

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

Mgr. Tomáš Kadeřábek

**Jaderná renesance
z pohledu vystoupení veřejnosti**

Diplomová práce

Praha 2010

Autor práce: **Mgr. Tomáš Kadeřábek**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Pavol Frič, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

KADERÁBEK, Tomáš. *Jaderná renesance z pohledu vystoupení veřejnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Katedra veřejné a sociální politiky, 2010, 121 s. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Pavol Frič, PhD.

Anotace

Diplomová práce „Jaderná renesance z pohledu vystoupení veřejnosti“ se zabývá vystoupeními organizací občanské společnosti (OOS) vůči jaderné energetice z hlediska struktury politických příležitostí (POS) za uplynulých dvacet let.

Anotation

Diploma thesis "The Nuclear Renaissance As Viewed from the Point of Expressions of the Public" deals with the expressions of Civil Society Organizations (CSOs) regarding nuclear energy from the viewpoint of Political Opportunity Structure (POS) in the past twenty years.

Klíčová slova

jaderná renesance, organizace občanské společnosti (OOS), struktura politických příležitostí (POS), jaderná elektrárna

Keyword

Nuclear Renaissance, Civil Society Organization (CSO), Political Opportunity Structure, Nuclear Power Plant

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 20. května 2010

Tomáš Kadeřábek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce doc. PhDr. Pavolu Fričovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky a dále všem těm, kteří souhlasili s rozhovory.

Obsah

1	ÚVOD	13
2	CÍLE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A METODY	15
2.1	CÍLE.....	15
2.2	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	15
2.3	METODY.....	16
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	18
3.1	STRUKTURA POLITICKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ	18
3.2	DALŠÍ TEORETICKÁ VÝCHODISKA A SOUVISEJÍCÍ POJMY	23
3.2.1	Veřejnost	23
3.2.2	Participace veřejnosti	25
3.2.3	Pojem a vnímání rizika.....	27
3.2.4	Jaderné zařízení.....	29
3.2.5	Životní cyklus jaderné elektrárny.....	29
4	POPIS MODELU POS.....	31
5	EMPIRICKÁ ČÁST.....	37
5.1	ÚVODNÍ VYMEZENÍ.....	37
5.2	VYMEZENÍ AKTÉRŮ	39
5.2.1	Veřejnost	39
5.2.2	Environmentální organizace občanské společnosti.....	40
5.2.3	Další aktéři	43
5.2.4	Státní správa	45
5.2.5	Samospráva	46
5.2.6	Politické strany/zákonodárci	46
5.2.7	Evropská unie, mezinárodní organizace a jiné.....	46
5.2.8	Provozovatel jaderného zařízení	48
5.3	STRUKTURA POLITICKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ	48
5.3.1	Úvod	48
5.3.2	Mezinárodní úroveň	49
5.3.3	Úroveň Evropské unie.....	51
5.3.4	Národní úroveň.....	55
5.3.5	Obecní a krajská.....	70
5.3.6	Postoje veřejnosti	75
5.3.7	Nehoda v jaderném zařízení jako POS.....	77
5.3.8	Životní cyklus jaderné elektrárny jako POS	77
5.4	FORMA VYSTOUPENÍ	77

5.4.1	Vystoupení domácích OOS.....	78
5.4.2	Vystoupení rakouských OOS.....	85
5.4.3	Politická prohlášení.....	87
5.5	ZÁVĚREČNÁ ROZPRAVA.....	88
5.6	K ODHADU BUDOUCÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ A VYSTOUPENÍ.....	93
6	ZÁVĚR.....	94
7	CONCLUSION.....	97
8	RESUMÉ.....	100
9	SUMMARY.....	101
10	PŘÍLOHY.....	102
11	ZKRATKY.....	113
12	POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ PRAMENY.....	114
12.1	LITERATURA.....	114
12.2	ZÁKONY.....	119
12.3	VEŘEJNĚ POLITICKÉ DOKUMENTY.....	120
12.4	DOKUMENTY MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ.....	120
12.5	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	121

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Školní rok: 2008/2009

Jméno diplomanta: Tomáš Kaderábek

Obor studia: FSV, Veřejná a sociální politika, kombinované

Kontaktní informace: E-mail: tkaderabek@seznam.cz

jméno konzultanta – vedoucího DP: Doc. PhDr. Pavol Frič, Ph.D.

název práce:

JADERNÁ RENESANCE Z POHLEDU PARTICIPACE VEŘEJNOSTI

STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA PRÁCE

A/ Úvod

Na jedné straně je jaderná energie důležitou součástí energetického mixu, když téměř jedna třetina elektřiny a 15 % veškeré energie spotřebované v EU je produkována v rámci jaderné energetiky¹ a do budoucna je pravděpodobné, že díky zvyšující se závislosti na ropě a ropných produktech a díky závazkům k redukci emisí skleníkových plynů se tento podíl minimálně nesníží. Na druhé straně je patrný rozdílný přístup k jejímu využívání jak v jednotlivých státech Evropské unie, tak na úrovni občanů jednotlivých členských států.

V současné době, kdy řada států zvažuje resp. začíná podporovat výstavbu nových jaderných elektráren k pokrytí svých energetických potřeb, se hovoří o *jaderné renesanci*.

---

¹ Viz. např. Sdělení Komise Evropské radě a Evropskému parlamentu, Energetická politika pro Evropu. KOM(2007) 1 z 10.1.2007.

B/ Vymezení problému

S výstavbu nových jaderných elektráren, tak prodlužováním životnosti (provozu) stávajících úzce souvisejí střety různých zájmů.

Významným veřejný zájem, který musí být v této souvislosti chráněn je podíl veřejnosti na rozhodováních souvisejících s touto oblastí.

C/ Cíl práce

Práce se zaměřuje na otázku, jaký je současný stav participace občanů na veřejných politikách souvisejících s rozvojem jaderné energetiky resp. jaké jsou jeho bariéry ať už subjektivní, dané postojem jednotlivých aktérů, tak objektivní, které plynou z toho, že princip participace veřejnosti naráží na jiné veřejné zájmy, jakými jsou například zajištění bezpečnosti. Dále se zaměří na to, jakým způsobem, jakými technikami je možné participaci prohloubit.

Z tohoto hlediska budou analyzováni jednotliví aktéři, jejich vliv, strategie a přínos. Tato analýza rozliší rovinu mezinárodní a EU, národní a regionální. V rovině mezinárodní a EU půjde o rámec vymezený mezinárodními úmluvami a komunitárním právem. Národní úroveň zahrne zejména participaci na jednotlivých politikách souvisejících s územním plánováním a energetickými koncepcemi. Regionální úroveň bude popsána jako oblast, kde jsou resp. mohou být realizovány konkrétní záměry jako je výstavba jaderných elektráren nebo trvalého úložiště vyhořelého jaderného paliva.

Analyzovanými aktéry budou např. Mezinárodní agentura pro atomovou energii, Agenturu pro jadernou energetiku OECD, sdružení výrobců, sdružení provozovatelů jaderných zařízení, sdružení národních dozorců, provozovatel jaderného zařízení, kraj a obce, NGOs, „obecná“ veřejnost, jednotliví občané, správní úřady.

D/ Použité metody

Jednotliví aktéři, jejich zájmy, moc a postoje k dané problematice budou zkoumány s využitím analýzy aktérů (stakeholder analysis).

Dále bude aplikován arénový model (arena theory), pomocí kterého bude popsáno v jakých arénách se jednotliví aktéři potkávají, resp. které pro ně jsou uzavřeny nebo do nich mají jen omezený přístup, vymezení arény pak umožňují analyzovat komunikace a přestupy, které mezi nimi probíhají. Mezi dalšími pak půjde o teorii politických příležitostí (political opportunity theory) a přístup analyzující tzv. “rámovací“ procesy (framing process approach).

Jednotlivá hodnocení a analýzy se budou opírat zejména o studium veřejnoprávních dokumentů, vedle dokumentů práva EU resp. mezinárodních smluv půjde zejména o právní předpisy z oblasti hodnocení vlivů na životní prostředí a informačního práva včetně relevantních rozsudků správního soudnictví. Předmětem zájmu bude také politika územního rozvoje nebo energetická koncepce a způsob jakým se na jejich přípravě a projednání jednotliví aktéři podíleli a podílejí.

Předmětem zájmu budou také materiály, stanoviska a názory jednotlivých aktérů, kterými se vůči dané oblasti vymezují. Ty doplní face-to-face rozhovory s vybranými aktéry resp. s jejich představiteli.

Dále bude využita sekundární analýza dat z již realizovaných výzkumů, zejména Eurobarometru (Europeans and Nuclear Safety report, 2006) a výzkumu Veřejného mínění v lokalitách zvažovaných pro zřízení úložiště radioaktivních odpadů (SÚ AV ČR, 2007).

ZÁKLADNÍ LITERATURA

ALMOND, Gabriel, VERBA, Sidney. *The Civic Culture : Political Attitudes in Five Nations*. Princeton : Princeton University Press, 1963. 562 s.

COLEBATCH, H. K. *Úvod do policy*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2002. 144 s. ISBN 80-86598-79-9.

DAMOHOŘSKÝ, Milan, et al. *Právo životního prostředí*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 641 s. ISBN 978-80-7179-498-1.

DIANI, Mario. *Networks and Participation*. Snow, David (ed.) The Blackwell Companion to Social Movements, Massachusetts: Blackwell Publishing, 2004.

FRÍČ, Pavol. *Vůdcovství českých elit*. Praha : Grada, 2008. 296 s. ISBN 978-80-247-2563-5.

HENDRYCH, Dušan, et al. *Správní právo : obecná část*. 7. vyd. Praha : C.H. Beck, 2009. 875 s. ISBN 978-80-7400-049-2.

HENDRYCH, Dušan. *Správní věda - Teorie veřejné správy*. 2. vyd. Praha : ASPI, a.s., 2007. 212 s. ISBN 978-80-7357-248-8.

JAVANAINEN, J. *Nuclear installation licensing and democratic decision making in Finland: a case study regarding the Olkiluoto 3 nuclear power plant unit and the final disposal repository for spent fuel*. Int. J. Nuclear Law, Vol. 1, No. 1, 2006.

MANSFELDOVÁ, Zdena, KROUPA, Aleš. (eds.) *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2006, 244 s. ISBN 978-80-86429-53-9.

MEZŘICKÝ, Václav (ed.). *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha : Portál, 2005, 207 s., ISBN 80-7367-003-8.

KELLER, Jan. *Sociologie organizace a byrokracie*. 2. přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007, 182 s. ISBN 978-80-86429-74-8.

KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 204 s. ISBN 80-86429-39-3.

NORRIS, Pippa (ed.). *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government*. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 1999, 324 s. ISBN 0 -19-829568-5.

POTŮČEK, Martin. *Nejen trh : Role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1997. 188 s. ISBN 80-85850-26-5.

POTŮČEK, Martin, et al. *Veřejná politika*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. 399 s. ISBN 80-86429-50-4.

SNOW, David, A. et al. *Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation*. American Sociological Review, 51 (4): str. 464-481, 1986.

SNOW, David, A., BENFORD, Robert, D. *Ideology, Frame Resonance and Participant Mobilization*. International Social Movement Research, Vol. 1, str. 197-217, 1988.

VESELÝ, Arnošt, NEKOLA, Martin. *Analýza a tvorba veřejných politik : Přístupy, metody a praxe*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. 407 s. ISBN 978-80-86429-75-5.

VLACHOVÁ, Klára, LEBEDA, Tomáš. *Aktivní občanství a spokojenost s demokracií v Evropě*. Sociologický časopis 42 (1): 11–33, 2006.

IAEA. Independence in regulatory decision making: INSAG-17. Vienna : International Atomic Energy Agency, 2006. 25 s.
Dostupný z WWW: <http://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1172_web.pdf>. ISBN 92-0-113303-0.

IAEA. Legal and governmental infrastructure for nuclear, radiation, radioactive waste and transport safety: Safety Series No. GS-R-1. Vienna : International Atomic Energy Agency, 2000. 36 s.
Dostupný z WWW: <http://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1093_scr.pdf>. ISBN 92-0-100800-7.

IAEA. Nuclear safety infrastructure for a national nuclear power programme supported by the IAEA Fundamental Safety Principles : INSAG – 22. Vienna : International Atomic Energy Agency, 2008. 24 s.
Dostupný z WWW: <http://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1350_web.pdf>. ISBN 978-92-0-108108-7.

IAEA. Organization and Staffing of the Regulatory Body for Nuclear Facilities: Safety Series No. GS-G-1.1.: Vienna : International Atomic Energy Agency, 2002. 44 s.
Dostupný z WWW: <http://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1129_scr.pdf>.

IAEA. Stakeholder involvement in nuclear issues: INSAG-20. Vienna : International Atomic Energy Agency, 2006. 29 s.

Dostupný z WWW: < http://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1276_web.pdf>. ISBN 92-0-111206-8.

OECD. Investing in Trust: Nuclear Regulators and the Public . 2001 Paříž : OECD - NEA, 2001. 328 s. Dostupný z WWW: <<http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/browseit/6601081E.pdf>>. ISBN 978-92-64-19314-7.

OECD. Improving Nuclear Regulation: Compilation of NEA Regulatory Guidance Booklets . 2009 Paříž : OECD - NEA, 2009. 205 s. Dostupný z WWW: <http://www.nea.fr/html/nsd/reports/2009/nea6275_Improving_Nuclear_Regulation.pdf>. ISBN 978-92-64-99075-3.

OECD. Nuclear Regulatory Decision Making. Paříž : OECD - NEA, 2005. 36 s. Nuclear Regulation. Safety Series
Dostupný z WWW: <<http://www.nea.fr/html/nsd/reports/2005/nea5356-decision.pdf>>. ISBN 92-64-01051-3.

OECD. Society and Nuclear Energy : Towards a better Understanding. Paříž : OECD Publishing, 2002. 127 s.
Dostupný z WWW: <<http://www.nea.fr/html/ndd/reports/2002/nea3677-society.pdf>>.

OECD. The Regulatory Goal of Assuring Nuclear Safety. 2008th edition. Paříž : OECD - NEA, 2008. 56 s. Dostupný z WWW: <<http://www.nea.fr/html/nsd/reports/2008/nea6273-goal.pdf>>. ISBN 978-92-64-99044-9.

V Praze 10. června 2009

podpis diplomanta .....

podpis konzultanta .....

1 ÚVOD

Na jedné straně je jaderná energie důležitou součástí energetického mixu, když téměř jedna třetina elektřiny a 15 % veškeré energie spotřebované v EU je produkována v rámci jaderné energetiky a do budoucna je pravděpodobné, že díky zvyšující se závislosti na ropě a ropných produktech a díky závazkům k redukci emisí skleníkových plynů se tento podíl minimálně nesníží. V současné době, kdy řada států zvažuje resp. začíná podporovat výstavbu nových jaderných elektráren k pokrytí svých energetických potřeb, se hovoří o *jaderné renesanci*².

Na druhé straně je patrný rozdílný přístup k jejímu využívání jak v jednotlivých státech Evropské unie, tak na úrovni občanů jednotlivých členských států.

V souvislosti s jadernými elektrárnami jsou často zmiňovány takové pojmy jako je energetická soběstačnost, jaderná bezpečnost, spolehlivost dodávek elektřiny atd., kdy tento ryze technický pohled nerespektuje tu skutečnost, že díky vyšší technické vzdělanosti společnosti, lepšímu přístupu k informacím,

---

²V zahraničí literatuře označováno jako „Nuclear Renaissance“ nebo jako „Nuclear New Build“.

rozvoji internetu a větší operativnosti médií se technické informace stávají mnohem dostupnějšími a jsou předmětem zájmu veřejnosti.

Tento je odrazem uvědomění si, že věda a technický pokrok nejsou přes řadu proklamací všemocné, a že s provozem jaderných elektráren je spojena obava veřejnosti z rizik, která souvisejí s únikem radioaktivity při provozu a havarijních událostech, s nakládáním s radioaktivními odpady nebo se zneužitím radioaktivních materiálů. S tím také souvisí takové oblasti, jako je přístup veřejnosti k informacím, účast na rozhodovacích procesech resp. soudní ochrana těchto práv.

Byla a jsou to právě nová sociálních hnutí, a z nich vzešlé organizace občanské společnosti, pro které se environmentální problematika včetně jaderné energetiky stala významným předmětem zájmu. Důrazu a věrohodnosti jejich vystoupení pak dodaly havárie dvou jaderných elektráren a to Three Mile Island ve Spojených státech v roce 1979 a Chernobyl na Ukrajině v roce 1986.

Z pohledu situace v České republice to v této oblasti byla vystoupení řady organizací občanské společnosti proti dostavbě a následnému spouštění jaderné elektrárny Temelín, která mají i svůj mezinárodní rozměr. V České republice se s pochopitelných důvodů objevují až po roce 1989 a jejich počátek tak spadá do období, kdy se JE Temelín stala „nejzápadnější“, reálně dostavovanou jadernou elektrárnou a na dlouhou dobu tak určitým symbolem těchto vystoupení.

Přestože se na první pohled zdá, že se dynamika a intenzita těchto protestů s uvedením jaderné elektrárny Temelín do provozu spíše snížila, zůstává otázkou, zda nastávající období, v úvodu této práce vymezené jako jaderná renesance vzhledem k takovým zamýšleným a plánovaným oblastem, které se objevují v řadě veřejněpolitických záměrů, jako je výstavba dalších jaderných elektráren, těžba uranové rudy nebo vyhledání lokality pro výstavbu úložiště vyhořelého jaderného paliva, nepovede k novým a důraznějším vystoupení organizací občanského sektoru.

Tato práce tak bude, na základě analýzy uplynulých dvaceti let a současné situace, hledat na tuto otázku odpověď.

2 CÍLE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A METODY

2.1 CÍLE

Práce má zodpovědět aktuální otázky související s rozvojem jaderné energetiky v České republice z hlediska vystoupení veřejnosti. Jinými slovy odpovědět na otázku, zda další pokračování v rozvoji jaderné energetiky může vést k vystoupení organizací občanské společnosti.

F. Znebežánek si klade otázku „kam se poděla všechna sociální hnutí, přelévající se ještě nedávno Evropou“ (Znebežánek, 1997 : 9). V kontextu České republiky a tématu práce, je spíše na místě se ptát, *zda rozhodnutí o výstavbě (dostavbě) JE Temelín, úvahy o lokalitě pro hlubinné úložiště vyhořelého jaderného paliva nebo úvahy o znovuoobnovení těžby uranové rudy mohou vést k takovým vystoupením jako byla, zejména v průběhu 90 let minulého století, ta proti jaderné elektrárně Temelín nebo zda tato vystoupení mohou být ještě výraznější.*

2.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Práce bude pracovat se strukturou politických příležitostí (Political Opportunity Structure) - POS, kdy se jednotlivé organizace občanské společnosti (OOS) snaží uplatnit své zájmy, svůj vliv. S tím souvisí sada otázek typu

- *jak se POS, v oblasti týkající se rozhodování o jaderné energetice, proměňovala v čase ?,*
- *jak se POS, v této oblasti, liší na jednotlivých úrovních (mezinárodní, EU, národní, krajské a obecní)?,*
- *považují OOS přímá vystoupení typu blokády a demonstrací za účinné prostředky nebo raději volí jiné metody např. se domáhají svých práv např. v rámci správního soudnictví ?*

2.3 METODY

Analýza aktérů

Cílem bude identifikovat jak výrazně a jakým způsobem další aktéři ovlivňují strukturu politických příležitostí v oblasti využívání jaderné energetiky.

Analýza dokumentů

- Dokumenty a zprávy a další materiály publikované jednotlivými OOS a dalšími aktéry k danému tématu.
- Významným zdrojem informací a dat budou dále připomínky a postoje, kterým se OOS a další aktéři vymezují vůči různým veřejnoprávním dokumentům (a to i v průběhu jejich přípravy) stejně jako jejich vyjádření v rámci procesů hodnocení vlivů na životní prostředí. Z tohoto pohledu budou významné také postoje dalších aktérů například místních samospráv nebo jednotlivých správních úřadů. Těmito dokumenty např. budou Politika územního rozvoje ČR, Energetická koncepce ČR, procesy EIA týkající se jaderných zařízení nebo vyjádření k návrhům relevantních zákonů resp. jejich novelizací.
- Vybrané rozsudky zejména v rámci správního soudnictví, protože řada OOS prosazuje své zájmy a práva právě tímto. Tyto rozsudky pak následně ovlivňují veřejné právo a nepřímo tak vymezují pravidla pro chování a přístup ze strany veřejné správy. Půjde zejména o oblasti týkající se informačního práva a účastenství dle stavebního a atomového zákona.

Sekundární data

- Dále bude využita sekundární analýza dat z již realizovaných výzkumů, zejména Eurobarometru (Europeans and Nuclear Safety Report, 2006 a 2009) a výzkumu Veřejného mínění v lokalitách zvažovaných pro zřízení úložiště radioaktivních odpadů (SÚ AV ČR, 2007).

2 CÍLE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A METODY

Analýza událostí

Analýza se bude zabývat četností různých formami vstoupení OOS ve vztahu k JE Temelín ať už se bude jednat o přímé akce, jiné formy protestů nebo žaloby v rámci správního soudnictví. Četnost těchto událostí bude zjišťována ze zpravodajství ČTK a zahrne období od roku 1990.

Nestandardizované rozhovory

Dalším zdrojem informací pak bude série nestandardizovaných rozhovorů s jednotlivými představiteli vybraných OOS a případně i ČEZ, a.s. a státní správy, které budou zpracovány kvalitativně.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

V rámci zkoumání dané problematiky jsou použity různé konceptuální rámce. Jako nejvýznamnější je použita koncepce struktury politických příležitostí (Political Opportunity Structure) – POS. Ta je samostatně rozebrána v následující podkapitole. Na ní navazující podkapitole pak provádí vymezení dalších oblastí a souvisejících pojmů resp. vymezení jak budou v kontextu práce použity.

3.1 STRUKTURA POLITICKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ

Struktura politických příležitostí (POS) je v oblasti teorie sociálních hnutí nebo politických procesů často chápána jako trojrozměrný přístup zahrnující dále teorii mobilizace zdrojů a proces rámování.

Mobilizace zdrojů se týká způsobu organizace sociálního hnutí a zdrojů dostupných jednotlivým členům a lídrům organizace, zaměřuje se na vnitřní upřádání sociálních hnutí včetně jejich sítí a způsobu jakým zajišťují potřebné zdroje.

Proces rámování zase zkoumá, jakým způsobem sociální hnutí pracují s rámci, které slouží pro „kolektivní proces interpretace, přisuzování a sociální konstrukce, které jsou prostředníkem mezi příležitostí a vystoupením³ (McAdam - McCarthy - Zald, 1996 : 3; Snow - Rochford - Worden, 1986). Snaží se popsat, jak jsou jednotlivé problematiky vnímány jak stranou opoziční, tak stranou vůči které protesty míří. Proces rámování umožňuje popsat okolnosti za kterých dochází k mobilizaci veřejného mínění nebo sociálního hnutí. Zabývá se tak například tím, že nedojde k vlastní mobilizaci hnutí pokud nejsou příležitosti vnímány samotnými protestujícími (della Porta – Diani, 2006 : 224).

Koncept POS poprvé představil Peter Eisinger v roce 1973 ve svém článku *The Conditions of Protest Behavior in American Cities*“ (Eisinger, 1973). Eisinger tady

---

³“...the collective processes of interpretation, attribution and social construction that mediate between opportunity and action“.

vychází z názoru, který použil už Tocqueville, že odpor nevzniká tehdy, když útisk vrcholí nebo když se objeví schopný vůdce, ale ve chvíli, kdy si aktivisté vyberou formu protestu, protože věří, že jde pro danou chvíli o nezbytný a dostatečně efektivní prostředek. Podle této teorie se sociální hnutí objevují v závislosti na specifických politických a sociálních podmínkách. Eisinger dospěl k závěru, že nepokoje ve vybraných amerických městech spíše závisí na politickém prostředí daného města než na velikosti populace afroameričanů, míře chudobou a stupni násilí, která jsou životu v ghettech vlastní.

Jak je patrné z historie, tak deprivace není dostatečným spouštěcím mechanismem pro protestní vystoupení. Historie ukazuje řadu extrémních deprivací, které nejsou doprovázeny žádnou efektivní podobou protestního vystoupení (Tarrow, 1998 : 71).

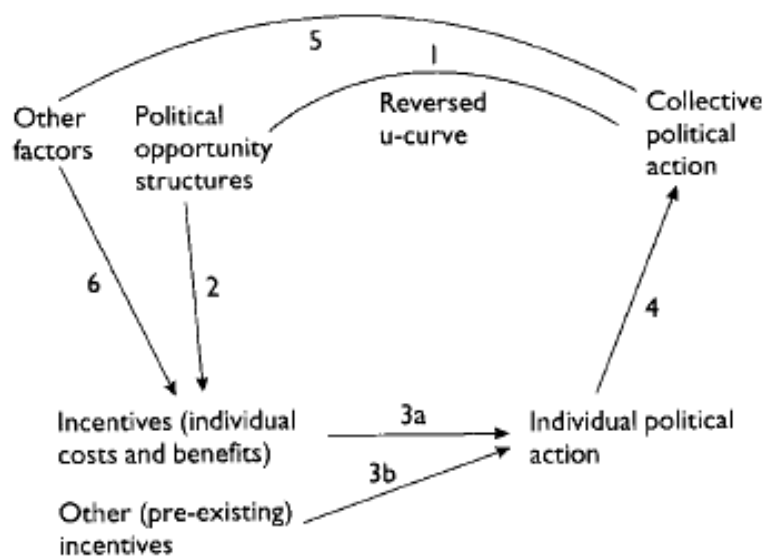
Eisinger popsal POS jako vhodnou příležitost v politickém upořádání, která dává jednotlivým aktérům možnost ovlivňovat formování politiky a rozhodovacích procesů vlády. Popisuje souvislost mezi množstvím těchto vhodných příležitostí a mobilizací městských sociálních hnutí (Eisinger, 1973 : 12).

POS může být aplikována na jednotlivé stupně – od obecního zřízení po mezinárodní úroveň. POS je využívána k uchopení otázky výskytu sociálních hnutí, jejich mobilizaci, jejich strategií a stupně dosaženého úspěchu.

Původní Eisingerův koncept POS byl následně rozpracován do dalších kategorií, kdy POS pomáhá pochopit rozdíly ve strategiích, strukturách a výstupech podobných hnutí na různých místech. Např. environmentální hnutí, přestože směřují ke stejnému cíli, mají různé podoby a podnikají odlišné kroky v rozdílných POS (Kitschelt, 1986).

Základní proměnnou na makroúrovni je vždy POS. V literatuře ale není jednotný názor na závislosti mezi POS a protestním vystoupením. Zatímco Eisinger uvažuje s křivkovou závislostí jiní autoři tento vztah tak jednoznačně nevidí nebo se k dané závislosti takto přímo nevyjadřují (Kitschelt, 1986 : 62, Opp, 2009 : 197).

Obr. 3.1 grafické vyjádření přístupu k POS dle Eisingera (Opp, 2009 : 165)

Eisinger's theory of political opportunity structures

Koncepce POS se zabývá tím, proč právě v daném čase dochází k vystoupení a organizaci OOS. POS může být otevřená nebo zavřená a přechod mezi těmito stavy může probíhat s různou intenzitou. Pokud se POS otvírá tak se objevuje pro OOS možnost přístupu do politického systému a dochází k mobilizaci. Na druhou stranu, pokud je POS uzavřena, tak ani dostatek zdrojů a vůle k vystoupení nevede k úspěchu.

Aspekty POS lze rozdělit na institucionální a dynamické (Gamson – Meyer, 1996), kdy institucionální jsou představovány takovými prvky jako je tradice a správní postupy na jednotlivých vládních úrovních, zatímco pro dynamické je charakteristická rychlá změna v krátkém časovém intervalu, příkladem je např. vládní politika nebo nestabilita elit.

POS může omezit nebo naopak rozšířit možnosti pro vystoupení ve čtyřech oblastech (Mc Adam, 1996):

- rozšíří příležitosti pro danou skupinu,
- rozšíří příležitosti pro ostatní,

- vytvoří příležitost pro oponenty,
- vytvoří příležitost pro elity.

Úspěšnost organizací v jejich snaze proniknout do politického systému a ovlivňovat rozhodování veřejnou politikou obecně závisí na:

- stupni otevřenosti či uzavřenosti politického systému,
- charakteru reakcí oficiálních autorit,
- existenci a postavení spojenců v aktuální mocenské konfiguraci.

Např. Tarrow (1998 : kapitola 5) vymezuje tyto aspekty POS:

- otevření příležitosti k participaci,
- projevy změn v rámci politického zřízení,
- objevení se vlivného spojence,
- rozdělení/rozpor mezi elitami,
- stát ztrácí schopnost nebo vůli k pronásledování nesouhlasu.

Politická příležitost tak není něco, co stojí vně a je objektivně dané, ale je něčím co může být ze strany OOS ovlivňováno. Čím více jsou tedy jednotlivé prvky vnějšího prostředí stabilní tím více je omezena příležitost pro změnu nebo jednání, které by aktivisté podnikli s ostatními aktéry, ať už ve shodě nebo v soutěži.

V literatuře není jednoznačné rozlišení mezi politickými a nepolitickými příležitostmi. Je třeba vzít v úvahu takové okolnosti jako je uspořádání státu, které předurčuje politické prostředí (Gamson – Meyer, 1996 : 278; McAdam – McCarthy – Zald, 1996 : 3), tedy takové faktory jako stupeň centralizace, volební systém, rozdělení pravomoci a působnosti mezi jednotlivá ministerstva a ústřední orgány státní správy, způsob jakým jsou instituciovány postupy přímé demokracie, způsoby jakým způsobem státní správa jedná s protestujícími. Dále je pak třeba věnovat pozornost jednotlivým politickým stranám a jejich koalicím a vztahům jednotlivých stran s OOS (McAdam, 1996 : 27).

Teorie politických příležitostí také obecně předpokládá, že čím bude politický systém otevřenější vůči vstupu dalších aktérů, reakce oficiálních autorit vstřícnější a

spojenci silnější, tím více budou organizace sociálních hnutí tihnout ke spolupráci s institucemi státu. V opačné situaci budou spíše vyhledávat konfliktní strategie.

Dle objektivistická definice je POS taková změna prostředí, která mění pravděpodobnost dosažení daného cíle (Opp, 2009 : 167). Pokud je tedy jako jedna z příležitostí zmiňována přítomnost vlivného spojence jde právě o objektivistický pohled (Tarrow, 1994; Kriesi, 1992), v podobném duchu pak McAdam (1995 : 224)⁴. Podobně Kitchelt (1986 : 58)⁵, který dále na příkladu anti-jaderných hnutí ukázal, že vysoký stupeň jejich mobilizace nemá nutně vliv na danou politiku, naopak malý stupeň mobilizace může mít, díky otevřeným příležitostem nepoměrný vliv (1986 : 72). Grafické vyjádření přístupu, který uplatňuje McAdam je uvedeno v příloze 3.1.A.

Subjektivistická definice POS vychází z toho, že POS je dána, pokud změny politického prostředí zároveň mění (zvyšují) subjektivní očekávání dosažení úspěchu, přesvědčení, že daného cíle může být dosaženo (Opp, 2009 : 169, podobně Tarrow, 1996 : 54). Jinými slovy ne každou změnu vnějšího prostředí lze chápat jako POS, tou se stává pouze v případě, že mění subjektivní vnímání možného úspěchu nebo selhání. Grafické vyjádření přístupu, který uplatňuje Tarrow je uvedeno v příloze 3.1.B.

Úvahy o typu závislosti mezi protestním vystoupením a POS se v literatuře různí. Eisinger uvažuje závislost ve tvaru obráceného „U“ s tím, že pokud je otevřenost POS velmi nízká tj. represe jsou velké, tak jsou transakční náklady tak extrémně vysoké, že míra protestního vystoupení dosahuje nízkých hodnot. Jak se POS otevírá, tak roste i intenzita vystoupení a to až do bodu zvratu, kdy dále se zvyšující POS intenzitu protestů snižuje (Muller, 1985). Další závislost, která je uváděna, je závislost stoupající lineární (Goldstone, 2004 : 349). Tato závislost ale nepopisuje

---

⁴By expanding political opportunities I mean changes in either the institutional features or informal political alignments of a given political system that significantly reduce the power disparity between a given challenging group and the state (McAdam , 1995 : 224).

⁵Political opportunity structures are comprised of specific configuration of resources, institutional arrangements and historical precedents for social mobilization, which facilitate the development of protest movements in some instances and constrain them in others (Kitchelt, 1986 : 58).

celou skutečnost, protože protestní vystoupení nesetrvává na své maximální hodnotě donekonečna, potom se musí jeho intenzita zákonitě snížit a tedy by tato přímka měla v určitém bodě zase začít klesat (Opp, 2009 : 189).

POS může být dále zkreslena dalšími faktory, které vedou k tomu, že za stabilní POS dochází ke zvyšování nebo snižování počtu protestních vystoupení, resp. jejich míra za měnící se POS stagnuje. Takovým příkladem může být situace, kdy přecenění stabilní POS vede ke zvýšení protestu (Kurzman, 1996). Tato situace, ale zkresluje jen objektivistický přístup k POS.

Ke zkreslení může dále docházet za situace, kdy stoupající příležitosti mohou vést k přesvědčení, že přímých vystoupení není třeba a tak jejich intenzita a frekvence klesá. Takovou skutečností může být například vstup „zelené“ strany do vládní koalice, který může budít dojem, že příležitosti k řešení se otevřely na této úrovni a jsou dostatečné (Opp, 2009 : 185).

To, že stoupající příležitosti nejsou doprovázeny stoupajícím počtem vystoupení může být dále způsobeno tím, že převáží faktor „černého pasažéra“⁶, tedy že očekávaná úspěšnost společného vystoupení ještě sama o sobě neznamena, že vzrůstá individuální zájem se vystoupení zúčastnit přímo (Finkel-Muller-Opp, 1989).

3.2 DALŠÍ TEORETICKÁ VÝCHODISKA A SOUVISEJÍCÍ POJMY

3.2.1 Veřejnost

Veřejnost se skládá z občanů, voličů, protestních a jiných aktivistů, členů politických stran, ale také z politických pozorovatelů (jedním slovem ne-elit), kteří se účastní aktivit ve veřejném prostoru a vytvářejí veřejné mínění (Frič a kol. In. Potůček, 2008 : 229).

Nejedná se o homogenní uskupení, skládá se z jedinců, kteří mají své specifické vnímání světa, rozdílné zkušenosti, vyznávají odlišné morální hodnoty, nicméně jsou

---

⁶free rider problem

spojení společnými zájmy a vzájemně komunikují a tak mohou vystupovat jako aktér. Má své názorové představitele a reprezentanty, kteří mobilizují sociální hnutí a občanské iniciativy. Část z těchto organizací má advokační charakter a stojí v opozici vůči představitelům oficiálních institucí. Občanská veřejnost je na rozdíl od společnosti masové nebo totalitní schopna veřejného uvažování. Habermans chápe občanskou společnost jako „...sféru soukromých osob shromážděných v publikum“ (Habermans, 2000 : 87).

Např. Canter rozděluje veřejnost do následujících čtyř relativně samostatných skupin (Canter, In. Říha, 2001 : 91), když vymezuje *dotčené jednotlivce*, kteří jsou osobně zainteresováni na daném výsledku, jsou záměrem přímo dotčeni, žijí v nejtěsnější blízkosti lokalizace projektu a dopadnou na ně jeho koncentrované náklady, zatímco výhody jsou zpravidla distribuované, *ekology* s postoji od tvrdých ochránců až po takové, kteří si přejí co nejlépe a efektivně integrovat potřeby rozvoje životního prostředí, „*spokojenou*“ *veřejnost* jako protiklad předchozí skupiny. Často se jedná o ty, kdo se těší vysoké životní úrovni a nechtějí tento standard obětovat z důvodu ochrany životního prostředí. Možnou příčinou takového postoje může být nízká ekologická gramotnost. Podobně jako je klasická negramotnost hlavní překážkou rozvoje společnosti, ovlivňuje ekologická negramotnost postoj jedince k prostředí a dále *lokální skupiny* ustanovené ad hoc, které představují skupiny obyvatel žijících v okolí lokality, kde má být vybudována například skládka odpadů. Dále např. Velký sociologický slovník a heslo „veřejnost“ (viz. příloha 3.2.A).

3.2.1.1 Vymezení „veřejnosti“ z právního pohledu

Veřejnost je vhodné rozlišit také z pohledu právního rámce. Významné tak je například její vymezení dle čl. 2.4 a čl. 2.5 Aarhuské úmluvy, která rozlišuje mezi „veřejností“ a „dotčenou veřejností“.

Veřejnost je definována jako „jedna nebo více fyzických či právnických osob a jejich sdružení, organizace nebo skupiny v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi“.

Dotčená veřejnost je definována jako veřejnost, která je nebo by mohla být ovlivněna rozhodovacími řízeními pro oblast životního prostředí podle čl. 2 odst. 2, nebo která má na těchto řízeních určitý zájem; pro účely této definice se předpokládá, že nevládní organizace podporující ochranu životního prostředí a splňující požadavky vnitrostátních právních předpisů mají na rozhodování ve věcech životního prostředí zájem.

Hlavní podoby veřejnosti je také dále možné vymezit následovně (Damohorský, 2007):

- jednotlivé fyzické či právnické osoby,
- neformální skupiny fyzických osob bez právní subjektivity,
- formální skupiny bez právní subjektivity je možné charakterizovat například petiční výbory a občanské iniciativy upravené zákonem č. 85/1990 Sb., o právu petičním⁷, od neformálních skupin se liší tím, že jejich postavení je přesně upraveno příslušným právním předpisem,
- formalizované skupiny osob s právní subjektivitou (občanská sdružení, politické strany, obce, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy atd.)⁸.

V takto provedeném výčtu můžeme na prvním místě, vzhledem k zaměření práce, identifikovat environmentální organizace občanské společnosti

3.2.2 Participace veřejnosti

Postupné zhoršování kvality životního prostředí a jeho degradace ohrožuje nejen generaci současnou, ale zejména generace budoucí. Většina zákonů vymezujících

---

⁷V případě petičního výboru jde o zákonem stanovenou formu veřejnosti. Charakteristickým rysem je účelové omezení způsobilosti k právně účinnému jednání pouze na sestavení petice, opatřování podpisů pod ni a doručení petice příslušnému orgánu, případně jednání s ním. Na druhou stranu ale petiční výbor není právnickou osobou, nepodléhá registraci, jeho vznik je možné označit jako neformální, přestože ze zákona jisté podmínky a formální předpoklady vyplývají.

⁸Právo svobodně se sdružovat je zakotveno v čl. 20 Listiny. Lze je omezit pouze zákonem a to ze stanovených důvodů jako je bezpečnost státu, veřejná bezpečnost a pořádek, předcházení trestným činům a ochrana práv a svobod druhých. Sdružovací právo upravené zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, má velký význam i v oblasti ochrany životního prostředí, protože je předpokladem pro vznik a existenci nevládních ekologických organizací, které tvoří nejvýznamnější součást zúčastněné veřejnosti.

tuto oblast s cílem působit jako nástroj jeho ochrany vychází z předpokladů, že zhoršením životního prostředí dochází k porušování základních lidských práv občanů, kteří ve zhoršeném prostředí žijí nebo žít budou. Zapojení veřejnosti a její možnost vyjádřit se k navrhovaným záměrům a zásahům tak musí být nedílnou součástí těchto procesů.

V souvislosti s participací veřejnosti na rozhodování veřejné správy lze vymezit několik úrovní, pro které platí, že pokud je některá z nich vynechána nebo potlačena, nevede dosažené řešení k celospolečensky přijatelnému konsensu. Popis následujících tří úrovní komunikace o otázkách souvisejících s využíváním jaderné energie je převzat z (Renn-Webler-Johnson, 1991), pro potřeby této práce je upraven a doplněn:

Iniciační úroveň zahrnuje diskusi probíhající v rovině, která rozebírá otázky typu pravděpodobnost rizika, rozsah potencionálních škod atd. Zatímco pro vědce/techniky je tato oblast známá a pohodlná, neodborná veřejnost se zde cítí poněkud nesvá, má pocit že je odsouvána stranou, že je zneužívána její neznalost a menší přehled o diskutovaném problému.

Často panuje představa, že tato úroveň má zůstat konečnou a že posledním, kdo by se měl k odborné problematice vyjadřovat je veřejnost. Tato představa pramení z toho, že pokud budou veřejnosti poskytnuty informace o pravděpodobnosti rizika může být její reakce značně hysterická a neadekvátní. Je skutečností, že tato oblast nedává k veřejné diskusi prostor.

Druhá úroveň, je z pohledu veřejnosti srozumitelnější a dotýká potencionálního rizika a výhod, které dané řešení přináší za stávajících ekonomických, sociálních a politických podmínek. Základním předpokladem je, že riziko dané technologie, jako je jaderná elektrárna nebo chemický komplex, nemůže být uspokojivě popsáno a vyřešeno pouze v rovině technicko-statistického posouzení možného rizika a nákladů, které se dotýkají celé populace. Na této úrovni proto není rozhodující vědecké/technické stanovisko, i když toto může přispět k uchopení a popsání dílčích problémů. Je důležité neopomenout investory, vlastníky a projektem dotčenou veřejnost. Tato úroveň má prokázat, že organizace a autority, které budou ze zákona

rozhodovat jsou kompetentní, efektivní a vůči veřejnosti otevřené a vnímavé. Typickým příkladem může být například proces hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA) nebo hodnocení různých strategických záměrů a politik (SEA).

Na poslední, *třetí úrovni* nemají rozhodující slovo vědci ani veřejné autority. Jejím příkladem může být například Švédsko v 70. letech a otázka dalšího využívání jaderné energie. Národní diskuse nakonec vedla k celostátnímu referendu, které můžeme považovat za možný přístup k řešení problému na této úrovni.

Většina švédských občanů považovala výrobu energie v jaderných elektrárnách za nežádoucí a v daném období také za nahraditelnou, ale souhlasila s provozem stávajících elektráren do roku 2010 s tím, že s rozvojem alternativních zdrojů bude jejich kapacita postupně nahrazena. Tento výsledek tak přesunul toto téma ze třetí na druhou úroveň, kde jsou diskutovány technické a organizační otázky, aniž by diskuse exkalovala v konflikt mezi jednotlivými stranami⁹.

Někteří autoři jako například Renn se zabývají tím, co se stane v případě, že je tato třetí úroveň vynechána nebo deformována. Například růst popularity německé Strany zelených a popularita násilných vystoupení některých hnutí v Německu jsou dávány do souvislosti s tím, že legislativní kroky se odvíjejí za malého zájmu veřejnosti, pouze za účasti elitního klubu sestávajícího mimo jiné i ze známých vědců, sociologů zástupců průmyslu a odborů. Pokud některá z těchto skupin nemá zájem na podporu svého stanoviska mobilizovat veřejnost není tato příliš na procesu zúčastněna a výsledek jí je pouze prezentován.

3.2.3 Pojem a vnímání rizika

Název riziko se používá pro kvalitativně rozdílné pojmy a ukazuje se, že definice je sémantický problém, který není univerzálně řešitelný, vždy závisí na daném oboru

---

⁹Dané téma bude nutné vrátit zpět na úroveň druhou, pokud se prokáže, že se nespĺňují předpoklady na základě kterých bylo učiněno. V případě výše uvedeného příkladu ze Švédska to například znamená tu skutečnost, že v průběhu konverze jaderné energetiky nebyly naplněny původní předpoklady tj., že nedošlo k tak procentuálně velkému nárůstu výroby elektřiny z alternativních zdrojů a hrozí deficit mezi výrobou a spotřebou.

a problematice. Existují rizika zdravotní, bezpečnostní, ekonomická, politická a mnohá další.

Ulrich Beck přišel v roce 1998 s konceptem rizikové společnosti. Podle něj je západní společnost v přechodové fázi, kdy se postupně přesouvá do druhého stupně modernity, který nazývá „riziková společnost“. V této společnosti jsou na rozdíl od přerozdělování bohatství přerozdělována rizika. Environmentální, protijaderná nebo mírová hnutí mohou být vnímána jako kolektivní odmítnutí obvyklých forem politického rozhodování, které je v jejich očích příliš konzumní nebo málo udržitelné vzhledem k životnímu prostředí (Beck : 2004).

Riziko je matematicky vyjádřeno jako součin frekvence (např. počet událostí za jednotku času) a závažnosti (magnituda, velikosti). Takto je sice možné velikost rizika vyjádřit matematicky a ohodnotit tak například počet mrtvých vzhledem k počtu automobilových nehod (obvykl např. jako počet mrtvých na 1000 nehod atd.). Při hodnocení různých nebezpečí jsou všichni odkázáni na měřící přístroje, na teorie, a především na svoje nevědění – včetně expertů (Beck, 2004 : 10).

Pro nebezpečí je charakteristické, že

- vztahuje se k budoucnosti,
- je neurčité – nevíme jestli nastane.

Z tohoto pohledu je zásadní, jakým způsobem je obecné veřejnosti sdělována otázka rizik. Míru rizika lze hodnotit různým způsobem. Jednou z možností je právě pravděpodobnostní hodnocení, kterým se vypočítává pravděpodobnost jednotlivých událostí způsobených různými řetězci iniciačních selhání. Jelikož vždy existuje určitá míra pravděpodobnosti je nutné určit její přijatelnou hodnotu.

Tento způsob hodnocení rizika je ale pro společnost něčím novým. Způsob jakým je riziko vnímáno ze strany veřejnosti, je ale naprosto odlišný a ta často odmítá diskutovat k tématům, která zhodnocení rizika vyžadují.

Mezi faktory, které nepříznivě ovlivňují to, jak je ze strany veřejnosti riziko vnímáno patří¹⁰: rozsáhlé technologie, u kterých je obtížné pochopit jejich princip, situace, kdy je projekt připravován na centrální úrovni a místní, dotčená veřejnost se tak může zapojit jen omezeně, existující riziko nehody s vážnými následky a to i v případě, že pravděpodobnost, že k tomuto dojde je velmi malá nebo pokud je riziko „neviditelné“ (např. radioaktivita).

Míra vnímání nebezpečí ze strany jednotlivce je ovlivněna takovými faktory jako je jeho zkušenost, věk, znalost situace, informace o nebezpečí, dobrovolnost a nedobrovolnost expozice vůči nebezpečí, vzdálenost od poslední realizace nebezpečí v prostoru a čase, bezprostřednost a povaha následků. (Tichý, 2006 : 30).

3.2.4 Jaderné zařízení

Pojem jaderné zařízení je vymezen atomovým zákonem¹¹ a zahrnuje celou řadu zařízení. Tato práce se zaměřuje zejména na jaderné zařízení typu *jaderná elektrárna* s přípustným zjednodušením, že na lokalitě kde je jaderná elektrárna umístěna může být z hlediska atomového zákona více jaderných zařízení, kdy samostatným jaderným zařízením je každý jaderný blok, případně další objekty jako např. mezisklad vyhořelého paliva. V České republice jsou dvě jaderné elektrárny a to JE Temelín a JE Dukovany.

V určitých souvislostech bude také zmiňováno *trvalé (hlubinné) úložiště vyhořelého jaderného paliva*. Toto zařízení v současné době není v ČR umístěno, je pouze vytipováno 6 možných lokalit.

3.2.5 Životní cyklus jaderné elektrárny

Vymezení jednotlivých fází životního cyklu, tedy zejména povolení k umístění stavby, k výstavbě, spouštění a následně k provozu, má v kontextu této práce ten význam, že jednotlivá správní řízení, která předcházejí vydání příslušného správního rozhodnutí jsou předmětem zájmu ze strany OOS.

---

¹⁰OECD-NEA. Society and Nuclear Energy: Towards a Better Understanding. Paříž, 2002, str. 55

¹¹zákon č. 18/1997 Sb., atomový zákon

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

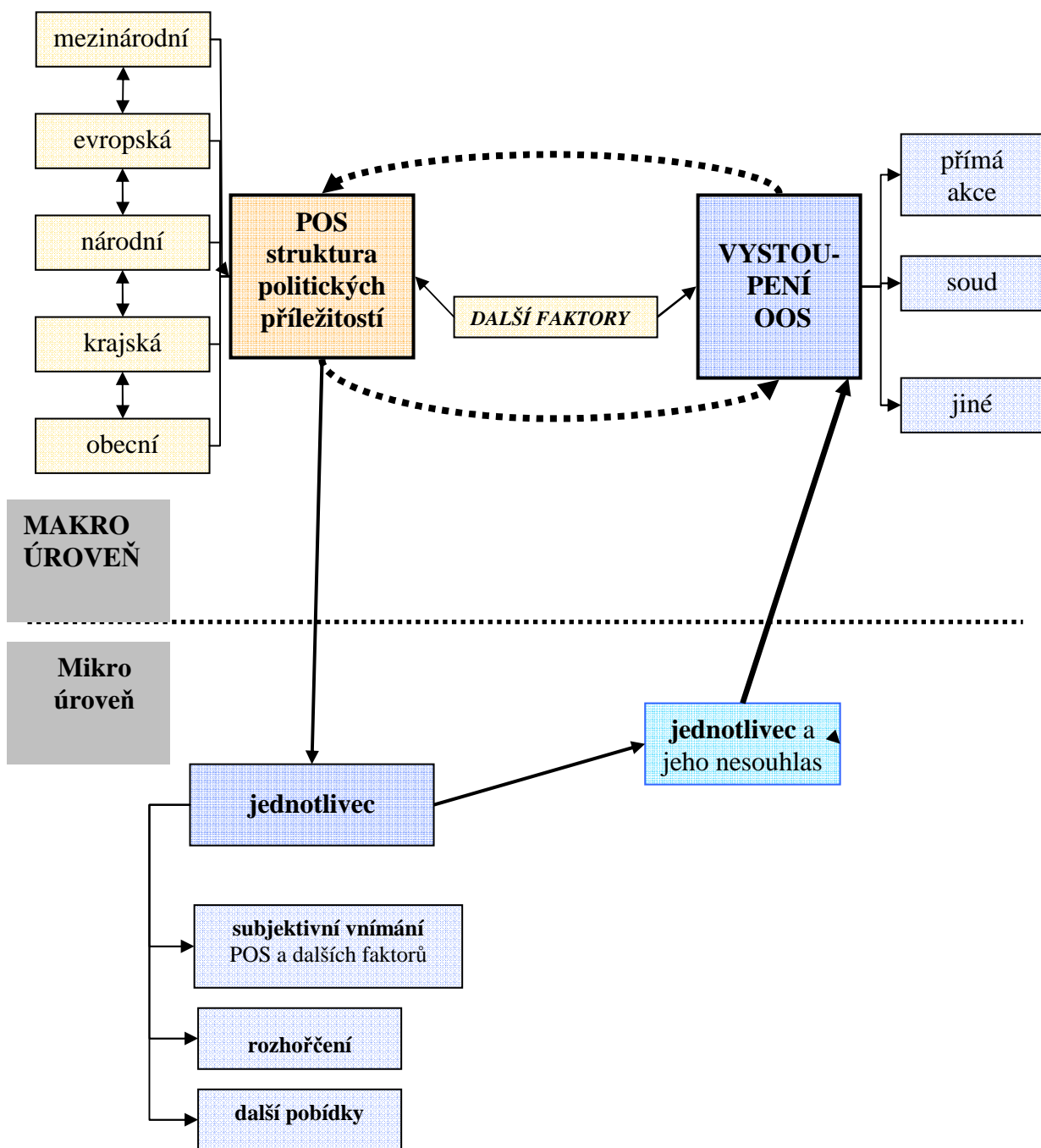
Tento zájem je patrný jednak z jejich přímé účasti (v těch řízeních, kde jim toto příslušné právní normy umožňují) resp. snahou se tímto účastníkem stát. Jsou to právě správní řízení k jednotlivým povolením, která mohou vést k různým formám vystoupení ze strany OOS. Pokud však jde o snahu zajištění si ochrany v rámci správního soudnictví, jsou výsledky resp. následky takovýchto forem vystoupení patrné, vzhledem k nepřiměřené délce soudního procesu, často až s odstupem několika let.

V České republice je v případě jaderných zařízení licenční proces třístupňový a je upraven zejména stavebním a atomovým zákonem a dále hodnocením vlivů na životní prostředí.

4 POPIS MODELU POS

V předchozí kapitole byla rozebrána struktura politických příležitostí a přístupy k ní. S využitím těchto poznatků je koncipován vlastní model POS.

Obr. 4.1 – model POS

Model vyobrazený výše uvažuje jak makro úroveň, tak mikroúroveň. Tato práce se bude podrobně zabývat zejména makroúrovní, na které je struktura politických příležitostí koncipována jako vícevrstevná, kdy je uvažováno celkem pět vzájemně se ovlivňujících vrstev:

- *mezinárodní,*
- *evropská,*
- *národní,*
- *krajská,*
- *obecní.*

Tab. 4.1

struktura politických příležitostí

STRUKTURA POLITICKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ (POS)					
DRUH/UDÁLOST	ÚROVEŇ				
	mez.	evr.	nár.	kraj.	obec
mezinárodní úmluvy (1)	+	+	+		
komunitární právo (2)		+	+		
vstup ČR do EU (3)		+	+		
česko-rakouské vztahy (4)		+	+	+	
národní právní prostředí (5)			+	+	+
parlament, vládní koalice (6)		+	+	+	+
postoj samospráv (7)				+	+
otevřenost veřejné správy (8)			+	+	+
„konkurence“ jiných politik (9)		+	+	+	

SEA (10)			+	+	+
EIA (11)		+	+	+	+
„tradice“ v protestech (12)			+	+	+
postoje veřejnosti (13)		+	+	+	+
životní cyklus jaderné elektrárny (14)			+	+	+
jaderná nehoda (15)	+	+	+	+	+

poznámka: značka “+“ v tabulce představuje odhad do jaké míry je daná událost relevantní pro danou úroveň, podrobně bude rozebíráno v empirické části.

Na *mezinárodní úrovni* je POS ovlivňována zvyšujícím se zájmem veřejnosti o environmentální oblast, který ústí do řady mezinárodních úmluv (1), které se např. dotýkají hodnocením vlivů projektů na životní prostředí a účasti veřejnosti na tomto procesu. Dále je to přístup států k dalšímu rozvoji jaderné energetiky.

Evropská úroveň je ovlivněna mezinárodní, kdy řada nařízení a směrnic (2) upravuje oblasti zmíněné u mezinárodní úrovni. Významnou je dále otázka do jaké míry je na úrovni komunitárního práva upravena oblast využívání jaderné energetiky.

Další oblast souvisela s přístupovými rozhovory v souvislosti s rozšiřováním EU (3), kde energetika byla jednou s kapitol nebo vzájemné vztahy mezi Rakouskem a Českou republikou, které jsou JE Temelín výrazně ovlivňovány (4) a svou roli sehráli i u oblasti předchozí.

Národní právní prostředí (5) je výrazně formováno mezinárodními úmluvami a komunitárním právem.

Významným je složení zákonodárního sboru a vlády (6) z hlediska působení jednotlivých politických stran a prosazování jejich programů. Na obecní resp. krajské úrovni je POS ovlivňována postojem představitelů samospráv (7) k existující, plánované resp. stavěné jaderné elektrárně. Dále to je vztah představitelů veřejné správy vůči OOS, resp. jejich otevřenost a zapojování

veřejnosti do rozhodovacích procesů (8). Důležitou je i „konkurence“ jiných politik (9) týkajících se např. globálního oteplování nebo prolomení územních limitů pro těžbu uhlí.

Řadu příležitostí vytvářejí veřejnoprávní dokumenty typu energetické koncepce nebo politiky územního rozvoje a proces jejich projednávání (10), dále pak procesy hodnocení vlivů na životní prostředí (11), které mají i svůj mezinárodní prvek.

Dalším faktorem je, jakou tradici vůbec mají přímá protestní vystoupení (12) a jak jsou využívána v souvislosti s prosazováním zájmů a postojů k jiným problematikám.

Významnou je dále otázka postoje veřejnosti k jaderné energetice (13).

V průběhu životního cyklu jaderné elektrárny probíhají různá správních řízení (14) k vydání řady povolení. Ty probíhají buď na obecní/krajské úrovni a odvolacím orgánem je příslušné ministerstvo nebo přímo na národní úrovni jako např. v případě dozoru nad jadernou bezpečností, který je v působnosti SÚJB. Z tohoto pohledu jsou zásadní zejména ta, která souvisejí s umístěním jaderného zařízení, jeho výstavbou a povolením k provozu.

Jaderná nehoda (15) má dopad na všechny úrovně, když je třeba rozlišit ty zahraniční a případné domácí. Je také třeba rozlišit, jak vážnost dané události vnímá veřejnost, což může být odlišný pohled od stanovisek odborné veřejnosti nebo národního dozoru. Jaderné nehody jsou také často připomínány jako určité memento¹².

V rámci POS lze dále rozlišit:

události, o kterých je zřejmé že nastanou, lze i přibližně odhadnout kdy – může jít například o jednotlivá správní rozhodnutí v rámci licenčního řízení. Tato správní rozhodnutí, resp. průběh celého správního řízení jsou ze strany OOS předmětem zájmu ať už z hlediska zájmu se jich zúčastnit resp. později, kdy tyto zájmy hájí prostřednictvím správního soudnictví.

---

¹²Viz. například první vystoupení Greenpeace proti JE Temelín v roce 1991 a slovní spojení ČSFRnobyL jako spojení slov ČSFR a ČerNOBYL.

události náhodné, ad hoc tady lze jako příklady, ve vztahu k jadernému zařízení zmínit např. opakující se problémy při spouštění, poruchy a jako příklad extrémní pak jaderné nehody.

Vedle POS se ještě mohou uplatnit další faktory. Otázkou vždy bude jejich význam. Pokud by totiž jejich váha resp. vliv byly výrazné až dominantní, tak už by docházelo ke zkreslení a použití modelu POS by bylo problematické. Jak POS, tak případně další faktory ovlivňují intenzitu a formu vystoupení OOS. Ta zase zpětně působí na POS. Je třeba dodat, a v modelu to je také naznačeno, že do určité míry se mohou vzájemně ovlivňovat případné *další faktory* a *POS*.

Tab. 4.2

Formy vystoupení OOS

FORMA VYSTOUPENÍ OOS					
DRUH	ÚROVEŇ				
	mez.	evr.	nár.	kraj.	obec
přímá akce (1)			+	+	+
jiná forma (2)		+	+	+	+
soudní podání (3)		+	+	+	
projevy zahraničních OOS (4)		+	+	+	

poznámka: značka “+“ v tabulce představuje odhad do jaké míry je daná událost relevantní pro danou úroveň, podrobně bude rozebíráno v empirické části.

Forma vystoupení OOS může mít různou formu od „přímé akce“ typu demonstrace, blokad a dalších protestního vystoupení prováděných mírnější formou jakou jsou různé happeningy (1). Jinou formou (2) mohou být různá prohlášení a stanoviska.

Jako samostatná skupina jsou uvedeny různé formy soudního podání (3). Nepůjde pouze o žaloby v rámci správního soudnictví, ale budou zahrnuty i jiné podoby.

Přestože se práce soustředí na vystoupení „domácích“ OOS bude nutné vzít i v úvahu zahraniční projevy, tedy vystoupení zahraničních OOS (4) – takovým příkladem mohou být blokády česko-rakouských hraničních přechodů.

5 EMPIRICKÁ ČÁST

5.1 ÚVODNÍ VYMEZENÍ

Práce se soustředí na vystoupení OOS vůči JE Temelín a to z následujících důvodů:

Zvýšená pozornost se obvykle upíná na určitou jadernou elektrárnu v takových situacích, jako je zvažování její výstavby v dané lokalitě, probíhající procesy v rámci posuzování vlivů na životní prostředí, výstavby, zkušebního provozu, provozu. Dokonce i v případě, že je v rámci energetické politiky daného státu rozhodnuto o uzavření jaderných elektráren, obvykle se to dotýká jednotlivých zařízení postupně, protože je např. rozhodnuto o jejich postupném vyřazení dle jejich uvedení do provozu.

Tento pohled je patrný i na příkladu obou jaderných elektrárnách¹³, které jsou provozovány v České republice. Zatímco JE Dukovany byla postavena a uvedena do provozu před rokem 1989, tedy za jiných společenských podmínek, a dokonce i po tomto roce zůstávala často stranou zájmu, byl „osud“ JE Temelín právě opačný.

Takové změny jako přehodnocování energetických potřeb státu a redukce z původně plánovaných čtyř bloků na dva, záměna řady původně plánovaných bezpečnostních a řídicích systémů a s tím související prodlužování výstavby, změny legislativního prostředí - zákonů souvisejících s hodnocením vlivů na životní prostředí a informačním právem nebo výrazný zájem veřejnosti včetně zahraniční, to vše výrazně ovlivňovalo jednotlivé aktéry.

---

¹³JE Dukovany), čtyři bloky s reaktory typu VVER 440/213, bloky byly uvedeny do trvalého provozu následovně (údaj v závorce se týká vydání kolaudačního rozhodnutí): 1. blok - 1985 (1988), 2. blok - 1986 (1988), 3. blok - 1987 (1989), 4. blok - 1987 (1990). JE Temelín) dva bloky s reaktory VVER 1000/320. Oba bloky byly uvedeny do trvalého provozu v roce 2004. Kolaudační rozhodnutí pro oba bloky bylo vydáno v roce 2006. (Zdroj: SÚJB, *Národní zpráva České republiky pro potřeby Úmluvy o jaderné bezpečnosti, 2007*)

JE Temelín jako nejzápadněji budovaná elektrárna ruské (sovětské) konstrukce a jedna z mála jaderných elektráren, které byly v posledních dvaceti letech ve střední a západní Evropě spuštěny se tak stala určitým symbolem vystoupení proti jaderné energetice.

Pokud se v podmínkách ČR hovoří o výstavbě nových jaderných bloků, tak se to minimálně v první polovině tohoto století týká pouze stávajících lokalit, kde již jsou jaderné elektrárny provozovány¹⁴. Potřebnost nových jaderných bloků zmiňuje také energetické koncepce ČR a v současné době provozovatel stávajících jaderných elektráren oznámil záměr výstavby nových bloků v lokalitě Temelín¹⁵.

Vedle otázky jaderné bezpečnosti související právě s provozem jaderné elektrárny je další oblastí zájmu široké veřejnosti otázka konečné likvidace vyhořelého jaderného paliva, která je v současné době vnímána jako hlavní problém jaderné energetiky¹⁶.

Přestože je s tímto nakládáno jako s budoucí cennou surovinou je způsobem jeho „likvidace“ uložení v *hlubinném úložišti*. Rozhodnutí o jeho umístění nebylo v ČR uděláno. V návrhu politiky územního rozvoje bylo uvedeno 6 uvažovaných lokalit, ve finální, schválené verzi ale byly vyjmuty. Právě na lokální úrovni – zejména obecní úrovni byl u kandidátských obcí patrný jasný nesouhlas s tímto záměrem. Vzhledem k tomu, že vyhořelé jaderné palivo lze v příštích několika desítkách let skladovat v meziskladech, které jsou přímo v areálu jaderných elektrárnách, není řešení výběru vhodné lokality pro trvalé uložení nijak zásadně naléhavé a v případě razantního odporu kandidátských obcí může být konečné řešení odsouváno, k čemuž také ve skutečnosti dochází.

V ČR je v současné době provozován pouze jeden *důl na uranovou rudu*, jehož plánované uzavření již bylo několikrát posunuto. V návrhu energetické koncepce se nicméně objevují úvahy o možném rozšíření těžby a nových lokalitách. Ve srovnání

---

¹⁴Viz. Politika územního rozvoje České republiky, 2008.

¹⁵Nový jaderný zdroj v lokalitě Temelín včetně vyvedení výkonu do rozvodny Kočín, kód záměru MZP230, www.cenia.cz.

¹⁶Viz. např. (OECD /NEA, 2000) nebo (OECD/NEA, 2002).

s těžbou hnědého uhlí, která je, vzhledem k jeho potřebnému objemu, prakticky nemožné dovážet ze zahraničí, je situace s uranovou rudou právě opačná. Platí tedy, obdobně jako v případě výběru lokality pro hlubinné úložiště, že toto rozhodnutí může být odsouváno a v tomto případě i alternováno.

S protestními vystoupení je často, například v Německu, spojena přeprava radioaktivních materiálů, kam spadá i transport vyhořelého jaderného paliva z jaderné elektrárny. V České republice přeprava radioaktivních materiálů zejména doprava „čerstvého“ jaderného paliva do jaderného zařízení nebudí velkou pozornost ani ze strany veřejnosti ani médií. K převozu vyhořelého jaderného paliva z elektrárny nedochází, protože to není odváženo k přepracování a každá z elektráren má ve svém areálu umístěn mezisklad skladování vyhořelého jaderného paliva.

5.2 VYMEZENÍ AKTÉRŮ

V rámci tohoto vymezení budou představeni aktéři relevantní ke zkoumané oblasti, zejména se zdůrazněním toho jakým způsobem na ni působí, jak ji ovlivňují.

5.2.1 Veřejnost

Veřejnost byla obecně rozebrána v rámci dalších teoretických východisek a souvisejících pojmů v podkapitole 3.2.1 včetně jejího vymezení z právního pohledu.

Je to právě pohled veřejnosti resp. její odpor, který je někdy popisován jako největší problém jaderné energie (Ahearne, 1995). Přístup veřejnosti k jaderné energetice nemusí korelovat s politikou jejího využívání v daném státě (OECD/NEA, 2002).

Na příkladu Rakouska a jaderné elektrárny Zwetendorf, která sice byla dostavěna, ale neuvedena do provozu, je možné vidět, jak výhrady veřejnosti mohou na dlouhá desetiletí výrazně ovlivnit politiku jejího možné využití¹⁷. Výhrady veřejnosti proti jaderné energetice budou rozebrány v podkapitole 5.3.6.

---

¹⁷ Rakouská jaderná elektrárna Zwetendorf dostavěná v roce 1978 nebyla nikdy uvedena do provozu na základě výsledků národního referenda, které skončilo výsledkem 50,47 : 49,53 % (rozdíl necelých 20 000 hlasů). Nevyužívání jaderné energie bylo v roce 1999 stvrzeno přijetím ústavního zákona.

5.2.2 Environmentální organizace občanské společnosti¹⁸

Organizace občanské společnosti jako významný aktér, který se zaměřuje na environmentální oblast (v dalším textu pro ně bude používána zkratka OOS). Jedná se o organizace, které vznikají dobrovolně, zezdola, tedy ne z přímé iniciativy státu a jsou na něm nezávislé.

Po roce 1989 vzniká celá řada ekologických organizací, které se liší jednak svým zaměřením, působností, ale i formami práce. Z pohledu této práce půjde zejména o ty OOS, pro které je ekologie jednou z aktivit, jíž se neziskový sektor, respektive organizace do tohoto vymezení spadající věnují. Ekologickými problémy se ale mohou zabývat i další organizace neziskového sektoru, jejichž dominantní oblast zájmu je zaměřena například na výchovu a vzdělávání, rozvoj obce, právní poradenství atd.

Základní poslání OOS v této oblasti, která je z tohoto pohledu podmnožinou jejich aktivit v oblasti ochrany životního prostředí, je možné vymezit do následujících oblastí: kontrola státní resp. veřejné správy, kontrola výrobců a zpracovatelů, nepřímý podíl na legislativním procesu, formulování veřejného mínění, ekologická výchova a publikační činnost.

Kvantitativní data dokazují, že environmentální aktivisté jsou nejviditelnějšími a nejaktivnějšími neparlamentními politickými aktéry v ČR (Císař, 2008 : 62).

Mezi domácími OOS, které se v rámci České republiky výrazně angažují resp. angažovaly v otázce jaderné energetiky patří zejména¹⁹: „Calla“, „Jihočeské matky“, „Hnutí duha“, „V havarijní zóně jaderné elektrárny Temelín“, „Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí“, Děti Země“ a „Greenpeace“.

---

¹⁸Pro zpracování této části byly použity internetové stránky jednotlivých hnutí, nestandardizované rozhovory, publikace: (Císař, 2004), (Císař, 2008), (Fagin, 2000), (Shriver-Messer, 2009) a zprávy ČTK.

¹⁹Tento výčet je sestaven na základě analýzy jednotlivých typů vystoupení a jejich účastníků dle zpráv ČTK.

5.2.2.1 Calla

Calla je ekologické občanské sdružení, které vzniklo v roce 1991, sídlí v Českých Budějovicích. Jaderná energetika není ústředním tématem, tvoří cca 20% agendy a to zejména v zaměření na otázku budování hlubinného úložiště jaderného odpadu, výši odpovědnosti za jaderné škody a účastenství v souvisejících správních řízeních.

5.2.2.2 Jihočeské matky

Jedná se o občanská sdružení u kterého je jaderná energetika ústředním, ale ne jediným, tématem jejich zaměření, sídlí v Českých Budějovicích. Zaregistrováno bylo v roce 1992, má 200 členek²⁰. Nevymezuje se, jak je často vnímáno, pouze lokálně, tedy vůči JE Temelín, ale cíle sdružení jsou širší - k hlavním úkolům patří snaha „o zastavení rizikových neekologických technologií, zvláště jaderné energetiky a dalších zdravotně závadných provozů, prosazování“ alternativních způsobů výroby energie a působení na ekologické vědomí občanů (viz. čl. 2 Stanov)²¹.

5.2.2.3 Hnutí duha

Hnutí Duha vzniklo těsně před listopadem 1989. Hnutí má tři kampaně - Energie, Ozón a Poslední generace, která se zabývá širšími souvislostmi ekologických problémů; patří pod ní vydavatelství.

V devadesátých letech se hnutí výrazně podílelo na vystoupeních proti výstavbě JE Temelín mimo jiné organizováním každoročních protestních táborů a např. v letech 1998 a 1999 proběhla většina přímých vystoupení za jejich účasti a organizace. V současné době se jeho aktivity v této oblasti, nepřítel významné ve srovnání s dalšími oblastmi, soustředí na otázku radioaktivních odpadů a plné

---

²⁰Včetně asi 10 čestných členů mužů – „*nejsme sdružení proti mužům, chtěly jsme ale zvýraznit ženský prvek v ochraně životního prostředí*“ je výrok předchozí předsedkyně Dany Kuchtové (MfD, 17.3.2001).

²¹Zajímavým je počátek sdružení, který vyplynul s otevřeného rozhovoru se dvěma členkami, ve kterém lze vysledovat reakci na havárii jaderné elektrárny Chernobyl v roce 1986 a obavu z následků. Srovnej např. (Culley – Holly, 2003) rozebírající obdobná sdružení ve vztahu k americké jaderné elektrárně Three Mile Island.

finanční odpovědnosti provozovatelů jaderných elektráren. Hnutí má v současnosti 40 zaměstnanců.

5.2.2.4 V havarijní zóně jaderné elektrárny Temelín

Toto občanské sdružení vzniklo v dubnu 2001, sídlí ve Všemyslicích (Neznašově). Dle informací jeho www jsou členy sdružení občané České republiky, Slovenska, Rakouska a Spolkové republiky Německo, to znamená zemí, které mohou být bezprostředně ohroženy havárií jaderné elektrárny Temelín. V současné době jsou aktivity sdružení zaměřeny zejména na prosazování práv občanů garantovaných zákony České republiky a jednání v této věci s veřejnou správou, které zahrnuje i její speciální úřady jako SÚJB nebo SÚRAO. Předsedou sdružení je bývalý představitel SMOR za město Bechyně, jeho aktivity a způsob vystupování jsou tak podobné způsobům jaké používal SMOR.

5.2.2.5 Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí

Občanské sdružení vzniklo na jaře 1998, sídlí v Českých Budějovicích. Zabývá se především problematikou jaderné energetiky a využití alternativních (obnovitelných) zdrojů energie. Zaměřuje se zejména na shromažďování informací o aktuálním dění v oblasti jaderné energetiky a ekologie ČR.

5.2.2.6 Greenpeace

Greenpeace je nadnárodní organizací s širokým záběrem témat z oblasti ochrany životního prostředí a lidského zdraví. Československá pobočka byla založena v roce 1992. Počátkem 90 let byl Greenpeace jednou z OOS, které na jedné straně v České republice výrazně nejen přispěly k otevření řady otázek souvisejících s jadernou energetikou pro širokou veřejnost, ale na druhé straně se potýkal s relativně vysokou podporou veřejnosti jak pro jadernou energetiku, tak například pro dostavbu jaderné elektrárny Temelín. V současné době ale je z jeho aktivit v oblasti energetiky v České republice patrné, že se spíše soustředí na otázky související s uhelnými elektrárnami a otázkou zachování těžebních limitů²².

---

²² „Protože veřejné mínění nebylo oponentům Temelína příznivě nakloněno, Greenpeace se rozhodla vytvořit takový ‚kampaňový mix,‘ který by byl pro potencionální podporovatele atraktivnější, a vyhýbal se příliš kontroverzním otázkám...“ (Císař, 2008 : 130).

5.2.2.7 Děti Země

Občanské sdružení oficiálně registrované v dubnu 1990, jako svůj vznik udává září 1989. V devadesátých letech se podílelo na vystoupeních proti JE Temelín, v současné době je pro něj tato oblast naprosto okrajová.

5.2.2.8 Zelený kruh

Občanské sdružení Zelený kruh je asociace založená v roce 1990 s cílem zlepšit koordinaci aktivit OOS, která v současné sdružuje 28 členských environmentálních OOS působících na celém území ČR, tedy zdaleka ne všechna česká ekologická sdružení. Z výše zmíněných se na jeho činnosti podílí Calla, Jihočeské matky, Duha, Děti Země a Greenpeace.

Co se týká vzájemné spolupráce výše zmíněných OOS tak ze stanovisek na jejich www a rozhovorů lze vysledovat, že nejtěsněji spolupracuje Calla a Jihočeské matky eventuelně ještě společně s Duhou. Naopak jako solitér se jeví Greenpeace.

5.2.2.9 Jihočeští tařkové

Jsou klasickým případem kontrahnutí, v tomto případě spíše „protisdružení, bylo zaregistrováno v červenci 1999²³. Zaměřuje se na podporu jaderné energetiky.

5.2.3 Další aktéři

Univerzity, zejména s technickými studijními programy. Výstavba nového jaderného zařízení vyvolává větší poptávku po absolventech a rozšíření řady oborů jak u investora/provozovatele, tak výrobců. Dlouhodobá stagnace jaderného průmyslu se v posledních dvaceti letech odrazila i na počtu příslušně zaměřených oborů na technických univerzitách a tudíž i na počtu absolventů. Právě otázka stárnutí personálu je problémem, kterému ve většině zemí musí čelit jak provozovatel, tak státní dozor, tak i sami vysoké školy a výzkumné ústavy.

---

²³Viz. jejich www: „*Nejprve pronesená spíš z recese (pozn. tedy název Jihočeští tařkové) k odlehčení tehdejší napjaté situace kolem dohad o dostavbě či nedostavbě ETE na jaře 1999. V době, kdy v médiích vrcholila kampaň pro ukončení výstavby elektrárny se nenašel nikdo, kdo by reagoval na nepravdivé zprávy a informace vytržené ze souvislosti.*“

Pro *odborníky* působící v této oblasti je typická uzavřenost prostředí, ve kterém se pohybují, a jejich počet. To se dotýká zejména dvou oblastí. Tou první je skutečnost, že pro jiné aktéry, zejména OOS je poměrně komplikované nejen přímé zapojení příslušného experta v rámci jejich organizace, ale i jen případná externí spolupráce např. k získání odborného stanoviska nebo při podpoře při posuzování dokumentace. Objektivně nízký počet odborníků ve srovnání např. s chemickým průmyslem (zejména s ohledem na to, že jde o řadu velmi specifických odborností, které nemají uplatnění v jiných průmyslových odvětvích, navíc vyžadující určité komplexní znalosti o činnosti jaderného zařízení) je zároveň problémem pro regulátora, který pro určité oblasti potřebuje expertní podporu, jež je nezávislá, tj. zároveň dané služby neposkytuje provozovateli.

Prioritním zájmem *odborů* je obvykle udržení zaměstnanosti a reálných mezd. Pokud je tento zájem ohrožen vystupují odbory často proti realizaci drahých opatření na ochranu životního prostředí, která ohrožují jejich základní zájem. Rozvoj jaderné energetiky může na jedné straně přinést nová pracovní místa, na straně druhé ale snížit jejich počet zejména v odvětvích souvisejících s těžbou hnědého uhlí.

Zájmové skupiny jsou sdružení, která mohou být koncipována pro „velké“ projekty národního a vyššího významu nebo takové projekty, které jsou svým rozsahem lokální, ale často se opakují v řadě míst. Může se objevovat tzv. deduktivní vztah, kdy daná zájmová skupina přenáší svůj zájem na zpočátku lhostejnou veřejnost. Takto vzbuzený zájem může být přechodně velmi vysoký, případně může přecházet až do extrémních reakcí (demonstrace). Jeho udržení ale závisí na trvalém posilování od hlavního aktéra.

Málokdy je zmiňována *konkurence*, pro kterou je charakteristické, že pokud s nějakým projektem nesouhlasí, nevystupuje proti němu přímo, ale spíše poukazuje na otázky ekonomické, sociální a ekologické, a tak se uchyluje k taktice nepřímé argumentace. Například papírna, která realizovala (nebo byla nucena realizovat) rozsáhlý program s cílem snížit dopady své výroby na životní prostředí, má pochopitelně zájem na tom, aby i její konkurenti museli tímto způsobem umrtvit své investice, a tak nezískali konkurenční výhody. Podobně mohou být ve vzájemném

protikladu zájmy společnosti vlastníci uhelné doly a zájem energetické společnosti provozující jaderné elektrárny.

TSO (technical support organization). Jak státní dozor, tak provozovatel využívají technickou podporu expertních organizací. Z hlediska státního dozoru tak musí jít jednak o organizace odborně způsobilé, které ale zároveň nevykonávají podobné činnosti pro provozovatele. To je obecně pro dozory menších států, kde takto specializovaných organizací (výzkumné ústavy, katedry některých technických univerzit) působí relativně málo, velký problém.

5.2.4 Státní správa

Vláda ČR rozhoduje ve sboru, jako celek. Jednotlivá ministerstva a ústřední orgány státní správy jsou organizační jednotky státu, vzhledem k zaměření této práce je potřebné zmínit zejména: *MPO (ministerstvo průmyslu a obchodu)*, které je věcně příslušným (speciálním) stavebním úřadem pro stavby k účelům těžby, zpracování, transportu a ukládání radioaktivních surovin na území vyhrazeném pro tyto účely a pro stavby jaderných zařízení a jako správce energetické koncepce, *MŽP (ministerstvo životního prostředí)* v souvislosti s procesy EIA a SEA, otázky těžebních limitů atd., *MMR (ministerstvo pro místní rozvoj)*, které připravuje Politiku územního rozvoje, její příprava a připomínková řízení jsou prostorem, kde se jednotliví aktéři střetávají a prosazují svůj pohled, případně *MPSV (ministerstvo práce a sociálních věcí)* – v této souvislosti spíše okrajový aktér, který se zabývá problematikou strukturální nezaměstnanosti vlivem útlumu těžby hnědého uhlí.

Rozebírané oblasti se také dotýká pravomoc a působnost řady ústředních úřadů státní správy jako je např. *SÚJB (Státní úřad pro jadernou bezpečnost)*, který je ústředním orgánem státní správy pro dozor nad jadernou bezpečností a radiační ochranou. V souvislosti s umístěním, výstavbou a provozem jaderných zařízení vydává řadu samostatných rozhodnutí.

5.2.5 Samospráva

Jsou to právě *obce²⁴ a kraje*, které ve své samostatné působnosti jednají v zájmu svých občanů, pečují o životní prostředí a dbají o územní rozvoj. Význam obce stoupá, pokud se záměr přímo dotýká jejího katastrálního území. K prosazování svých zájmů mohou obce vytvářet *sdružení obcí* jako například Sdružení měst a obcí regionu (SMOR) v okolí JE Temelín, které bude rozebíráno dále.

5.2.6 Politické strany/zákonodárci

Úspěšnost *politických stran* v politické soutěži se odráží jednak ve složení zákonodárného sboru a tím i ve složení vlády (které dává důvěru Poslanecká sněmovna) a také v krajských a obecních zastupitelstvech. Zejména parlamentní strany přímo působí na legislativní prostředí. Až vstupem strany zelených po posledních volbách – jak do Poslanecké sněmovny, tak jako součást vládní koalice, se na této úrovni objevil aktér, který ve svém programu jasně odmítá výstavbu jaderných elektráren (i přes malé zastoupení v Poslanecké sněmovně a minulé vládě). Tento postoj se objevil i v Prohlášení minulé („druhé Topolánkovy“) vlády.

5.2.7 Evropská unie, mezinárodní organizace a jiné

Z hlediska Evropské unie je třeba zmínit, že z původních cílů, které byly při založení *Euratomu* vytyčeny zůstává zejména postulát bezpečnosti, který slouží k ochraně lidského života a zdraví, havarijní plánování, nakládání s radioaktivními odpady atd.

Evropská komise má významný vliv na evropské výzkumné aktivity v oblasti jaderné energetiky, zvláště po roce 2000 se snaží doplnit komunitární právo o normy upravující jadernou bezpečnost (bude rozebráno dále).

Další oblast souvisí s problematikou globálních změn klimatu a s tím souvisejícího snížení tzv. skleníkových plynů a případné zařazení jaderné energetiky

---

²⁴Dle ust. § 7 odst. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích: „*Obec spravuje své záležitosti samostatně (dále jen "samostatná působnost"). Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem.*“ Podobně § 2 odst. zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

mezi ne-emisní zdroje spolu s dalšími obnovitelnými zdroji v souvislosti s tím, že bez takového kroku nemůže Evropská unie dostát svým závazkům omezování CO₂. Tomuto kroku může nahrávat i snaha nastolit po skončení Kyotského protokolu v roce 2012 nový, ambicióznější rámec ochrany klimatu.

Mezinárodní agentura pro atomovou energii (International Atomic Energy Agency - IAEA) je dle čl. 3 svého Statutu oprávněna vydávat bezpečnostní standardy vydávané v rámci IAEA Safety Standards Series. Ty jsou sice právně nezávazné, pokud nejsou transformovány do národní legislativy, ale i pokud nejsou, působí díky autoritě, které se IAEA těší.

Pro jejich aplikaci pak vydává další dokumenty např. v rámci INSAG International Nuclear Safety Group (INSAG) tvořených odborníky pracujícími u národních dozorů, vědeckých a výzkumných institucí s cílem zpracovat bezpečnostní doporučení či odborné stanovisko nebo vytyčit směr řešení k některé z dílčích oblastí jaderné bezpečnosti. IAEA také vysílá na jednotlivé elektrárny tzv. Mise složené z odborníků na danou problematiku, které hodnotí zajištění bezpečnosti a kulturu provozování. Takto byl např. v roce 1996 zvláštní misí IAEA prověřen inovovaný projekt JE Temelín.

Agentura pro atomovou energii při Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD/NEA²⁵). Činnost NEA je zaměřena na pomoc členským státům v oblasti rozvoje využívání jaderné energie. Z hlediska závaznosti jí vydaných dokumentů jde o podobnou situaci jaká je popsána výše v případě IAEA, tedy řada doporučení a stanovisek, která na této půdě vzniká dopadá na jednotlivé státy a provozovatele jaderných elektráren už jen silou autority této organizace, navíc je řada doporučení často transformována do národní legislativy.

WENRA²⁶ byla založena roku 1999 jako společenství představitelů dozorných orgánů zemí západní Evropy s jaderným programem. V současné době sdružuje

---

²⁵Nuclear Energy Agency within the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD/NEA). V současné době sdružuje 28 států (včetně všech států EU provozujících jaderné elektrárny).

²⁶ Western European Nuclear Regulators' Association (WENRA) byla založena v roce 1991.

dozorné orgány všech členských zemí EU s provozovanými a/nebo vyřazovanými jadernými elektrárnami a Švýcarska. Jedním ze stěžejních cílů asociace je do roku 2010 harmonizovat v členských zemích v co nejširší míře přístupy v oblasti: zajištění jaderné bezpečnosti energetických jaderných reaktorů, vyřazování jaderných zařízení z provozu, a skladování radioaktivních odpadů a vyhořelého paliva.

Západoevropské sdružení výrobců a provozovatelů jaderných elektráren, vytvořilo standard (normy) *EUR* (European Utility Requirements), které obsahují soubor současných technických požadavků na projekty nových jaderných elektráren.

5.2.8 Provozovatel jaderného zařízení

V České republice je tímto provozovatelem firma ČEZ, a.s., která je z hlediska Atomového zákona označován jako držitel povolení²⁷. V České republice firma provozuje obě dvě jaderné elektrárny - tedy JE Temelín a JE Dukovany.

5.3 STRUKTURA POLITICKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ

5.3.1 Úvod

Jaderná elektrárna Temelín je lokalizována v jižních Čechách, přibližně 60 km od česko-rakouské hranice. V roce 1978 byla přijata dohoda mezi tehdejšími SSSR a Československem o podpoře při výstavbě, projekt byl zahájen 1981, projektové práce dokončeny v roce 1984. Stavební práce pak byly zahájeny v roce 1986, shodou okolností v roce, kdy došlo k havárii v černobylské jaderné elektrárně.

Po listopadu 1989 v nových podmínkách byl původní záměr výstavby čtyř jaderných bloků redukován na dva. Analýza bezpečnosti provedená IAEA v roce 1990 identifikovala nedostatky projektu a doporučila změny. V roce 1993 ČEZ uzavřel kontrakty s firmou Westinghouse na modernizaci spočívající zejména v dodání informačního a řídicího systému.

---

²⁷V dalším textu bude nadále používáno označení provozovatel, který bude, pokud nebude z textu patrné něco jiného, vždy vztahováno na firmu vlastníci a provozující konkrétní jaderné zařízení, přestože by vzhledem k různé fázi životního cyklu a různým zákonům mohl označován např. jako stavebník, držitel povolení, žadatel atd.

Zejména změny projektu, ale i dalším okolnosti jako byly změny v dodavatelsko-odběratelských vztazích, vedly neustálému prodlužování dostavby a navyšují cenu. Stavba byla nakonec dokončena v roce 2000, v červenci bylo zavezeno palivo do reaktoru a v prosinci vyrobil první blok první elektřinu. Oba bloky byly uvedeny do trvalého provozu v roce 2004 a kolaudační rozhodnutí pro oba bloky bylo vydáno v roce 2006.

Jednotlivé milníky z výstavby a spouštění jsou souhrnně uvedeny v příloze 5.3.A a v dalším textu budou dále rozebírány.

5.3.2 Mezinárodní úroveň

Vzrůstající zájem o právo na odpovídající životní prostředí se od počátku 90. let minulého století odráží v řadě regulačních aktivity EHK OSN, zejména těch, které byly přijaty na ekologicky orientovaných ministerských konferencích²⁸. Tak byly přijaty takové instrumenty, jako je Aarhuská úmluva²⁹.

Aarhuská úmluva představuje zásadně nový typ environmentální dohody, která spojuje práva v oblasti životního prostředí s lidskými právy a týká zapojení veřejnosti do přípravy plánů, programů a politik. Nejtypičtějším druhem rozhodovacího procesu je proces posuzování vlivů na životní prostředí EIA (čl. 7 AÚ). Upravuje účast veřejnosti na vypracování plánů, programů a politik vztahujících se k životnímu prostředí, které zahrnují sektorové nebo územní plány, environmentální akční plány a politiky na všech úrovních., dále tzv. strategické posuzování vlivů na životní prostředí (SEA). Snadný přístup veřejnosti k informacím pak v sobě zahrnuje i povinnost identifikování veřejnosti, která by se

---

²⁸Například ministerská konference pro oblast EHK OSN, konaná v Bergenu v květnu 1990, se stala impulsem k vypracování "Charty práv a povinností v oblasti životního prostředí pro jednotlivce, skupiny a organizace". Přestože dosud zůstala jen ve formě návrhu. Mimořádný význam pak mají dokumenty přijaté na panevropských konferencích ministrů životního prostředí, konaných pod názvem "Životní prostředí pro Evropu" v Dobříši (1991), Lucernu (1993), Sofii (1995), Aarhusu (1998) a Kyjevě (2003).

²⁹Jedním z hlavních dokumentů, které byly předmětem jednání čtvrté ministerské konference Životní prostředí pro Evropu (23.-25. června 1998) v dánském Aarhusu, byla úmluva, již připravila pracovní skupina ustavená Výborem pro ekologickou politiku Evropské hospodářské komise OSN "O přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí", která je označována jako Aarhuská úmluva. Anglický název zní: Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters.

mohla zapojit (čl. 7, věta druhá AÚ), a včasný začátek zapojení veřejnosti, identifikace zainteresované a dotčené veřejnosti, řádnou notifikaci veřejnosti a přístup k dokumentům, dostatečný čas pro efektivní zapojení veřejnosti a přístup veřejnosti k dostupným vysvětlujícím materiálům. Čl. 8 AÚ pokrývá zapojení veřejnosti do příprav zákonů vyhlášek a nařízení. Předpokládá, že orgány veřejné správy zajistí dostatek času pro účinné zapojení veřejnosti, mechanismus pro zveřejnění návrhů a mechanismus pro vyřízení připomínek.

Úmluva o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států³⁰, zpravidla běžně označovaná jako "Espoo úmluva", jedním z jejích charakteristických rysů je úprava odpovídající účasti veřejnosti. Cílem Espoo úmluvy je přijmout všechna vhodná a účinná opatření k prevenci, snížení a omezení významného škodlivého dopadu činností přesahujících hranice států. Dotčenému státu musí být notifikováno zahájení procesu posuzování a na základě jeho vyjádření k účasti pak poskytnuty všechny relevantní informace o povaze záměru, jeho vlivech atd.

Světová charta přírody byla přijata Rezolucí 37/7 Valného shromáždění OSN 28. října 1982, a z pohledu této kapitoly je významný její Princip č. 23³¹. K dalším významným patří Deklarace z Ria (1992) jakožto dokument obecné povahy, který ve svém čl. 10 podtrhuje význam a nutnost zapojení veřejnosti³².

---

³⁰Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context připravená Evropskou hospodářskou komisí OSN, byla sjednána v Espoo ve Finsku 25. února 1991 a vstoupila v platnost 10. září 1997. Česká republika ji ratifikovala 26. února 2001 (sdělení MZV č. 91/2001 Sb.m.s.).

³¹„Každá osoba má mít možnost - v souladu s legislativou své země - účastnit se individuálně nebo s ostatními osobami vypracování rozhodnutí, která se přímo dotýkají jejího životního prostředí a v případě, kdy by mohlo toto utrpět škody či poškození, má mít přístup k opravným prostředkům pro získání náhrady škody.“

³²„Nejlepším způsobem jak projednávat otázky životního prostředí, je zajištění účasti všech zainteresovaných obyvatel na vyhovující úrovni. Na národní úrovni každý jednotlivec musí mít přístup k informacím, týkajícím se životního prostředí, jež mají v držení veřejné úřady, včetně informací týkajících se nebezpečných látek i aktivit v jejich správních celcích, a mít možnost účastnit se procesů přijímání rozhodnutí. Státy mají za povinnost usnadnit a podpořit senzibilizaci veřejnosti tím, že tyto informace poskytnou k dispozici. Účinný přístup k soudním a administrativním aktivitám, zvláště pak k reparaci a opravným prostředkům, musí být zajištěn.“

Určitou roli sehrály dokumenty OECD pro jejich roli předchůdců řady významných mezinárodních smluv. Mezi poslední patří přijetí doporučení o informacích týkajících se životního prostředí, přijaté radou OECD v roce 1998³³.

Mezi prvními dokumenty Rady Evropy, které i přes svoji obecnou povahu přispěly ke stabilizaci procedurálního aspektu práva na životní prostředí, patří např. Doporučení č. 854 z. 1. února 1979, týkající se přístupu veřejnosti k vládním dokumentům a svobody informací, dále pak doporučení č. R (81) 19 z 25. listopadu 1981 o přístupu k informacím, které mají v držení veřejné úřady, a Deklarace Výboru ministrů Rady Evropy o svobodě vyjadřování informací z 29. dubna 1982.

Doporučení Parlamentního shromáždění RE č. 1284 (1996) týkající se politiky životního prostředí v Evropě, které zdůraznilo, že úspěch každého rozhodnutí v této oblasti je podřízen jeho akceptaci různými zainteresovanými subjekty - místními úřady, obchodními a průmyslovými skupinami, občanskými sdruženími i veřejností jako celku - s tím, že základem tohoto úspěchu je přístup k relevantním informacím a vzájemný dialog.

Na mezinárodní úrovni se tak průběžně otevírají možnosti zahrnující větší účast veřejnosti na rozhodovacích procesech, přístup k informacím a soudní ochranu těchto práv. Jak bude ukázáno dále má tato úroveň vliv jak na komunitární, tak národní právní prostředí.

5.3.3 Úroveň Evropské unie

5.3.3.1 Právní prostředí obecně (komunitární právo)

Aarhuská úmluva má, i vzhledem k jejímu podepsání a následnému uzavření ze strany Evropských společenství, také vliv na proces sladování komunitárního práva v této oblasti; stejně jako další členské státy EU ji ratifikovala také Česká republika.

---

³³C(98) 67, mezi staršími lze zmínit například C(74) 224 z 14. listopadu 1974 ohledně principů týkajících se transhraničního znečišťování, C(76) 55 z 11. 5. 1976 o rovnosti přístupu v oblasti transhraničního znečišťování, Doporučení C(77) 28 z 17. května 1977 o realizaci režimu rovnosti přístupu a nediskriminaci v oblasti transhraničního znečišťování. Dále pak řada Rozhodnutí-Doporučení z roku 1988 týkající se sdělování informací veřejnosti a účasti veřejnosti na přijímání rozhodnutí o opatřeních preventivní a zásahové povahy, aplikovaných na nehody a havárie spojené s nebezpečnými látkami.

Této oblasti se výrazně dotkly takové směrnice jako Směrnice EP a Rady 2003/98/EC³⁴, o opakovaném použití informací veřejného sektoru ze dne nebo Směrnice Rady 90/313/EEC³⁵, která již byla nahrazena směrnicí EP a Rady 2003/4/EC³⁶ o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a zrušení směrnice Rady 90/313/EEC nebo směrnice 2003/35/EC³⁷,

Dle směrnice 2001/42/EC³⁸ nemá být z konzultací vynechána veřejnost ovlivněná nebo pravděpodobně ovlivněná, či dokonce jen mající zájem na rozhodování ve smyslu směrnice, počítaje v to i nevládní organizace, které prosazují ochranu životního prostředí, a další dotčené organizace. Cílem tohoto zapojení je získat pro dotyčný úřad dostatek relevantních informací potřebných pro vydání stanoviska ke koncepci. Toto stanovisko je neopomenutelným podkladem, bez kterého není možné koncepci platně schválit.

Zásadní význam má směrnice 2003/35/EC, pro kterou, obdobně jako pro směrnicí 2003/4/EC, platí, že její ustanovení nemá vliv na možnost členských států zachovat si stávající nebo zavést nové opatření, které zaručí širší přístup k informacím o životním prostředí, než je touto směrnicí vymezeno. Takovéto opatření však musí být v souladu s čl. 176 SES, slučitelné s právem ES, a podléhá oznámení Komisi.

---

³⁴Directive 2003/98/EC of the European Parliament and of the Council of 17 November 2003 on the re-use of public sector information (OJ L 345, 31.12.2003, p.90). Směrnice Evropského parlamentu a rady 2003/98/EC, o opakovaném použití informací veřejného sektoru. Směrnice musí být transponována do českého právního řádu nejpozději s účinností od 1. 7. 2005.

³⁵Council Directive 90/313/EEC of 7 June 1990 on the freedom of access to information on the environment (OJ L 158, 23.06.1990, p. 56).

³⁶Directive 2003/4/EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on public access to environmental information and repealing Council Directive 90/313/EEC (OJ L 41, 14.02.2003, p. 26).

³⁷Directive 2003/35/EC of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 providing for public participation in respect of the drawing up of certain plans and programmes relating to the environment and amending with regard to public participation and access to justice Council Directives 85/337/EEC and 96/61/EC, (OJ L 156, 25.06.2003, p. 17).

³⁸Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of certain plans and programmes on the environment, (OJ L 197, 21.07.2001, p. 30). Směrnice EP a Rady 2001/42/EC o posuzování vlivů určitých plánů na životní prostředí.

Z výše uvedeného stručného výčtu tak vyplývá, podobně jako z mezinárodní úrovně, že příležitosti v této oblasti se za sledované období průběžně otevírají.

5.3.3.2 Právní úprava bezpečnosti jaderných elektráren

Co se týče právní úpravy využívání jaderné energie je komunitární právo ne zcela dotvořené. Z původních cílů, které byly při založení Euratomu vytyčeny zůstává zejména postulát bezpečnosti, který slouží k ochraně lidského života a zdraví, havarijní plánování, nakládání s radioaktivními odpady, které se odrazily v příslušných nařízeních a směrnicích upravujících radiační ochranu a transport jaderných materiálů.

Vlastní úprava jaderné bezpečnosti však zatím není provedena, jinými slovy EU nemá standardy dle kterých by bylo možné srovnávat jadernou bezpečnost elektráren, existují pouze národní právní předpisy a standardy, které se ale v určitých oblastech liší.

Evropská komise v posledních letech navrhla doplnit právní rámec Společenství o oblast bezpečnost jaderných činností („jaderný balíček“)³⁹, který ale byl členskými státy nakonec odmítnut. V červnu 2009 pak byla vydána Rámcová směrnice jaderné bezpečnosti, která představuje historicky první úpravu jaderné bezpečnosti⁴⁰, která má být implementována do národních legislativ do července 2011. Tímto krokem je poprvé na úrovni komunitárního práva, alespoň rámcově, tato oblast regulována.

Právní rámec evropské integrace v oblasti jaderné energetiky je možné chápat i v širším smyslu a to jako všechny závazné normy směřující k integraci v rámci takových mezinárodních organizací jako jsou např. OECD/NEA nebo IAEA (Handrlica, 2009 : 218).

---

³⁹Směrnice Rady stanovující základní povinnosti a obecné principy jaderné bezpečnosti jaderných zařízení a Směrnice Rady o bezpečném nakládání s vyhořelým jaderným palivem a radioaktivními odpady.

⁴⁰SMĚRNICE RADY 2009/71/EURATOM ze dne 25. června 2009, kterou se stanoví rámec Společenství pro jadernou bezpečnost jaderných zařízení.

5.3.3.3 Rakousko-české vztahy

Postoj Rakouska vůči JE Temelín je ovlivněn jeho blízkostí a skutečností, že Rakousko neprovozuje jaderné elektrárny.

To se projevilo např. v rámci přístupových rozhovorů. Jednání o schopnosti ČR splnit požadavky energetické politiky EU, v rámci přístupových rozhovorů, bylo formálně zahájeno v listopadu 1999. Po celou dobu byly ze strany Rakouska vznášeny výhrady vůči bezpečnosti JE Temelín a rakouští představitelé vydávaly řady prohlášení, že kapitola nemůže být uzavřena⁴¹.

Tyto vyhocené vztahy vyústily v podepsání protokolu z Melku⁴² 12. prosince 2000 kterým byl zahájen tzv. melkský proces. Šlo vlastně o sérii třístranných jednání, za účasti české a rakouské strany a zástupců Evropské komise, na kterých byly rozebírány vybrané oblasti týkající se bezpečnosti JE Temelín⁴³. Na závěrečné schůzce 29. listopadu 2001 byl přijat tzv. Bruselský protokol⁴⁴, kterým byla formulována opatření pro zvýšení bezpečnosti JE Temelín. K jednotlivým opatřením a jejich implementaci pak v následujících letech probíhaly česko-rakouská bilaterální jednání⁴⁵. Bruselský protokol tak směřoval k tomu, aby se jednání mezi Rakouskem a Českou republikou k JE Temelín přesunula z politické úrovně na technicko-odbornou a přestala zatěžovat nejen rakousko-české vztahy. Kapitola Energetika byla, v rámci přístupových rozhovorů, předběžně uzavřena 12. prosince 2001.

---

⁴¹Viz. např. zpráva ČTK z 11.9.2001: „Po zasedání kabinetu Schüssel řekl, že Rakousko nepodpoří uzavření kapitoly energetika při vstupních jednáních ČR s EU dokud neskončí jednání kolem Temelína.“

⁴²„Protokol z jednání mezi českou a rakouskou vládou, vedených premiérem Zemanem a spolkovým kancléřem Schüsselem za účasti komisaře Verheugena.“

⁴³Melkský proces byl zaměřen na prověření jaderné bezpečnosti a usnadnění výměny informací o Temelínu. Součástí byla mimo jiné dohoda o provedení hodnocení EIA v rozsahu požadavků komunitárního práva (ale s tím rozdílem, že EIA se provádí před realizací záměru a ne, jako v tomto případě, na hotovém díle). Komise pro EIA za účasti zástupců Rakouska, Německa a Evropské komise jako pozorovatelů byla zřízena na základě Usnesení vlády ČR 17/01 a 65/01. Veřejné slyšení k závěrům EIA proběhlo i v Rakousku, ve Vídni 26.6.2001.

⁴⁴„Závěry melského procesu a následná opatření“, Brusel, 29.11.2001 http://www.sujb.cz/docs/Conclusions_of_the_Melk_Process_and_Followa.doc

⁴⁵Usnesení vlády ČR č. 156/02 řešilo implementaci závěrů Bruselského protokolu v rámci státní správy.

5.3.4 Národní úroveň

5.3.4.1 Právní prostředí ČR

Národní úroveň je formována rámcem komunitárního práva a práva mezinárodního. Z hlediska zaměření práce jde jednak o možnost účasti veřejnosti na správních řízeních, proces hodnocení vlivů na životní prostředí a přístup k informacím⁴⁶.

Právo na informace

V českém právním řádu byla přístup veřejnosti k informacím řešen v celé řadě zákonů převážně dílčím způsobem. Určitým mezníkem byl až zákon č. 123/1998 Sb.⁴⁷, který navázal na ustanovení čl. 35 odst. 2 Listiny a dopadá na informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů, v tomto případě se tedy nebude postupovat podle obecnější úpravy přijaté zákonem č. 106/1999 Sb.⁴⁸.

Atomový zákon ve svém ustanovení § 17 odst. 1 písm. k) ukládá držitelům povolení povinnost poskytovat veřejnosti informace o zajištění jaderné bezpečnosti a radiační ochrany, které nejsou předmětem státního, služebního ani obchodního tajemství. Tato úprava byla z právního pohledu chápána tak, že není soukromým povinným subjektům stanovena povinnost poskytovat informace každému individuálnímu žadateli a je tak zřejmě dostačující jejich pravidelné zveřejňování a aktualizace (Korbel, 2005).

V otázce informování veřejnosti státní správa často selhává resp. snaží se odpovídajícímu informování vyhnout. Představitelé státní/veřejné správy často pragmaticky soudí, že pokud vyhoví provozovateli, bude to pro ně znamenat menší problémy, než jít s ním do konfliktu, protože odolávat nátlaku

---

⁴⁶Úplný výčet by zahrnoval takové formy účasti jakými jsou: realizace práva sdružovacího, realizace práva shromažďovacího, uskutečňování práva petičního, realizace práva podílet se na správě věcí veřejných, realizace práva na informace o životním prostředí, podávání podnětů a stížností, účast v řízeních vedených správními orgány nemajících podobu správního řízení ve smyslu správního řádu, účast ve správním řízení, účast v občanskoprávních řízeních, účast institucionálního charakteru, uzavírání dohod a výkon vlastnického práva a jinou formu spolupráce s orgány veřejné správy. In. (Pekárek - Jančářová, 2003 : 64-65); shodně (Damohorský, 2007 : 234 a násl.).

⁴⁷zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí – nabyl účinnosti 1.7.1998

⁴⁸zákon č. 106/1999 Sb, o svobodném přístupu k informacím - nabyl účinnosti 1. 1. 2000

provozovatele/investora, který jde cílevědomě za svým záměrem vyžaduje větší mobilizaci úsilí. Často ale může jít jen o určitou psychologickou bariéru, kdy úředníci dotazy vnímají jako zpochybňování své práce, jako útok na svoji osobu, proti kterému se musejí bránit všemi možnými prostředky.

Dalším faktorem je celková nestabilita státní/veřejné správy ve formě průniků „neustranných odborníky“ do ministerstev a ústředních orgánů státní správy, ale i na nižších úrovních, v závislosti na volebních výsledcích (Potůček, 1997).

Hodnocení vlivů na životní prostředí

Účast veřejnosti a její informovanost patří - vedle zásad prevence a předběžné opatrnosti - mezi základní principy procedury hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA)⁴⁹. Procedura EIA je řízením sui generis, které neprobíhá dle správního řádu. Proces EIA probíhá většinou ještě před zahájením povolovacího řízení v některých případech se však může teprve po zahájení územního či stavebního řízení ukázat, že rozsah investičního záměru vyžaduje takové posouzení. Výsledné stanovisko není správním rozhodnutím, ale „pouze“ odborným podkladem, který není věcně (hmotněprávně) závazný. Je závazné z hlediska procesního, protože ve stanovených případech musí být posouzení provedeno a stanovisko vydáno⁵⁰.

Procesu posuzování se účastní celá řada subjektů. Na jedné straně stojí stát, který je představován správním úřadem, jenž tento proces vede, a dále dotčenými správními úřady, které v jeho rámci hájí dotčené veřejné zájmy dle zvláštních předpisů. Obdobně mohou své zájmy hájit dotčené územní samosprávné celky – kraje a obce. Dalším účastníkem je oznamovatel, tedy fyzická nebo právnická osoba,

---

⁴⁹Vedle proces EIA lze zmínit další, velmi různorodé podíly veřejnosti na postupech podle zvláštních zákonů, kde se jedná zejména o prvky konzultace veřejnosti, vznášení výhrad, námitek, podnětů a připomínek. Patří sem např. registrace významných krajinných prvků (zákon na ochranu přírody a krajiny), vyhlášení zvláště chráněných území podle téhož zákona, dále účast na projednávání a schvalování územněplánovací dokumentace a podíl na přípravě a projednávání bezpečnostních dokumentů podle zákona o prevenci závažných havárií. Poměrně novým způsobem je RIA (regulatory impact assessment).

⁵⁰Negativní stanovisko, respektive omezující podmínky, které z něj vyplývají, však pro správní úřad rozhodující v dané věci nejsou závazné. Toto stanovisko je tak například odborným podkladem pro vydání rozhodnutí nebo opatření podle zvláštních právních předpisů, jakým je např. stavební zákon. Proces EIA tak zavazuje pouze formálně – procesně.

kteřá má příslušný záměr a z jejíhož podnětu je proces zahajován. Významným charakteristickým rysem celého procesu posuzování je právě účast veřejnosti.

Veřejnost má možnost seznámit se s údaji, které se týkají posuzování vlivů záměrů, dle tohoto zákona na základě ust. § 16. Na druhou stranu ale informace o navazujících správních řízeních ve většině případů nejsou zveřejňovány, a přístup k nim mají pouze účastníci příslušných řízení. Bylo by v souladu s Aarhuskou úmluvou žádoucí výše uvedená ustanovení v českém právu nejen uchovat, ale i dále upřesnit a zavést i do dalších zákonů" (Damohorský, 2007 : 240).

Proces hodnocení vlivů na životní prostředí tak dává možnost vyjadřovat se k problematice jaderné bezpečnosti a radiační ochrany pro další aktéry.

Řada informací a údajů, které jsou k obvykle k dispozici pouze provozovateli a orgánům státního dozoru je zde zahrnuta do dokumentace, která je obecně přístupná. V rámci tohoto procesu je tak dobře možné získat názory a stanovisko jednotlivých aktérů, jejich požadavky na případné změny v technologiích i jejich obavy resp. důvody pro odmítavá stanoviska.

Z hlediska zaměření této práce je možné zmínit, že nejméně kontroverzním oblastí v rámci EIA je konečné odstavení a demontáž jaderného zařízení. Druhou oblastí jsou zařízení určená pro dlouhodobé skladování vyhořelého nebo ozářeného jaderného paliva a dále radioaktivních odpadů na jiném místě, než na kterém jsou vyprodukovány. Třetí a nejkomplicovanější oblastí jsou zařízení s jadernými reaktory a hlubinná úložiště vyhořelého jaderného paliva.

Na regionální úrovni může docházet k výrazné polarizaci postojů. Místní veřejnost, která je pasivní z hlediska svých postojů na úrovni státu, se může začít mobilizovat, pokud se daný záměr dotýká jejího okolí. Tato reakce je označována jako syndrom NIMBY⁵¹.

Pokud jde o proces EIA, který se týká záměru v okolí již existujícího jaderného zařízení – typicky výstavba meziskladu vyhořelého jaderného paliva v areálu jaderné

---

⁵¹NIMBY je jeden z mnoha akronymů typu LULU, NIMTO, kde tyto zkratky znamenají: LULU (locally unwanted land use – radši nic než tohle), NIMBY (not in my backyard – ne za mými humny) a NIMTO (not in my term of office – ne za mého úřadování).

elektrárny, je patrná určitá pasivita dotčených obcí (Křížová, 2000), které se ani k danému záměru často ani nevyjádří, nebo se vyjádří jen formálně, stejně jako místní obyvatelé. S tímto postojem kontrastuje přístup a aktivity OOS, které zde často hájí svůj nesouhlasný postoj k využívání jaderné energie. Opačná je situace u záměrů týkajících se hledání lokality pro hlubinné úložiště vyhořelého jaderného paliva, kdy se tyto OOS stávají pro obce cenným spojencem⁵².

Novela zákona č. 100/2001 Sb.⁵³, která odstranila rozpor s komunitárním právem, když umožnila soudní přezkum závěrů EIA. Tím se pro OOS objevují další možnosti, protože obrana proti stanovisku EIA dosud byla velmi omezená a týkala se jen procesní části.

Správní řízení

Zjevně nejvýznamnější formou účasti veřejnosti na rozhodovacích procesech v ochraně životního prostředí je účast na správních řízeních. Ta dávají i OOS daleko nejširší a nejformalizovanější míry oprávnění a možností k hájení zájmů ochrany přírody a životního prostředí. Jako účastníkům správního řízení se jim dostává všech práv, jaká má kterýkoli jiný účastník řízení, a to včetně možnosti podat odvolání či posléze dovolávat se ochrany v rámci správního soudnictví. Okruh účastníků dle ustanovení § 27 správního řádu⁵⁴ váže úcastenství na dotčení na právech nebo povinnostech, ale negarantuje už úcastenství pro ty subjekty, které mají na rozhodování zájem.

Oproti předchozí právní úpravě představované zákonem č. 71/1967 Sb. dává současná úprava správního řádu kvalitativně lepší ochranu proti nečinnosti veřejné správy. Správní řád zdůrazňuje v ust. § 6 odst. 1 zásadu rychlosti, tj. povinnost

⁵²V současné době je pozastaven průzkum území pro umístění hlubinného úložiště (do roku 2009, současný stav je zatím nejasný) a pokračuje diskuse s veřejností na výtýpovaných územích.

⁵³Novela provedena zákonem č. 436/2009 Sb., V § 23 se za odstavec 9 vkládá nový odstavec 10, který včetně poznámky pod čarou č. 11a zní: „(10) *Občanské sdružení nebo obecně prospěšná společnost, jejichž předmětem činnosti je ochrana životního prostředí, veřejného zdraví nebo kulturních památek, nebo obec dotčená záměrem, pokud podaly ve lhůtách stanovených tímto zákonem písemné vyjádření k dokumentaci nebo posudku, se mohou žalobou z důvodu porušení tohoto zákona domáhat zrušení navazujícího rozhodnutí vydaného v řízení podle zvláštních právních předpisů, postupem podle soudního řádu správního. Odkladný účinek žaloby je vyloučen.*“

⁵⁴zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

správního orgánu postupovat bez zbytečných průtahů. S tím souvisejí zákonné lhůty pro vydání rozhodnutí dle ust. § 71. Na druhou stranu, ale současný správní řád stejně jako nový stavební zákon nejsou z hlediska oblasti účasti veřejnosti hodnoceny jednoznačně⁵⁵.

V oblasti atomového práva⁵⁶ z hlediska účastenství k žádným zásadním změnám nedošlo. Výkon státní správy a dozoru na tomto úseku je svěřen Státnímu úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB), do jeho působnosti patří vydávat povolení k výkonu činností taxativně uvedených v § 9⁵⁷.

Pro tato řízení je dle ustanovení § 14 odst. 1 Atomového zákona výslovně omezen okruh účastníků řízení pouze na žadatele jako na jediného účastníka řízení⁵⁸. Tím, že zvláštní zákon vymezuje okruh účastníků tak brání aplikovat účastenství dle správního řádu, a okruh účastníků tudíž nemůže být rozšířen⁵⁹. V tomto případě jsou správní řízení omezena pouze na provozovatele jaderného zařízení (dle Atomového zákona držitele povolení) a na správní dozor (SÚJB).

Stávající právní úprava ani neumožňuje obcím být účastníkem řízení v otázce umístění trvalého úložiště vyhořelého jaderného paliva. Nerovné postavení obcí je zvýrazněno tím, že investorem je stát - jeho organizační složky- který zároveň

---

⁵⁵Srov. například (Damohorský, 2007 : 240) „...tyto předpisy dle našeho názoru jednoznačně zvýhodňují zájmy ekonomického rozvoje před ochranou životního prostředí, a to i po stránce procesní.“

⁵⁶zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (Atomový zákon), je zvláštním právním předpisem upravujícím využívání jaderné energie a ionizujícího záření.

⁵⁷(tučně vyznačené podléhá hodnocení dle EIA.): **a) umístění jaderného zařízení nebo úložiště radioaktivních odpadů, b) výstavbě jaderného zařízení,** c) jednotlivým etapám uvádění jaderného zařízení do provozu, d) provozu jaderného zařízení..., e) opětovnému uvedení jaderného reaktoru do kritického stavu po výměně jaderného paliva, f) provedení rekonstrukce nebo jiných změn ovlivňujících jadernou bezpečnost, radiační ochranu, fyzickou ochranu a havarijní připravenost jaderného zařízení, **g) jednotlivým etapám vyřazování z provozu jaderného zařízení,** h) uvádění radionuklidů do životního prostředí, i) nakládání se zdroji ionizujícího záření, j) nakládání s radioaktivními odpady, atd.

⁵⁸In. SJS 162/2004, 7 A 56/2002-54 (sb.NSS 2004, 4: 309) "*Pokud § 14 odst. 1 zákona č. 18/1997 Sb., ... výslovně a jednoznačně omezuje okruh účastníků řízení o vydání povolení na žadatele o povolení, je jediným účastníkem řízení tento žadatel. Toto omezení účastenství, které ve spojení s § 65 s. ř. s. zamezuje možnosti třetích osob domáhat se soudní kontroly takového rozhodnutí, není v rozporu s čl. 36 Listiny základních práv a svobod.*"

⁵⁹In. SJS 1006/2002, 5 A 175/2000 – 24 (SoJ. 2002, 4: 329).

prostřednictvím svých orgánů resp. v rámci přenesené působnosti vydává příslušná správní rozhodnutí.

Složitější je úvaha, zda má mít obec v takovýchto řízeních právo veta. V rámci komunitárního práva není tato otázka, tedy právo veta obcí v této oblasti, regulována. Na jedné straně obecně panuje obava, že pokud bude obcím toto právo přiznáno, nebudete prakticky možné stavbu jaderného zařízení realizovat nebo pro trvalé úložiště najít lokalitu. Pro tento závěr svědčí i výzkum provedený CVVM v roce 2007⁶⁰, který kromě toho na str. 13 uvádí, že „lze vyvodit, že veřejné debatě v lokalitách by prospělo dodání informací a zejména zprůhlednění účelu, který jejich jednotliví původci sledují“.

To že aplikace principu dobrovolnosti, tj. přiznat obcím právo veta, ale k takovému stavu nemusí nutně vést, lze demonstrovat na příkladu Finska⁶¹, kde obce zmíněnou možnost mají (obdobně to je i v případě umístění jaderné elektrárny). Skutečnost, že trvalé úložiště je zde budováno v lokalitě, kde je již jaderná elektrárna provozována, ale ukazuje spíše na skutečnost, že jaderná elektrárna postupně „srůstá“ se svým nejbližším okolím.

Referenda

V České republice dosud není zákon o obecném referendu, tedy referenda na národní úrovni, přestože jej Ústava předpokládá a jak Poslanecká sněmovna tak Senát návrh takového zákona několikrát projednávaly. Nejsou tak stanovena jasná pravidla, zejména počet podpisů pod požadavek referenda, po dosažení kterých je nárokově vyhlášeno. Za současného právního stavu tak je možné pouze získávat podpisy petentů pod požadavek vyhlášení referenda ad hoc – takovým příkladem je iniciativa OOS „Referendum 2000“, která bude rozebrána dále.

---

⁶⁰Centrum pro výzkum veřejného mínění, SÚ AV ČR. Veřejné mínění v lokalitách zvažovaných pro zřízení úložiště radioaktivních odpadů. Závěrečná zpráva z výzkumu. Praha, 2007. [cit. 2010-02-04], <http://proe.cz/surao2/zaverecna_zprava_vvm07.pdf>

⁶¹In. Javanainen, J. Nuclear installation licensing and democratic decision making in Finland: a case study regarding the Olkiluoto 3 nuclear power plant unit and the final disposal repository for spent fuel. Int. J. Nuclear Law, Vol. 1, No. 1, 2006.

V preambuli Evropské charty místní samosprávy⁶² je stanoveno, že právo občanů podílet se na řízení veřejných záležitostí je jedním z demokratických principů, jež jsou uznávány všemi členskými státy Rady Evropy. Stejně tak v souladu s čl. 21 Listiny mají občané právo podílet se na správě věcí veřejných přímo nebo prostřednictvím svých volených zástupců.

Právní úprava místního referenda⁶³ má občanům umožnit přímou správu veřejných věcí náležejících do samostatné působnosti obce (statutárního města), s výjimkami v zákoně o místním referendu uvedenými, nikoliv umožnit rozhodování, jímž by se v rozporu se smyslem zákona o místním referendu nahrazovala činnost obecního úřadu, rady obce a zastupitelstva obce spojená s jejich zákonnými povinnostmi. Místní referendum lze v této souvislosti použít pouze jako referendum konzultativní⁶⁴, jehož výsledkem je zformulování stanoviska obce k určité otázce, k níž má obec v rámci své samostatné působnosti právo se jako dotčený subjekt vyjádřit, nikoliv však o ní sama rozhodovat⁶⁵.

Zákon rozlišuje mezi platností a závazností rozhodnutí přijatého v místním referendu. Platné je rozhodnutí přijaté v takovém místním referendu, kterého se zúčastnila nadpoloviční většina oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob, tedy ve stálém seznamu voličů a jeho dodatku; závazné je pro

---

⁶²Sdělení MZV č. 181/1999 Sb., pro ČR účinná od 1. 9. 1999. Referendum zakotvuje také čl. 25 písm. a) Mezinárodní úmluvy o občanských a politických právech (vyhláška MZV č. 120/1976 Sb.)

⁶³Dle zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁶⁴V místním referendu se podle § 6 zákona rozhoduje o věcech, které patří do samostatné působnosti obce (zákon odkazuje na vymezení samostatné působnosti obce v § 35 zákona o obcích). Připouští se referendum ratifikační (tedy referendum, ve které se o určité otázce patřící do samostatné obce, o které přísluší obci podle zákona přijmout konečné rozhodnutí, rozhoduje s konečnou platností) tak i referendum konzultativní, jehož výsledkem je zformulování stanoviska obce k určité otázce, k níž má obec v rámci své samostatné působnosti právo se jako dotčený subjekt vyjádřit, nikoliv však o ní sama rozhodovat - např. nedávná referenda o stanoviscích dotčených obcí ke zřízení úložiště jaderného odpadu na jejich území).

⁶⁵Typickou otázkou na kterou účastníci odpovídají tak je např. „*Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo obce O. učinilo veškeré kroky v samostatné působnosti proti vydání územního plánu obce O., podle kterého ....?*“ zdroj: www.eps.cz

orgány obce takové rozhodnutí, pro které hlasovala nadpoloviční většina⁶⁶ oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily⁶⁷.

Ombudsman

Ombudsman neboli veřejný ochránce práv⁶⁸ představuje institut, který byl zřízen na ochranu proti závažnému porušení soukromoprávní pozice člověka a občana. Tím, že působí k ochraně osob před jednáním veřejné správy, které je v rozporu se zákony nebo demokratickými a správními principy. Úřady jsou povinni s ombudsmanem spolupracovat, ten sice nemá výkonnou moc, ale jeho závěry působí zejména silou jeho autority.

5.3.4.2 Právo na soudní ochranu

Možnost přístupu k soudu obecně využívají environmentální OOS k tomu, aby aktivizovaly veřejnou správu k přijetí obtížných nebo nepopulárních opatření nebo aby veřejná správa zahájila jednání s průmyslem o řešení komplikovaných otázek spojených s životním prostředím.

Z hlediska soudního systému se tak především jedná o správní soudy a ústavní soud⁶⁹. Přestože existenci správního soudu předpokládala už Ústava ČR⁷⁰ bylo správní soudnictví upraveno až zákonem č. 150/2002 Sb., soudním řádem

---

⁶⁶Speciální ustanovení platí podle § 48 odst. 3 zákona o místním referendu pro místní referendum konané o oddělení části obce (§ 21 odst. 1 zákona o obcích), o sloučení obcí (§ 19 odst. 1 a 4 zákona o obcích) a o připojení obce k jiné obci (§ 19 odst. 3 a 4 zákona o obcích).

⁶⁷Ve srovnání s předchozí právní úpravou jde o zpřísnění, neboť podle zákona č. 298/1992 Sb. postačovala k platnosti účast pouze čtvrtiny oprávněných osob a rozhodnutí bylo přijato (a bylo závazné) při souhlasu nadpoloviční většiny osob, které se referenda zúčastnily.

⁶⁸Zřízen zákonem č 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Působnost ombudsmana se vztahuje na ministerstva a jiné správní úřady, obce při výkonu státní správy. Naopak z působnosti je vyjmut Parlament, prezident, vláda, státní zastupitelství, soudy...

⁶⁹Pro doplnění lze uvést i možnost v rámci občanskoprávním soudním řízení, které sice primárně směřuje k hájení individuálních soukromých zájmů, ale nelze vyloučit, aby ve věcech ochrany vlastnictví, náhrady škody či sousedských vztahů tohoto řízení nebylo využito i ve prospěch ochrany životního prostředí, tedy i k oblasti, která je předmět.zájmu této práce.

⁷⁰ústavní zákon č. 1/93 Sb.

správním⁷¹, jehož účinnost výrazně otevírá příležitost pro účinnou ochranu nejen pro OOS⁷².

Dle čl. 87 odst. 1 písm. a) a b) Ústavy je Ústavní soud ČR oprávněn rozhodovat o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem. Novelizace Ústavy provedená zákonem č. 395/2001 Sb. s účinností od 1. ledna 2002 nově vymezila v ustanovení čl. 10 postavení mezinárodních smluv. Před touto novelou se smlouvy z oblasti životního prostředí mohly jen velmi obtížně vejít do kategorie smluv o lidských právech a základních svobodách dle tehdejšího znění čl. 10 Ústavy, diskutovat bylo možné jen o Aarhuské úmluvě. Mezinárodní smlouvy v oblasti životního prostředí tak mají, oproti dřívější úpravě, kvalitativně vyšší postavení, když v případě rozporu mají aplikační přednost před zákonem.

Nejvíce frekventovanou oblastí jsou řízení o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu. Přichází v úvahu tam, kde je podána žaloba proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy. Typické kauzy tak souvisejí s procesem EIA, informačním právem nebo účastenstvím ve správních řízeních.

Úspěch OOS dosažený v jedné oblasti jejich zaměření v rámci soudních podání pak automaticky ovlivňuje oblasti další. Z hlediska zaměření práce byly významné tyto rozsudky resp. rozhodnutí, které se dotkly níže uvedených oblastí:

---

⁷¹Podle jeho ustanovení § 3 ve správním soudnictví jednají krajské soudy a Nejvyšší správní soud. Tato právní úprava správního soudnictví nebyla přijata pouze v souvislosti s Aarhuskou úmluvou, ale souvisí se splněním závazků vyplývajících z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (tzv. Evropská úmluva) a jejím principem plné jurisdikce, který předpokládá možnost rozhodnutí správního orgánu případně přezkoumávat nejen z hlediska zákonnosti, ale i věcné správnosti⁷¹. Konečným impulsem pak byl nálezn Ústavního soudu ČR č. 276/2001 Sb. z 27. 6. 2001 rušící část pátou občanského soudního řádu.

⁷²Před účinností zákona č. 150/2002 Sb. spočíval zásadní rozpor s Aarhuskou úmluvou v nemožnosti přezkoumávat a napravit případy nečinnosti orgánů veřejné správy (výjimku tvořily pouze oba informační zákony tedy z. č. 106/1999 Sb. a z. č. 123/1998 Sb. s tzv. fikcí negativního rozhodnutí). Ve smyslu ust. § 79 je možné se v případě neodůvodněných průtahů, kdy správní orgán neplní povinnost vydat rozhodnutí, bránit podáním žaloby.

posouzení změn procesem EIA

Ještě před existencí správního soudnictví byla jedním s výrazných úspěchů o.s. Jihočeské matky jejich žaloba k Vrchnímu soudu v Praze⁷³, kterou úspěšně napadly skutečnost, že řada změn, provedených na stavbě JE Temelín, nebyla posouzena dle tehdy účinného zákona EIA.

obchodní tajemství

Správní úřad často odmítal poskytnout informaci požadovanou OOS s tím, že je jiný subjekt označil jako obchodní tajemství. NSS judikoval, že správní úřad je povinen zkoumat, zda se skutečně jedná o obchodní tajemství *de iure*, nikoli se opířt o tvrzení zdroje informací⁷⁴.

účastenství dle Atomového zákona

Vedle § 14 odst. 1 Atomového zákona o žadateli jako jediném účastníku řízení pro povolení dle § 9 Atomového zákona, upravuje tento další řízení pro která tato podmínka není takto striktně stanovena jako je např. řízení k vymezení zóny havarijního plánování⁷⁵ na kterém se dle platných právních předpisů nepodílí jako účastník řízení ani obce v daném území ani OOS. Jihočeské matky zkoušely toto omezení prolomit, ale NSS jejich žalobu zamítl⁷⁶.

---

⁷³Vrchní soud v Praze, 6 A 82/97-70 z 22.2.1999, „...zjištění, zda stavba či její změna má zhoršující či zlepšující vliv na životní prostředí, nelze provést mimo proceduru EIA podle zákona č. 244/1992 Sb.“ Vycházel z toho, že „změna stavby“ dle § 1 zákona č. 244/1992 Sb., v původním znění nutno chápat změnu stavby rozestavěné i změnu stavby dokončené. V září 2000 podal ČEZ a.s. oznámení změny stavby podle § 5 zákona č. 244/1992 Sb. na ministerstvo životního prostředí. Součástí oznámení byla také dokumentace hodnocení vlivů na životní prostředí zahrnující všechny změny, které se na stavbě provedly od účinnosti zákona, tedy od 1. 7. 1992.

⁷⁴NSS, 7 As 24/2007-106 v právní věci žalobce V havarijní zóně jaderné elektrárny Temelín, o.s. proti žalovanému SÚJB.

⁷⁵Stanovení vnější hranice ZHP zahrnuje území, kde budou prováděna opatření k informování orgánů a organizační opatření nezbytná k varování obyvatelstva a k zabezpečení ukrytí, jódové profylaxi a regulaci pohybu osob. Vnitřní zóna ZHP představuje území, kde bude provedena evakuace obyvatelstva. Například v případě JE Temelín představuje vnější ZHP kruh o poloměru 13 km, vnitřní ZHP má poloměr 5 km (v obou případech se středem určeným ochrannou obálkou reaktoru 1. bloku)

⁷⁶NSS, 6 A 68/2000-53. V otázce, zda mají OOS mít postavení účastníka ve smyslu § 70 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., na ochranu přírody a krajiny NSS dovodil, že „pokud jsou v případě zóny havarijního plánování přijata opatření pouze na ochranu obyvatelstva, a nikoli na ochranu životního prostředí, nemá občanské sdružení ve správním řízení postavení účastníka řízení“. Z tohoto pohledu je tedy účast občanských sdružení vyloučena, protože vzhledem k charakteru a účelu ZHP si lze jen velmi obtížně představit situaci, kterou NSS ve výše zmíněném judikátu uvádí, tj. „...že nelze vyloučit,

ČEZ jako veřejná instituce z hlediska z.č. 106/1999 Sb.

Průlomové rozhodnutí NSS⁷⁷ v kasační stížnosti občanského sdružení V havarijní zóně JE Temelín, které řadí ČEZ, a.s. mezi veřejnou instituci na kterou se vztahují povinnosti poskytování informací dle informačního práva - z.č. 106/1999 Sb.

Na jedné straně je pravdou, že prostřednictvím právních sporů a následných rozsudků dokázaly různé OOS výrazně ovlivnit existující právní prostředí, výklad právních předpisů resp. poukázat na nedůslednou transpozici komunitárního práva. Výrazně se tak měnilo například pojetí účastenství ve správních řízeních právě ve prospěch OOS nebo přístup k informacím. Výrazný vliv na tuto oblast měly také mezinárodní úmluvy mezinárodního práva nebo změny v právu komunitárním, na straně druhé, ale toto obecné konstatování neplatí pro oblast atomového práva, která velmi striktně omezuje počet účastníků pouze na držitele povolení.

5.3.4.3 Příprava právních předpisů a RIA

Tato oblast zahrnuje přípravu zákonů a prováděcích právních předpisů upravujících využívání jaderné energie, je možné sem zahrnout i tvorbu bezpečnostních návodů.

Zatímco v případě zákonů existuje, v rámci právního systému ČR, několik základních subjektů oprávněných k podání návrhu zákona a to poslanec, skupina poslanců, Senát (jako celek), vláda nebo zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku (kraje). Toto je oblast, kde se utvářejí zákony, které přímo dopadají na provozovatele jako např. atomový nebo stavební zákon resp. dochází

---

aby byla zvlášť přijata opatření na ochranu obyvatelstva a zvlášť na ochranu životního prostředí". Proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud svým nálezem spis. zn. IV. ÚS 208/04 ze dne 12. 7. 2006 zamítl.

⁷⁷NSS, 2 Ans 4/2009-93 SJS (4/2009) vymezuje pět podmínek při jejichž splnění se jedná o veřejnou instituci mající postavení povinného subjektu podle zákona č. 106/1999 Sb. - způsob vzniku (zániku) instituce, osoba zřizovatele, subjekt vytvářející jednotlivé orgány instituce, existence či neexistence státního dohledu nad činností instituce, veřejný nebo soukromý účel instituce. Jedná se o stanovisko Nejvyššího správního soudu, které je závazné pro Městský soud v Praze v kauze kdy tento soud posuzuje Nejvyšší správní soud posuzoval stížnost občanského sdružení „V havarijní zóně jaderné elektrárny Temelín“. To žádalo na ČEZ vydat dokumentaci a analýzy týkající se nového paliva pro JE Temelín.

k jejich novelizacím. Zákonům jsou pak podřízeny právní předpisy derivativní (odvozené) povahy jako jsou nařízení vlády a vyhlášky ministerstev nebo ústředních orgánů státní správy.

Pro přípravu výše uvedených pramenů práva se předpokládá, že orgány veřejné správy zajistí dostatek času pro účinné zapojení veřejnosti, mechanismus pro zveřejnění návrhů a mechanismus pro vyřízení připomínek.

Také proces RIA⁷⁸ počítá s konzultativním zapojením veřejnosti, když vychází z toho, že není možné odhadnout veškeré dopady regulace „od stolu“.

5.3.4.4 Ekologická partnerství

V souvislosti s procesem globalizace rozebírají některé studie⁷⁹ skutečnost, že rostoucí rychlost přesunu kapitálu neovlivňuje pouze takové ekonomické ukazatele jako je velikost daňového zatížení firem, ale zároveň může vyvíjet tlak na státní správu, aby investorům vycházela více vstříc i na úkor ekologických kritérií.

Na rozdíl od oslabování státní správy naopak obecně roste síla ekologických OOS, které jsou schopny lépe komunikovat svá stanoviska a názory a stávají se tak mnohem výraznějšími aktéry, čímž si zároveň kompenzují svůj malý vliv na státní správu. Tento stav obecně otevírá prostor pro ekologická partnerství, kdy státní správa, investoři a OOS docházejí k tomu, že vyhrocení konfliktu není vždy nezbytné a přijatým kompromisem může být dosaženo lepších výsledků jak z ekonomického, tak z ekologického hlediska.

Pro státní správu tento směr může představovat alternativu k přímo vydávaným rozhodnutím, která jsou pak ze strany různých aktérů napadána např. v rámci správního soudnictví a realizaci daného záměru prodlužují a pro investora i prodražují. Zdá se ale, že na zkoumanou oblast nejde daný záměr příliš aplikovat, protože většina ekologických OOS, ne-li všechny, se k jaderné energetice staví negativně, když hlavním problémem není vnímání otázky jaderné bezpečnosti při

---

⁷⁸Obecné zásady pro ohodnocení dopadů regulace RIA byly schváleny usnesením vlády ČR č. 877/2007, konzultací se týká zejména část 6.2 dokumentu.

⁷⁹Gunningham, N. Reconfiguration environmental regulation: the future public policy agenda [online], [cit. 2010-03-01]. <<http://www.mswg.org/documents/gunninghamreconfigure.pdf>>.

provozu, ale otázka radioaktivních odpadů nebo oblast související se způsobem jakým je hledána lokalita pro trvalé uložení vyhořelého jaderného paliva. Z tohoto hlediska je obtížně představitelná jakákoli forma strategické domluvy mezi provozovatelem a OOS snad vyjma nalezení lokality pro hlubinné úložiště vyhořelého jaderného paliva.

5.3.4.5 Politické strany, vlády

Politické strany, zejména parlamentní strany, jejichž představitelé jako členové zákonodárných sborů přímo působí na legislativní prostředí. V České republice není, např. narozdíl od Finska, požadováno aby iniciační souhlas s výstavbou jaderné elektrárny nebo hlubinného úložiště dal zákonodárny sbor⁸⁰. Jednotlivé vlády je možné charakterizovat následovně (detailní perioda viz. příloha 5.3.B).

Před rozdělením ČSFR se vystřídali celkem tři vlády⁸¹, vyjma rozhodnutí federální vlády k zastavení výstavby 3. a 4. bloku⁸² v roce 1990 se o JE Temelín rozhodovalo zejména na úrovni národních vlád v rámci federace resp. až po jejím rozdělení.

Vláda *Petra Pitharta (1990-1992)* v roce 1992 směřovala k přijetí rozhodnutí o 1. a 2. bloku, konečné rozhodnutí ale odložila a tak jej de facto přesunulo až na vládu vzešlou z květnových voleb.

Tou byla *Klausova vláda I (1992-1996)* schválila v roce 1993 dostavbu JE Temelín⁸³ (poměrem 18:0 pro, ministr životního prostředí se zdržel) s tím, že bude uveden do provozu 1996-1997.

Rozpadem *druhé „Klausovy“ vlády (1996-1998)* se *„Tošovského“ vládou (1998)“* otevírá možnost pro změně přístupu. Ministrem životního prostředí je Martin Bursík. Tato vláda je, ale z časového hlediska limitována, je sestavena jen do

---

⁸⁰Ve Finsku se jedná se o tzv. Decision in Principle, kdy na základě posouzení EIA a stanoviska národního dozoru nad jadernou bezpečností a radiační ochranou zákonodárny sbor buď vydává souhlas se záměrem jaderné elektrárny, nebo jej odmítne.

⁸¹Vláda premiéra Mariána Čalfy (1989-1990) a (1990-1992) a Jana Stráského (druhá polovina 1992).

⁸²Usnesení vlády ČSSR 267/1990 z ledna 1990

⁸³Usnesení vlády ČR 109/1993 z 10. března 1993

předčasných voleb. O tom, že provádět nějaká zásadní rozhodnutí u překlenovací „úřednické“ vlády je problematické svědčí například skutečnost, že až na svém posledním zasedání ustanovuje nezávislou expertní komisi, která má posoudit opodstatněnost dostavby JE Temelín⁸⁴.

Po volbách v červnu 1998 a uzavření tzv. opoziční smlouvy sestavuje vládu sociální demokracie – *Zemanova vláda (1998-2002)*.

Tato vláda nejdříve rozhodla o mezinárodním posouzení dostavby JE Temelín⁸⁵, tyto výsledky projednala v březnu 1999 a 12. května 1999⁸⁶ rozhodla, poměrně těsně 11:8 pro, o dokončení výstavby. V porovnání s rozhodnutími ostatních vlád byl toto okamžik, kdy rozhodnutí o zastavení výstavby bylo nejbližší. Tato vláda také, v rámci melkského procesu, ustanovila komisi k zajištění institucionálního a metodického posouzení JE Temelín⁸⁷.

Následující volební období zahrnuje celkem tři vlády sociálnědemokratické vlády *Vladimíra Špidly (2002-2004)*, *Stanislava Grosse (2004-2005)* a *Jiřího Paroubka (2005-2006)*.

Až vstupem strany zelených po posledních volbách – jak do Poslanecké sněmovny, tak jako součást vládní koalice obou vlád *Mirka Topolánka (2006 – 2007)* a *(2007 – 2009)*, se na této úrovni poprvé objevil dlouhodobý aktér, který ve svém programu jasně odmítá výstavbu jaderných elektráren, tento postoj se objevil i v Prohlášení druhé Topolánkovy⁸⁸ vlády, ale byl v určitém rozporu se státní energetickou koncepcí⁸⁹. Tento přístup vlády ale negativně ovlivnil připravenost

---

⁸⁴Usnesení vlády z ČR č. 465/1998 1.7.2008

⁸⁵Usnesení vlády ČR č. 516/1998 z 12. srpna 1998 doplněné Usnesení vlády ČR č. 728/1998 z 4. listopadu 1998

⁸⁶Usnesení vlády ČR č. 472/1999 z 12. května 1999, s tím, že 1. blok bude zavezen jaderným palivem v září 2000 a 2. blok v prosinci 2001.

⁸⁷Usnesení vlády ČR č. 65/2001 z 17. ledna 2001

⁸⁸Viz. například prohlášení druhé Topolánkovy vlády k Energetice: „*Vláda nebude plánovat a podporovat výstavbu nových jaderných bloků a na základě konsenzu všech tří politických stran zúčastněných na vládě zřídí po konzultaci s opozicí nezávislou odbornou komisi k posouzení energetických potřeb České republiky v dlouhodobém horizontu.*“

⁸⁹Státní energetická koncepce ČR, schváleno Usnesením vlády ČR 211/2004 z 10. března 2004.

státní správy v této oblasti, protože výstavbě jaderné elektrárny obvykle předchází dlouhá léta příprav nejen pro soukromý sektor, ale i pro příslušné správní úřady⁹⁰. Nicméně za trvání této vlády dává ČEZ MŽP oznámení o záměru dostavby JE Temelín⁹¹.

Během druhé vlády Mirka Topolánka byla také ustanovena nezávislá energetická komise⁹² posouzení energetické potřeby České republiky (dle jejího předsedy tzv. „Pačesova“ komise), její členové byly nominováni jednotlivými politickými stranami. Úkolem komise bylo nezávislým způsobem přezkoumat minulou energetickou koncepci ČR, realizační možnosti současného programového prohlášení vlády v oblasti energetiky a na základě nezávislých odborných analýz doporučit vládě další postup při zajišťování energetických potřeb ČR. Komise se svým spektrem činností soustředila především na dlouhodobé koncepce a možnosti jejich realizace, které svým významem přesahují horizont jednoho volebního období. Výsledná zpráva vyznívá jakoby bez závěru resp. ukazuje na různé zaměření jednotlivých autorů a problematické hledání kompromisních formulací.

Vstup strany zelených do vládní koalice po posledních volbách se jako příležitost příliš neprokázala. Jak vyplynulo s rozhovorů s představiteli OOS, tak jsou často toho názoru, že stranu spíše zdiskreditoval.⁹³

Působením strany Zelených mizí pádem vlády a jmenováním překlenovací vlády premiéra *Jana Fischera (od 2009)*, která měla dovést zemi k předčasným

---

⁹⁰Viz. například [www stránky finského národního dozoru http://www.stuk.fi/ydinturvallisuus/ydinvoimalaitokset/suomen_ydinvoimalaitokset/en_GB/uudet_lait_ostyksikot/](http://www.stuk.fi/ydinturvallisuus/ydinvoimalaitokset/suomen_ydinvoimalaitokset/en_GB/uudet_lait_ostyksikot/) nebo britského národního dozoru nebo www.hse.gov.uk/newreactors.

⁹¹Oznámení záměru dle § 6 zákona č. 100/2001 Sb. - Nový jaderný zdroj v lokalitě Temelín včetně vyvedení výkonu do rozvodny Kočín, 14.8.2008.

⁹²Nezávislá odborná komise pro posouzení energetických potřeb České republiky (NEK) vedená prof. Pačesem z ČSAV – viz. Usnesení vlády ČR č. 77/2007 z 24. ledna 2007.

⁹³Jihočeští zelení například na své Krajské konferenci, v souvislosti s povolebním jednáním v roce 2006, přijali usnesení pro vedení strany: „*II. doporučuje vedení SZ vést povolební jednání tak, aby s důrazem na programové priority strany poslanci SZ umožnili vznik menšinové vlády a zabránili vzniku velké koalice, která by kromě změny volebního systému přinesla deformaci demokratických mechanismů a další rozvoj korupce*“.. (zdroj: Dalibor Stráský).

podzimním volbám, její trvání nakonec skončí až po řádných volbách v květnu 2010.

5.3.5 Obecní a krajská

Jaká je struktura politických příležitostí na obecní a krajské úrovni? Na této úrovni je třeba sledovat postoj jednotlivých samospráv v závislosti na tom, zda na jejich území nebo v jeho blízkosti je umístěna jaderná elektrárna, plánována jaderná elektrárna nebo hlubinné úložiště.

Z tohoto hlediska je tak třeba rozlišit mezi Jihočeským krajem resp. krajem Vysočina, kde se nachází JE Temelín resp. JE Dukovany.

Historicky byly nové lokality pro jaderné elektrárny v rámci ČSSR plánovány ještě na území Moravskoslezského kraje (Blahutovice) a Pardubického kraje (Tetov). Tato koncepce se objevila i v návrhu Politiky územního rozvoje ČR. Zatímco Pardubický kraj se proti takovým plánům dlouhodobě bránil, když např. v roce 2006 schválil územní plán, kde se s elektrárnou už nepočítá, a byl ve svém odporu úspěšný protože schválená PUR uvažuje v dlouhodobém horizontu pouze s Blahutovicemi.

Přestože by se zdálo logické, že se obce v okolí daného jaderného zařízení budou spojovat ve sdružení s cílem posílit svůj vliv na provozovatele a státní správu, ukazuje se, že taková sdružení jsou značně nestabilní a nemají dlouhého trvání.

Příčinu je možné hledat v tom, že obce, které jsou účastníky daného sdružení, vede pocit, že „už za ně někdo jedná“ k větší pasivitě. Sdružení obcí se záhy rozmělní.

Skutečnost, že sdružování obcí nevede k účinné obraně jejich zájmů, lze demonstrovat na situaci z počátku devadesátých let, kdy bylo z podnětu tehdejšího starosty Týna nad Vltavou ustanoveno Sdružení měst a obcí regionu (SMOR) sdružující okolo 90 obcí a měst v okruhu 30 kilometrů od jaderné elektrárny Temelín. Ještě počátkem roku 1993 se většina zastupitelstev stavěla proti dostavbě

elektrárny⁹⁴ a své stanovisko sdělila vládě před jejím hlasováním o dostavbě prvního a druhého bloku JE Temelín. Po schválení dostavby se SMOR JETE přeorientoval na potencionální bezpečnostní rizika a probíhala série jednání jeho výkonné rady se zástupci ČEZ.

Postupně se počet členů SMOR snižovat, například Týn nad Vltavou ukončil své členství v roce 1995, později jej sice obnovil, ale přesto činnost sdružení SMOR koncem roku 2001 ukončilo svoji činnost. Pro řadu obcí z těsného okolí elektrárny bylo vzhledem ke sponzorské politice ČEZ jednodušší dosáhnout na finanční prostředky jako samostatná jednotka. Také ve srovnání s aktivitami místních územních samospráv v okolí jaderné elektrárny Dukovany se zdá, že takovéto sdružení je značně nestabilní a reálnější možností komunikace jsou do budoucna spíše bezpečnostní komise působící při obecních úřadech.

Pohled obce na provozovatele jaderného zařízení je také ovlivněn tím, že neexistuje transparentní úprava kompenzující obci negativa související s umístěním jaderného zařízení na jejím území a tato je tak nahrazována dobrovolným ad hoc sponzorstvím provozovatele.

Tento stav není dostatečně transparentní a může vést k takovému demonstrativnímu vyjádření, jakým bylo negativní usnesení Jihočeského kraje z roku 2004⁹⁵ k případné dostavbě JE Temelín, které odráží zejména to, že zastupitelé kraje mají pocit, že elektrárna nepřináší kraji takové výhody jaké očekávali, resp. pozornost, a to jak ze strany provozovatele, tak vlády. O tom, že se jednalo o pouhé demonstrativní vyjádření svědčí revokace tohoto z dubna 2009⁹⁶ i v souvislosti s příslibem ČEZ investovat v Jihočeském kraji 4 mld. Kč⁹⁷.

---

⁹⁴Od října 1992 do počátku 1993 proběhla hlasování zastupitelstev v 68 obcích a 58 z nich se vyjádřilo proti dostavbě. V této době mělo sdružení 84 členů a zastupovalo téměř 95 000 obyvatel regionu. (zdroj: *Zpravodaj SMOR JETE*, 12/1994)

⁹⁵Usnesení zastupitelstva Jihočeského kraje č. 15/2004

⁹⁶Usnesení zastupitelstva Jihočeského kraje č. 189/2009 z 7.4.2009

⁹⁷Viz. např. Jiří Kuba, vícehejtman jihočesko kraje na <<http://www.martinkuba.cz/martin-kuba.php?clanky/>>,], [cit. 2010-03-01]

Postoj jednotlivých samospráv ať už krajských nebo obecních je možné vysledovat také z jejich zapojení do procesu EIA např. v souvislosti s dostavbou JE Temelín nebo výstavbou dílčích staveb v jejím areálu, které také podléhají posouzení EIA (např. sklad vyhořelého jaderného paliva) nebo takovým veřejnoprávním dokumentům jako je Politika územního rozvoje. I z rozboru provedeného v příloze 5.3.C vyplývá, že až na malé výjimky se nesoustředí na specifické otázky související s jadernou elektrárnou jako je např. jaderná bezpečnost, otázka radioaktivních odpadů, ale spíše se dívají na dostavbu jako na jakoukoli jinou stavbu, jejíž výstavba zatíží jejich okolí zejména zvýšeným stavebním ruchem.

Tuto část tak lze shrnout následovně, vyjma situace z první poloviny devadesátých let, kdy se většina obcí v okolí JE Temelín stavěla proti jeho dostavbě, nejsou místní obecní samosprávy v podstatě proti další výstavbě. Jejich obavy pramení pouze z toho, že se jedná o velkou stavbu, která může během výstavby negativně ovlivnit okolí. Podobný postoj lze vysledovat i na úrovni příslušných krajských samospráv.

5.3.5.1 Komunikace provozovatele s okolím

Obě jaderné elektrárny, tedy Temelín a Dukovany, mají informační centra a pravidelně informují obyvatele v regionu vlastním periodikem⁹⁸. Dále sem spadá například informace pro ochranu obyvatelstva v případě vzniku radiační havárie, v případě JE Dukovany např. ve formě kalendáře.

Součástí vytváření a upevňování vzájemných vztahů elektrárny s okolím se také stala výrazná ekonomická pomoc obcím, zlepšování podmínek života a podpora nejrůznějších společenských organizací a institucí formou darů a reklamních aktivit. ČEZ, a.s., v rámci své nadace sice poskytuje finanční prostředky po celém území ČR, ale snahou managementu obou jeho jaderných elektráren je podpořit projekty v regionu, protože tato dotační politika a realizované projekty jsou veřejností obvykle vnímány pozitivně.

---

⁹⁸JE Dukovany distribuuje „Zpravodaj“ v nákladu 40 tisíc výtisků, JE Temelín pak „Temelínky“ v nákladu 23 tisíc výtisků.

Stále častěji využívaným médiem jsou internetové stránky, kde jsou kromě běžných provozních aktualit zveřejňovány například také informace o právě probíhajících cvičení havarijní odezvy.

Netradiční formou informování jsou součinnostní havarijní cvičení Integrovaného systému, orgánů krizového řízení na úrovni státní správy a samospráv spolu s organizací havarijní odezvy JE. V průběhu jejich přípravy jsou prováděna školení vlastních účastníků cvičení, ale také obyvatelstva v prostorách, kterých se cvičení dotýká; jedná se řádově o stovky obyvatel.

5.3.5.2 Občanská bezpečnostní komise

Pod tímto mírně „podezřelým“ názvem se skrývá užitečný nástroj, který používá JE Dukovany ke své komunikaci s obcemi v blízkém okolí elektrárny a to už 12 rokem. Posláním OBK je sledovat okem občanské veřejnosti způsob, jakým je provozována dukovanská elektrárna a informovat o tom své spoluobčany nejen v okolí elektrárny.

OBK sestává ze šesti členů a to starostů resp. členů zastupitelstev těchto obcí⁹⁹. K tomu mají komisaři, kterých je šest, velice nadstandardní možnosti. Mohou totiž kdykoliv vstoupit do všech obslužných prostorů elektrárny, rozmlouvat zde s obsluhou a nahlížet do projektové a provozní dokumentace. Aby bylo učiněno zadost zákonným požadavkům, museli komisaři absolvovat psychologické vyšetření, základní lékařské prohlídky a složit zkoušky předepsané pro vstup do elektrárny. Kromě 4 až 6 ročních zasedání spojených s pochůzkou po elektrárně dostávají denně hlášení o provozu.

Tím že se JE Dukovany podařilo, aby členové OBK byli volení představitelé obecních samospráv – tedy pro obyvatele v regionu čitelní představitelé, je umožněno dostatečně transparentním způsobem demonstrovat bezpečnost svého provozu a komunikovat také své budoucí záměry souvisejícím s dlouhodobým provozem.

---

⁹⁹V roce 2008 to například byli starostové obcí Dukovany, Rapotice, Rouchovany, Zakřany, Mohelno a člen zastupitelstva Moravského Krumlova. (zdroj: *Informační středisko JE Dukovany*).

Tento přístup je méně formální než například pravidelné setkávání vedení ČEZ, a.s., se starosty obcí v zóně havarijního plánování, při kterém jsou tyto seznamování s výsledky provozu a připravovanými akcemi.

Je zajímavé, že v případě JE Temelín nebyl tento přístup použit také. Nezdá se, že by příčinou byla neochota ČEZ, a.s., který je provozovatelem jak JE Dukovany tak JE Temelín, použít tento účinný komunikační prostředek, ale zdá se, že příčinou je spíše nezájem představitelů místní samosprávy historicky ovlivněný jejich dřívějšími vyhraněným postojem vůči JE Temelín.

5.3.5.3 „Srůstání“ jaderné elektrárny s okolím

Jaderná elektrárna postupně, úměrně době svého provozu, „srůstá“ se svým nejbližším okolím, zvláště výrazné to je v případě obcí v regionu, kdy dochází k překrytí obce jakožto společenství občanů a personálu elektrárny, když mnoho zaměstnanců (i bývalých), jejich rodinných příslušníků, místních podnikatelů závislých na kupní síle zaměstnanců atd. tvoří významné procento počtu obyvatel obce, působí v obecním zastupitelstvu.

Těsné sepětí JE Temelín a okolí lze demonstrovat na následujících datech z Týna nad Vltavou. V letech 1992-2001 obdrželo město 30 milionů Kč (z celkového množství 102 milionů pro okolní obce) na projekty zejména z oblasti školství, ekologie a zdravotnictví, v roce 1991 navíc získalo od ČEZ, a.s., bezúročnou půjčku na teplofikaci města¹⁰⁰.

Společnost ČEZ, a.s., dále ve městě postavila přes 1000 bytů (asi třetinu bytového fondu), z nichž polovina byla využívána jako byty služební a druhá polovina byla převedena na město. Řada uživatelů těchto městských bytů nicméně v elektrárně pracuje také. Město odebírá z elektrárny odpadní teplo pro provoz své teplofikační soustavy. Výrazný je nárůst počtu obyvatel, který proběhl právě v době výstavby, kdy z necelých 6 000 obyvatel v roce 1980 vystoupal až na 8300 obyvatel v roce 1996, kdy převážnou většinu těch, kteří se nově přistěhovali, tvořili noví zaměstnanci elektrárny a jejich rodiny. JE Temelín se zároveň stal dominantním

---

¹⁰⁰ zdroj: *Temelínské noviny, leden/únor 2002*

zaměstnavatelem a zároveň velkým odběratelem pro místní terciální sféru, kterou podporuje i relativně vysokou kupní silou obyvatelstva.

5.3.6 Postoje veřejnosti

Většina respondentů vnímá jadernou energetiku jako rizikovou oblast, rozdíl, je ale v pohledu občanů jednotlivých členských států na otázku, zda je možné zajistit bezpečný provoz jaderných elektráren. Například dle Eurobarometru¹⁰¹ věnovaného jaderné bezpečnosti jsou respondenti z členských států, ve kterých jsou jaderné elektrárny provozovány, přesvědčeni, že to možné je (v průměru EU to je 59% respondentů, v České republice pak 74% (76%)¹⁰² - tedy jedna z nejvyšších hodnot, naopak v Rakousku 33%). Většina respondentů (68% v EU, 79% v ČR, naopak v Rakousku 47%.) pak souhlasí s významnou rolí jaderné energetiky při snižování energetické závislosti.

Na otázku týkající se kompetence národní dozoru v zajištění bezpečného provozu se v ČR vyslovilo 74% respondentů (průměr EU je 51%), vysoká je i otázka důvěry ve společnost provozující jadernou elektrárnu – v ČR 69% (průměr EU je 47%).

Mezi hlavní rizika spojená s provozem jsou řazeny: možný teroristický útok, zneužití radioaktivních materiálů a nakládání s radioaktivními odpady. Předmětem největšího zájmu veřejnosti je nakládání s radioaktivními odpady a postupy související z monitorováním životního prostředí.

Příznivý postoj české veřejnosti potvrzují také dlouhodobé průzkumy STEM¹⁰³ (viz. např. příloha 5.3.C). Za sledované období se podpora jaderné energetiky měnila a lze vysledovat situaci v devadesátých letech kdy se projevila očekávání s rychlou dostavbou, poté následují pochybnosti s dostavbou, po spuštění 1.bloku se objevují

---

¹⁰¹Special Eurobarometr: Europeans and Nuclear Safety Report (271), 2007 a Special Eurobarometr: Europeans and Nuclear Safety Report (324), 2009.

¹⁰² Čísla v závorce udávají hodnoty z Eurobarometru z roku 2006.

¹⁰³ využity informace z www.stem.cz

pochybnosti s bezpečností, snížení podpory obnovitelným zdrojům a deklarovaný přístup řady států k jaderné energetice podporu zvyšuje.

V současné době podporují rozvoj jaderné energetiky dvě třetiny obyvatel. Nejsilnější je podpora mezi stoupenci ODS (76%), nejmenší mezi stoupenci strany zelených (ale i tady činí překvapivých 54%)¹⁰⁴.

Na otázku zda je možné bezpečné provozování hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva většina respondentů ve výše zmíněném Eurobarometru odpovídá, že ne, výjimku tvoří 9 členských států včetně České republiky (62% respondentů), kde je většina občanů přesvědčena, že ano. Tento názor, ale nesouvisí s názorem na vybudování takového jaderného zařízení v blízkém okolí respondentů.

Vedle otázky jaderné bezpečnosti, která ustupuje do pozadí (viz. níže 5.3.7) lze výhrady jak jsou představovány OOS rozdělit na následující oblasti:

- *Ekonomické* kam můžeme přiřadit vysoké náklady na výstavby (které by mohly být použity na vývoj a aplikaci jiných energetických zdrojů), ty dále stoupají se zvyšujícími se nároky na bezpečnost a případným prodlužováním dostavby (tedy v úzké souvislosti s následujícími dvěma oblastmi). Dále požadavek na odpovědnosti provozovatele jaderného zařízení za případné škody v plné výši nebo kritika nepřímé podpory státu ve srovnání s jinými energetickými zdroji.
- *Bezpečnostní/ekologické* zahrnují riziko havárie nebo teroristického útoku, ukládání radioaktivních odpadů a zneužití radioaktivních materiálů. Také se soustředí na skutečnost, že v České republice není dosud nalezena vhodná lokalita pro uložení vyhořelého jaderného paliva.
- *Sociální/politické*, které poukazují na přílišnou centralizaci energetických zdrojů nebo na skutečnost, že nejde o obnovitelný zdroj.

---

¹⁰⁴Zpracováno s využitím informací STEM: <http://www.stem.cz/clanek/1525>.

5.3.7 Nehoda v jaderném zařízení jako POS

Přístup veřejnosti k jaderné politice může být významně ovlivnit nehodami, ke kterým dojde v jaderném zařízení, ale může se v rámci obcí regionu značně lišit. De Boer a Catsburg (1988 : 254) rozebírají odlišnou reakci, kdy v USA nebyla po havárii jaderné elektrárny TMI s určitým odstupem zaznamenána změna v pohledu veřejnosti na bezpečnost jaderných elektráren. Obdobně situace může být zaznamenána na obecní úrovni v obcích v sousedství jaderného zařízení. Ta je formulována na jedné straně obavou danou blízkostí jaderné elektrárny na druhé straně obavou o ztrátu pracovních míst (WALSH, 1986).

Je patrné, že od zatím největších havárií v jaderných elektrárnách Three Mile Island (1979) a Chernobylské JE (1986) otázka jaderné bezpečnosti ustupuje spíše do pozadí, resp. je považována za zvládnutou a téma jaderné bezpečnosti, které hrálo v devadesátých letech v souvislosti s JE Temelín významnou roli není v současnosti tak výrazné.

5.3.8 Životní cyklus jaderné elektrárny jako POS

Každá jaderná elektrárna prochází životním cyklem, který zahrnuje její umístění, výstavbu, uvádění do provozu, zkušební provoz, provoz a následně vyřazování z provozu.

Otázka, v souvislosti s tím, kdy se jaderné zařízení dostává ke konci své projektové životnosti, nebo je již rozhodnuto o jeho vyřazení z jiných důvodů není z hlediska jednotlivých aktérů příliš kontroverzní a z pohledu ČR ani příliš aktuální. Tento proces navíc vyžaduje provedení EIA.

Jiný rozměr má tato agenda, pokud je v daném státě, což není případ České republiky, vedena k otázce zda odstoupit od využívání jaderné energie a v jakém časovém horizontu odstavit provozované jaderné elektrárny.

5.4 FORMA VYSTOUPENÍ

Struktura politických příležitostí a způsob resp. forma vystoupení se vzájemně ovlivňují. Zatímco v předchozí podkapitole byla rozebrána struktura politických

příležitostí na jednotlivých úrovních, v této podkapitole bude věnováno pozornost jednotlivým vystoupení, jejich formě a četnosti.

Pro analýzu událostí a určení jejich četností byla využita zejména databáze zpráv ČTK. Dále byl okrajově využit archiv Calla, sestávající z novinových výstřižků z řady periodik za rok 1999 a ty porovnány z archivem zpráv získaným z databáze ČTK. Rok 1999 byl zvolen záměrně, protože je poměrně bohatý na řadu vystoupení.

V menší míře, zejména pro analýzu soudních podání pak byly vedle ČTK využity i nálezy Nejvyššího správního soudu na jeho www stránkách a seznam soudních podání z archivu Jihočeských matek.

Jako jen omezený zdroj informací se ukázaly výroční zprávy sledovaných OOS, zejména proto, že obvykle začínají být psány až od roku 2000, 2001 tedy nepokrývají celé sledované období, zejména tak „bohaté“ roky jakými např. byly 1998 nebo 1999.

Analýza událostí je rozdělena do několika pododdílů. Nejdříve budou rozebrány vystoupení domácích OOS a to jak přímá vystoupení typu blokád a demonstrací, dále jiná vyjádření a stanoviska a samostatně soudní podání OOS. Dále to budou vystoupení rakouských OOS a nakonec analýza četnosti politických prohlášení reprezentantů obou států.

5.4.1 Vystoupení domácích OOS

5.4.1.1 Přímá vystoupení typu blokád a demonstrací

Přímá vystoupení typu blokád a demonstrací směřující za sledované období vůči JE Temelín jsou analyzována pomocí zpráv ČTK.

První takto zaznamenanou akcí bylo vystoupení *Greenpeace* u příležitosti výročí havárie v Černobyli, kdy na chladicí věže JE Temelín umístili transparent se slovy „Žádný československý Černobyl“¹⁰⁵. V roce 1992 pak vystoupení *Greenpeace* před ústředím ČEZ v Praze. Tato první vystoupení odrážejí zahraniční know-how

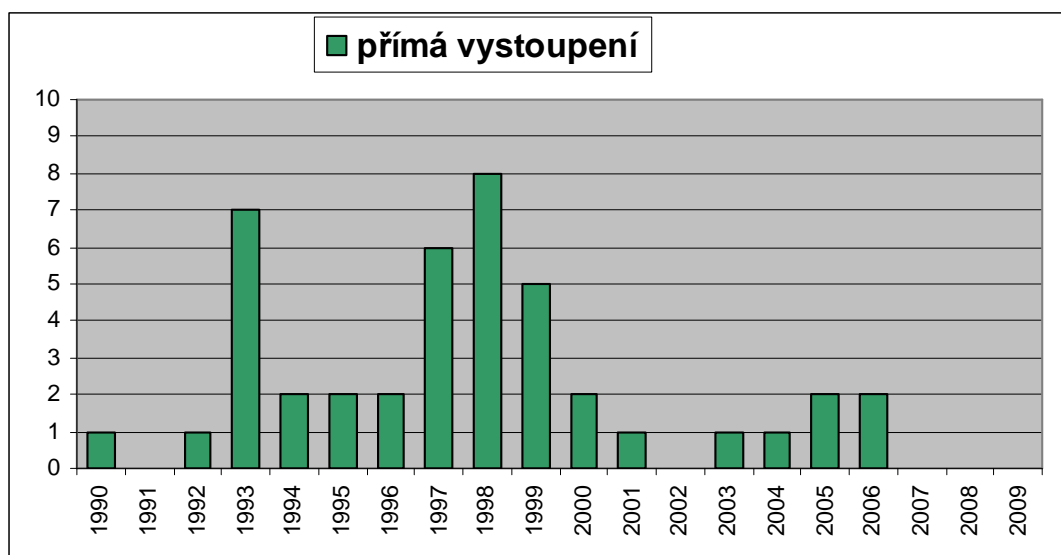
---

¹⁰⁵ zpráva ČTK z 26.4.1990.

přímých vystoupení. V tomto období dochází z pohledu domácích OOS teprve k uvědomění si, že je třeba hledat účinné prostředky na prezentaci svých stanovisek.

Obr. 5.1

Četnost přímých vystoupení domácích OOS dle zpráv ČTK

Výrazný je rok počátek roku 1993, který charakterizují demonstrace hnutí Děti Země¹⁰⁶ a dále opět hnutí *Děti Země* spolu s hnutím *Duha* a stranou zelených¹⁰⁷ před budou české vlády, živý řetěz 300 aktivistů před budovou vlády¹⁰⁸ a dále protestní pochod 300 aktivistů Prahou a předání dopisu Poslanecké sněmovně¹⁰⁹.

V tomto roce 1993 také hnutí *Duha* poprvé zřídilo protestní tábor u JE Temelín jehož účastníci dvakrát zablokovali vjezd na stavbu JETE¹¹⁰, blokáda se ještě opakovala koncem roku za účasti sdružení Jihočeské matky a rakouské Nadace proti atomovému nebezpečí¹¹¹. Akce s protestními tábory, které i nadále pořádalo hnutí

¹⁰⁶ zpráva ČTK z 20.1.1993

¹⁰⁷ zpráva ČTK z 10.2.1993

¹⁰⁸ zpráva ČTK z 16.2.1993

¹⁰⁹ zpráva ČTK z 25.2.1993

¹¹⁰ zpráva ČTK z 1. – 31. 7. 1993

¹¹¹ zpráva ČTK z 17.11.1993

Duha, se opakovala každoročně až do roku 2000¹¹² vždy byla spojena s nějakou formou přímého vystoupení proti staveništi JE Temelín.

V roce 1994, v dubnu („výročí“ Černobylu) vztyčilo 1 000 demonstrantů v okolí staveniště symbolický kříž¹¹³. V říjnu 1995 pak 200 účastníků provádělo časově neomezenou blokádu vstupů na stavbu JETE. Léto roku 1997 před obvyklým protestním táborem proběhl demonstrativní výlez na chladicí věž JE Temelín a hnutí *Duha* zahájilo tábor zaměřený na úspory energie¹¹⁴, v závěru roku opět hnutí *Duha* uskutečnilo happening před budovou ČEZ v Praze¹¹⁵.

Rok 1998 pak charakterizují vystoupení pořádané hnutím *Duha* před budovou Národního domu na pražských Vinohradech, kde se konala valná hromada elektrárenské společnosti ČEZ¹¹⁶, happening 25 aktivistů za přerušení stavby JE Temelín¹¹⁷, protest 100 aktivistů na Vyšehradě¹¹⁸ a protestní pochod 50 aktivistů k bráně JE – vše pořádané hnutím *Duha*. V rámci výročí Černobylu pak happening pořádaný *Jihočeskými matkami* v Českých Budějovicích za účasti 100 aktivistů¹¹⁹. Dále pak vystoupení vždy asi 20 aktivistů před budovou MPO a následně před budovou vlády¹²⁰ pořádaný *Jihočeskými matkami* a hnutím *Duha*. Každoročně konaný protestní tábor hnutí *Duha* tento rok navštívili ministr životního prostředí Martin Bursík a také ministr Vladimír Mlynář. Oba vyjádřili podporu protijaderným aktivitám hnutí *Duha*.

Rok 1999 pak proběhlo vystoupení *Greenpeace* před budovou MPO, pochod organizovaný hnutím *Duha* z Týna nad Vltavou k JETE a veřejné shromáždění

---

¹¹²zpráva ČTK z 1.7.1994, 10.7.1995, 1.7.1996, 30.6.1997, 3.7.2000

¹¹³zpráva ČTK z 30.4.1994

¹¹⁴zpráva ČTK z 23.6.1997

¹¹⁵zpráva ČTK z 27.11.1997

¹¹⁶zpráva ČTK z 29.1.1998

¹¹⁷zpráva ČTK z 14.2.1998

¹¹⁸zpráva ČTK z 28.2.1998

¹¹⁹zpráva ČTK z 23.4.1998

¹²⁰zpráva ČTK z 22.5.1998 a 1.7.1998

sestávající z 200 účastníků, svolané hnutím *Duha* před úřad vlády¹²¹. V dubnu pak akce hnutí *Duha* sestávající z promítání na chladicí věž JETE¹²² a instalace pětimetrové sochy dinosaura¹²³ před JE Temelín, kterou provedlo *Greenpeace*. Zatímco všechna výše a níže popsaná vystoupení byla vždy zaměřena proti pokračování výstavby elektrárny resp. upozorňovala na rizika jaderné energie, tak v dubnu 1999 proběhlo vystoupení asi sedmi set odborářů z jaderných elektráren na Palachově náměstí v Praze na akci "Hlas pro Temelín" za dostavbu JETE¹²⁴.

V roce 2000 vedle obvyklého protestního tábora hnutí *Duha*, jehož účastníci při svém protestním vystoupení před JETE pomalovali příjezdové cesty k areálu¹²⁵, to bylo vystoupení 25 členů *Greenpeace* před úřadem vlády¹²⁶ a demonstrace 150 zahraničních aktivistů v Českých Budějovicích¹²⁷.

Po roce 2000 šlo o blokádu vjezdu na JETE¹²⁸ za účasti 30 aktivistů, vystoupení deseti českých a rakouských odpůrců před JETE s cílem upozornit na poruchovost elektrárny¹²⁹, protest dvou desítek lidí v českých Budějovicích proti výstavbě skladu vyhořelého jaderného paliva a dále promítání českých a rakouských odpůrců na chladicí věže JETE¹³⁰ v roce 2005. V roce 2006 pak dva krátké happeningy první za účasti rakouských a českých aktivistů před JETE a druhý za účasti jihočeských ekologických organizací před SÚJB¹³¹ oba poukazující na poruchovost JETE.

---

¹²¹ zpráva ČTK z 19.3.1999, 20.3.1999 a 22.3.1999

¹²² zpráva ČTK z 22.4.1999

¹²³ zpráva ČTK z 28.4.1999

¹²⁴ zpráva ČTK z 21.4.1999

¹²⁵ zpráva ČTK z 6.7.2000

¹²⁶ zpráva ČTK z 13.9.2000

¹²⁷ zpráva ČTK z 29.9.2000

¹²⁸ zpráva ČTK z 12.2.2001

¹²⁹ zpráva ČTK z 30.7.2003

¹³⁰ zpráva ČTK z 24.4.2005 a 6.10.2005

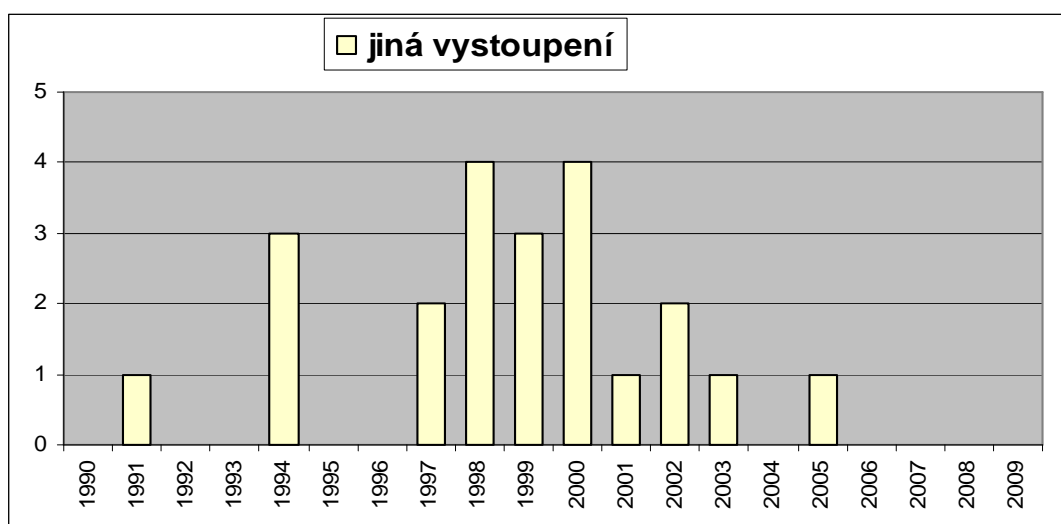
¹³¹ zpráva ČTK z 27.9.2006 a 7.11.2006

5.4.1.2 Jiná vystoupení domácích OOS

Jiná vystoupení“ vyjádřená na obr. výše zaznamenávají takové formy vystoupení jako jsou petice, dopisy na státní správu atd. tedy jinou formu než jaká byla zpracována v rámci „přímých vystoupení“. Na těchto vystoupeních se podílejí zejména hnutí *Duha a Jihočeské matky*. Tato forma vystoupení koresponduje s četností přímých vystoupení, když ty z roku 2000 souvisejí převážně s aktivitami okolo prosazování „Referenda 2000“.

Obr. 5.2

Četnost přímých vystoupení domácích OOS dle zpráv ČTK

V rámci těchto „jiných vystoupení“ je třeba zmínit zejména petici hnutí *Duha* z dubna 1997 „Demokracie a právo i pro Temelín“, kterou podepsalo téměř 5,5 tisíce petentů¹³². Otevřený dopis hnutí *Duha* požadující od vlády zastavení výstavby podepsalo 150 osobností veřejného života¹³³. V roce 2000 pak petice s více než 600 podpisy požadující zveřejnění informací o změnách projektu JE Temelín na českobudějovický úřad.¹³⁴ V roce 2000 také probíhá „Referendum 2000“ za

¹³²zpráva ČTK z 26.4.1997 a 14.5.1997

¹³³zpráva ČTK z 11.5.1999, podpis připojili například exministři životního prostředí Ivan Dejmal a Martin Bursík.

¹³⁴zpráva ČTK z 12.1.2001

vyhlášení národního referenda o tom, zda JE Temelín uvést nebo neuvést do provozu. Prohlášení OOS v roce 2001 a dalších letech, jak je zaznamenala ČTK, se soustředí zejména na závady a neplánovaná odstavení jaderného reaktoru, která se objevují v rámci zkušebního provozu elektrárny.

5.4.1.3 Soudní podání

V této části jsou analyzována různá „podání“ směřující k některému ze soudů. Tuto formu vystoupení je třeba brát v celém kontextu v jakém se OOS domáhají těchto práv v rámci svého zaměření, tedy nejen směrem k JE Temelín ani pouze jaderné energetice, dokonce ani pouze ve věcech týkajících se životního prostředí. Typickými kauzy se týkají přístupu k informacím v rámci informačního práva nebo práva být účastníkem příslušného správního řízení a způsob jakým mění POS je rozebrán v podkapitole 5.3.4.2 Právo na soudní ochranu.

Pokud se vyjde z archivu zpráv ČTK tak ten zaznamenal vzhledem k JE Temelín tyto události:

V roce 1994 to byla stížnost k ústavnímu soudu proti postupu Ministerstva průmyslu a obchodu a české vlády při posuzování dostavby JETE¹³⁵, kterou podali zástupci *Děti Země*, *Greenpeace* a hnutí *Duha*. V roce 1997 pak žaloba na ČEZ s cílem ukončení výstavby JETE¹³⁶.

Významným je rok 2000. Nejprve šlo o 4 žaloby podané KS v Českých Budějovicích¹³⁷ občanským sdružením Jihočeské matky, které souvisely s údajným porušováním zákonů při změnách staveb JETE. V souvislosti se zavážením paliva do 1. bloku JETE podalo hnutí *Duha* trestní oznámení na neznámého pachatele¹³⁸, žaloba *Jihočeských matek* na SÚJB k Vrchnímu soudu ohledně stanovení zóny

---

¹³⁵ zpráva ČTK z 23.2.1994

¹³⁶ zpráva ČTK z 10.9.1997

¹³⁷ zpráva ČTK z 22.5.2000

¹³⁸ zpráva ČTK z 14.7.2000

havarijního plánování¹³⁹, žaloba v rámci informačního práva *Calla* na SÚJB k Vrchnímu soudu¹⁴⁰.

V roce 2001 žaloba občanského sdružení *V havarijní zóně JETE* s cílem vydání předběžného opatření k zastavení dalších testů na 1. bloku¹⁴¹ a žaloba *Jihočeských matek*, kterou se domáhaly přístupu k dokumentaci JE Temelín¹⁴². V roce 2002 to byly dvě žaloby občanského sdružení *V havarijní zóně JETE* s návrhem předběžného opatření na zastavení spouštěcích prací¹⁴³. V roce 2003 pak dvě žaloby podané k mezinárodnímu soudu pro lidská práva *Jihočeskými matkami* a *V havarijní zóně JETE*¹⁴⁴.

Celou šíři na kterou se zaměřují OOS lze demonstrovat na příkladu o.s. Jihočeské matky¹⁴⁵ (některá podání jsou dána společně s o.s. *V havarijní zóně JETE*). Soudní podání následují až poté, pokud není vyhověno v rámci institutů správního právo, jakým je například rozklad.

Příležitosti jsou obvykle spojeny s takovými typy správního řízení, jakými byly kolaudace 1. a 2. bloku JE Temelín (napadnuté rozhodnutí vydal stavebnímu úřadu), Prozatímní užívání stavby (stavební úřad), povolení provozu (SÚJB), vymezení zóny havarijního plánování (SÚJB), výstavby skladu vyhořelého jaderného paliva v areálu JE Temelín (SÚJB, stavební úřad), prodloužení provozu JE Dukovany (SÚJB) a další nebo se týkají nepřístupnosti požadovaných informací. Z hlediska možností soudní ochrany jak je upravena v právním řádu se obvykle jedná o žalobu v rámci správního soudnictví s následným podáním kasační stížnosti k NSS eventuelně podání ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu. Dále často následuje podání

---

¹³⁹ zpráva ČTK z 2.8.2000

¹⁴⁰ zpráva ČTK z 15.11.2000

¹⁴¹ zpráva ČTK z 29.8.2001

¹⁴² zpráva ČTK z 7.12.2001

¹⁴³ zpráva ČTK z 4.4.2002 a 30.5.2002

¹⁴⁴ zpráva ČTK z 3.10.2003 a 12.12.2003

¹⁴⁵ s využitím informací z archivu o.s. Jihočeské matky

k Evropskému soudu pro lidská práva (zde se v současné době nachází z této oblasti řada dosud nerozhodnutých žalob) v některých případech je využit i ombudsman.

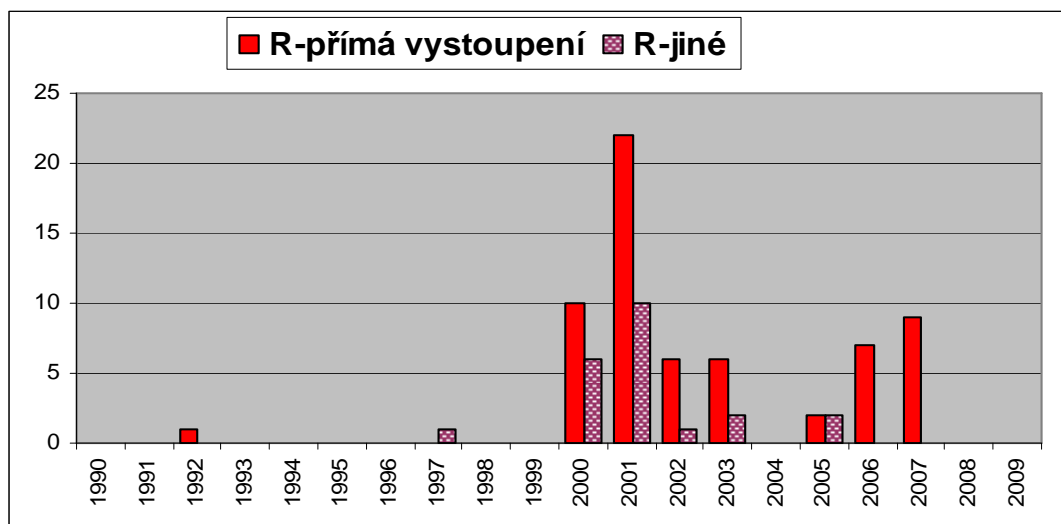
Z výše uvedeného výčtu je patrné, že domáhání práv v rámci soudních podání se pro některé OOS stává nástrojem, ke kterému se uchylují v poslední době častěji, přestože ve většině případů úspěšní nejsou. Jak je ale zřejmé z rozboru provedeného v podkapitole 5.3.4.2 „Právo na soudní ochranu“ může i jen několik málo, z pohledu OOS, úspěšně završených soudních procesů výrazně změnit budoucí příležitosti.

5.4.2 Vystoupení rakouských OOS

V této části jsou analyzována vystoupení, která souvisejí s rakouskými OOS. Z přímých vystoupení to jsou zejména blokády hraničních přechodů mezi Rakouskem a ČR a další vyjádření.

Obr. 5.3

*Četnost přímých vystoupení (zejména blokády hraničních přechodů)
a jiných vyjádření dle zpráv ČTK*

Zástupci zahraničních OOS, včetně rakouských, se podíleli již na vystoupení před budovou ČEZ v roce 1992¹⁴⁶, ale výrazný nárůst je patrný až od roku 2000¹⁴⁷.

¹⁴⁶ zpráva ČTK z 10.6.1992

V září 2000 proběhlo zhruba v týdenních intervalech několikadenní blokády několika hraničních přechodů¹⁴⁸, která se dále zopakovala i v říjnu a listopadu¹⁴⁹ a v prosinci proběhla demonstrace před českým velvyslanectvím ve Vídni¹⁵⁰.

Z hlediska přímých vystoupení, zejména blokád hraničních přechodů je nejpočetnější rok 2001¹⁵¹. V roce 2002¹⁵² pak proběhlo dalších 6 blokád a obdobně v roce 2003¹⁵³ také 6 blokád a demonstrací na hraničních přechodech. V letech 2002 až 2003 je četnost vystoupení výrazně menší a to i z hlediska nejviditelnější formy, za kterou lze považovat blokádu společných hraničních přechodů, když zprávy ČTK zaznamenaly v roce 2002 dvě a v roce 2003 jednu blokádu.

Další nárůst v počtu blokách hraničních přechodů a dalších vystoupení je patrný až v roce 2006¹⁵⁴ a 2007¹⁵⁵. Vesměs nešlo o dlouhodobé blokády. V květnu 2007 to ale byla dokonce největší blokáda za posledních 7 let. V tomto roce také proběhlo na přechodu protestní vystoupení Národní strany proti blokáde přechodů.

Zdá se, že první výraznější vlna blokád a dalších protestů, která dosáhla svých vrcholů v roce 2000 a 2001 a její následné snížení souvisejí s přijetím dohody z Melku, resp. jejího Bruselského dodatku z listopadu 2001 – viz. podkapitola (5.3.3.3). V následném období pak politici často ujišťovali, že tento dokument je naplňován. Druhou, i když méně početná vlna blokád, je možné dát do souvislosti s kolaudací prvního a druhého bloku JETE na podzim 2006. S četností přímých

---

¹⁴⁷Historicky první blokáda proběhla 2.9.2000 – zpráva ČTK z 2.9.2000.

¹⁴⁸zpráva ČTK z 2.9.2000, 8.9.2000, 15.9.2000, 22.9.2000 a 29.9.2000

¹⁴⁹zpráva ČTK z 6.10.2000, 15.10.2000, 28.10.2000 a 2.-9.11.2000

¹⁵⁰zpráva ČTK z 28.12.2000

¹⁵¹zpráva ČTK z 19.1.2001, 16.2.2001, 26.2.2001, 3.4.2001, 7.4.2001, 27.4.2001, 28.4.2001, 21.5.2001, 27.5.2001, 31.5.2001, 24.6.2001, 26.6.2001, 9.7.2001, 5.10.2001, 21.10.2001, 31.10.2001, 4.11.2001, 17.11.2001, 19.11.2001, 29.11.2001, 7.12.2001, 19.12.2001.

¹⁵²zpráva ČTK z 13.4.2002, 13.9.2002, 6.10.2002, 30.11.2002, 11.12.2002.

¹⁵³zpráva ČTK z 2.1.2003, 7.2.2003, 20.2.2003, 4.4.2003, 29.6.2003, 8.10.2003,

¹⁵⁴zpráva ČTK z 2.1.2006, 19.6.2006, 30.6.2006, 27.9.2006, 8.10.2006, 7.11.2006, 3.12.2006,.

¹⁵⁵zpráva ČTK z 14.2.2007, 21.2.2007, 14.3.2007, 28.3.2007, 11.4.2007, 27.4.2007, 11.5.2007, 16.9.2007, 18.12.2007.

vystoupení zejména blokad rakousko-českých hraničních přechodů korespondují i další vystoupení OOS.

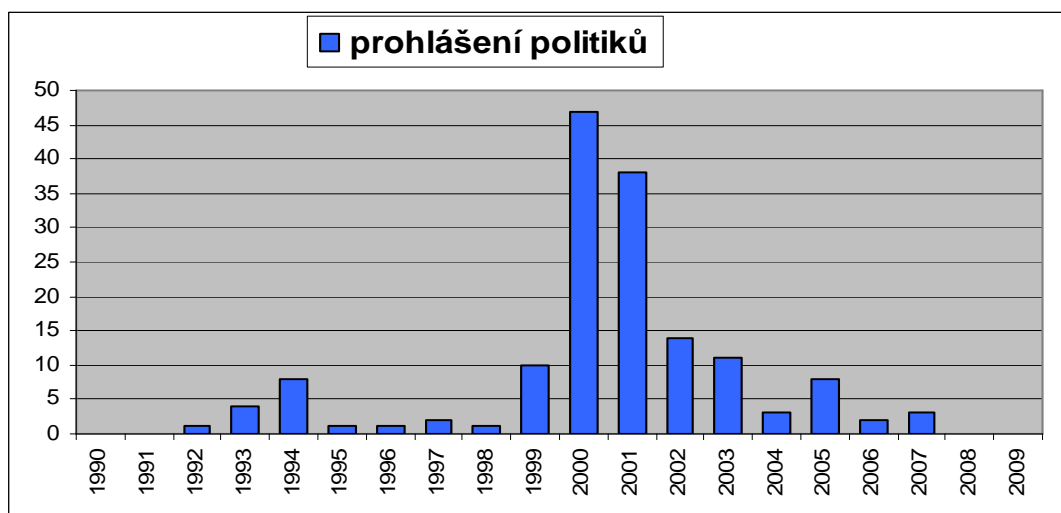
Ve srovnání s vystoupeními domácích OOS pro rakouské OOS platí, že jejich vystoupení byla více razantní (tím se má na mysli zejména nejčastější forma a to blokáda hraničních přechodů, ale také počet účastníků některých blokad¹⁵⁶), v letech kdy dosáhla vrcholu také měla přibližně třikrát větší četnost ve srovnání s vrcholy na domácí scéně, dále jejich vrchol koresponduje s roky, kdy byla zaznamenána největší četnost politických prohlášení – viz. níže.

5.4.3 Politická prohlášení

Obdobně jako předchozí je četnost politických prohlášení směřujících vůči JE Temelín analyzována ze zpráv ČTK.

Obr. 5.4

*Četnost prohlášení představitelů politických reprezentací k JE Temelín
dle zpráv ČTK*

Je zřejmé, že nejvíce těchto prohlášení se objevuje v souvislosti s melkským procesem (viz. též 5.3.3.2) v letech 2000 a 2001. Většina těchto událostí

¹⁵⁶To dobře ilustruje např. rok 2001, kdy z 22 zaznamenaných vystoupení připadají tři čtvrtiny na blokádu hraničních přechodů (resp. příjezdových silnic k nim) a v souvislosti s blokádami jsou vedle počtu „desítky“ také zaznamenány události s počtem 200, 500, 700 a 3000 účastníků.

zaznamenaných v roce 2000 se nachází v druhé polovině roku, zejména v období říjen až listopad. Melkský proces byl na politické úrovni uzavřen v listopadu 2001 a následně v prosinci 2001 uzavřena kapitola Energetika.

Pokud za sledované období porovnáme četnost vyjádření politických reprezentantů, která je vyjádřena na obr. 5.4, tak je patrné, obdobně jako v případě přímých vystoupeních popsaných výše, že jejich vrchol je dosažen také v letech 2000 a 2001. Jednotlivá vyjádření politických reprezentantů, jak je zaznamenala ČTK, jsou z 90-95% podány rakouskými politiky.

5.5 ZÁVĚREČNÁ ROZPRAVA

Jaká tedy byla struktura politických příležitostí z hlediska možného zastavení výstavby JE Temelín? Rozbor POS se za sledované období zabýval jednotlivými horizontálními úrovněmi - tedy mezinárodní, evropskou, národní, krajskou a obecní úrovní.

Příležitosti na mezinárodní úrovni se průběžně otevírají díky důrazu na přístup veřejnosti k informacím, na účast veřejnosti při rozhodování a na ochranu těchto práv. Materiálním vyjádřením takových snah je např. Aarhuská úmluva (viz 5.3.2), která přímo působí jak na evropskou, tak na národní úroveň.

Na evropské úrovni (úroveň Evropské unie) se příležitost otevírá díky vlivu mezinárodní úrovně zmíněné v předchozím odstavci. Co se týče právní úpravy jaderné energetiky, důraz na společnou právní úpravu, který je patrný zejména v posledních letech (viz 5.3.3.2), příležitost spíše omezuje. Vymezením jasných norem týkajících se projektů nových jaderných elektráren se omezuje příležitost k vystoupením, která např. posuzovala JE Temelín podle národních norem jiného státu (např. Německa). Rakousko-české vztahy se staly příležitostí zejména v období, které souviselo s přístupovými rozhovory (viz 5.3.3.3). Nešlo ale o příležitost pro domácí OOS.

Na národní úrovni je právní prostředí ovlivněno mezinárodním a komunitárním právem (viz 5.3.4.1). Příležitost se tak pro OSS průběžně otevírá v takových oblastech, jako jsou procesy SEA a EIA, informační právo nebo účast ve správních

řízení. Naopak atomový zákon omezuje účastenství pouze na držitele povolení (provozovatele) a OOS se tento stav změnit nepodařilo. Příležitostí by např. mohla být až příprava nového atomového zákona.

Příležitosti v oblasti práva na soudní ochranu se také průběžně otevírají. Velmi výraznou byla např. úprava správního soudnictví účinná od roku 2003 (viz 5.3.4.2). Z pohledu jednotlivých národních vlád se jako příležitost jeví situace, kdy vláda rozhodovala o dostavbě elektrárny, resp. období, které tomu předcházelo - tyto momenty byly v roce 1993 a 1999.

POS na obecní a krajské úrovni, tedy zejména v Jihočeském kraji a mezi obcemi regionu JE Temelín, byla z hlediska OOS příznivá počátkem 90. let, kdy se většina obcí v regionu stavěla proti dostavbě a jednotně vystupovala v rámci SMOR (Sdružení měst a obcí regionu JE Temelín).

Pak se tato příležitost uzavírá s tím, jak obce v okolí přestávají vystupovat proti dostavbě jako takové; o tom, že se jejich postoje stávají stále více pragmatickými, svědčí např. vyjádření obcí v rámci procesů EIA. Na změnu postojů má vliv také demografická proměna v regionu, do kterého se v souvislosti s dostavbou stěhují kmenoví zaměstnanci a jejich rodiny, např. počet obyvatel Týna nad Vltavou se do roku 1996 zvýšil více než o třetinu. Pokud se objevují negativní vyjádření na úrovni zastupitelstev, nejsou primárně namířena proti elektrárně, ale spíše se jedná o nastolení lepší vyjednávací pozice pro získání finančních kompenzací (viz 5.3.5), což spíše ukazuje na potřebu transparentní právní úpravy v této oblasti.

Životní cyklus jaderné elektrárny (viz 5.3.8) otevírá pro OOS příležitosti v souvislosti s procesem EIA nebo celou řadou správních řízení při umístění, výstavbě atd.

Pro vystoupení OOS ve sledovaném období je charakteristické, že v devadesátých letech jsou co do počtu účastníků výrazně větší, když vedle každoročně pořádaných protestních táborů v okolí JE Temelín – obvykle spojených s nějakou formou přímého vystoupení, často blokadou vjezdů na stavbu JETE – tu je i řada dalších akcí s desítkami účastníků. První vystoupení v roce 1990 jsou organizována Greenpeace, nicméně dominantním organizátorem v tomto období je

hnutí Duha. To pořádá výše zmíněné protestní tábory a např. v letech 1998 a 1999 proběhla většina přímých vystoupení za jejich účasti a organizace. Na některých přímých vystoupeních se dále podílejí Jihočeské matky nebo Calla.

Jako první příležitost k zastavení výstavby JE Temelín lze vnímat situaci, která vyvrcholila v roce 1993 usnesením vlády ČR¹⁵⁷ o dostavbě 1. a 2. bloku JETE. Proti dostavbě se v této době také stavěla většina obcí v regionu sdružených v rámci SMOR.

Další, výraznější příležitost se postupně otevírá v druhé polovině devadesátých let¹⁵⁸ zejména kvůli technickým problémům spojeným s dostavbou, kdy dochází k neustálému posouvání termínu dostavby (to se sice prolíná celou historií, ale právě ve druhé polovině 90. let se stávalo „chronickým“). S tímto prodlužováním dostavby také souvisí neustálé navyšování ceny za dostavbu; otázka hledání dalších zdrojů financování pak činí problematickou jak stavbu, tak samotný ČEZ jako investora. Tato situace je doprovázena krátkým funkčním obdobím jednotlivých ředitelů ČEZ pro výstavbu, která dále umocnila určitou apatii zaměstnanců. Tyto skutečnosti vnímaly OOS, a to i z informací od svých „insiderů“. Naopak ve srovnání s počátkem devadesátých let již obce v okolí elektrárny proti dostavbě jako takové nevystupují.

Vystoupení OOS dosahují nejvyšší četnosti v letech 1997 až 1999 s tím, že události roku 1999 proběhly především do dubna. Rok 1999 je také zajímavý jediným hromadným vystoupením stoupenců dostavby JE Temelín, a to asi sedmi set odborářů z jaderných elektráren v Praze.

---

¹⁵⁷Usnesení vlády ČR č. 109/93

¹⁵⁸Jako příležitost po roce 1993 je například uváděno lobování hnutí Duha v Kongresu USA s cílem zvrátit poskytnutí garancí na půjčku EXIM banky pro temelínský projekt (Císař, 2004) a (Císař, 2008). Je ovšem otázkou, jaká vůbec byla šance na úspěch. Taková analýza, která jde nad rámec této práce, by musela zvážit i takové skutečnosti, že půjčka měla umožnit realizaci projektu firmy Westinghouse (který má s lobingem, navíc v domácím prostředí, větší zkušenosti) zaměřeného na zvýšení bezpečnosti JE Temelína. Navíc záměr Westinghouse předpokládal, že takto vylepšená elektrárna se stane referenční pro obdobné dodávky pro elektrárny na území bývalého SSSR. („The Export-Import Bank supports the financing of U.S. goods and services, maintaining, and creating more U.S. jobs.“ je logo EXIM banky uvedené na titulní straně jejich internetových stránek).

Rozhodnutí vlády o dokončení výstavby padlo v květnu 1999 a to poměrně těsným výsledkem 11:8 ve prospěch dostavby.

Příležitost roku 1999 se tedy částečně uzavírá výše zmíněným usnesením vlády o dokončení výstavby obou bloků. Ve srovnání se situací, která nastala po rozhodnutí vlády v roce 1993, tak už nedochází k posunům termínu dostavby, která spěje k závěru. V červnu 2000 je vydáno správní rozhodnutí SÚJB – povolení k zavezení paliva do 1. bloku, následně v červenci 2000 vydává SÚJB povolení k fyzikálnímu spouštění 1. bloku (viz přílohu 5.3.B), to je poslední správní rozhodnutí, po němž nastává aktivace jaderného paliva, kterou lze vnímat jako určitý psychologický zlom, který je dovršen prvním připojením 1. bloku do sítě v prosinci 2000.

Četnost vystoupení probíhajících v roce 2000 již vykazuje sestupnou tendenci, ta koresponduje s tím, jak se možnosti zastavení výstavby snižují, jednak objektivně, jednak je omezení možností vnímáno, jak vyplynulo z rozhovorů, i subjektivně ze strany OOS, u kterých se navíc projevuje už určitá únava.

V roce 2000 se pozornost a aktivity OOS upíraly k možnosti případného referenda, pro které nakonec získávají 114 667 podpisů občanů, resp. podpisů pod požadavek uspořádání referenda. Otázka případného referenda má ale dvě oblasti. Jedna je jeho prosazení, druhá jeho výsledek. Z prvního hlediska tak nelze celkový počet podpisů, získaných na podporu uskutečnění referenda, chápat jako automaticky vyslovené „ne“ další výstavbě, ale částečně i jako reakci na to, že pro národní úroveň není tento institut v našem právním řádu stále zakotven. Druhou oblastí je, zda očekávání, že v případě referenda se většina jeho účastníků vysloví proti dalšímu provozu, bylo reálné. Např. závěry agentury STEM¹⁵⁹ z tohoto období ukazují, že nikoli. Navíc prosazení zákona o referendu, ať už pouze k otázce JE Temelín, nebo dokonce referenda obecného, je v zákonodárném sboru poměrně

---

¹⁵⁹Např. výzkum STEM, reprezentativní soubor osob starších 18. let 5.-11- listopadu 2001. Respondenti vybráni metodou kvótního výběru, na otázky odpovědělo 1608 občanů <http://www.stem.cz/clanek/91> na otázku „Jak byste v referendu odpověděl(a) na otázku: Chcete aby JETE byla uvedena do plného provozu“ se zhruba 75 těch kdo by se referenda účastnilo odpovědělo ANO nebo dlouholetá podpora veřejnosti jak plyne z výzkumů STEM uvedených v příloze 5.3.D.

komplikované a ne příliš oblíbené téma, které by nacházelo podporu u jednotlivých parlamentních stran¹⁶⁰.

Přístupové rozhovory o vstupu České republiky do Evropské unie pro domácí OOS nejsou významnou příležitostí, ta se ale otevírá pro rakouské OOS a další vlna přímých vystoupení je zastoupena pouze zahraničními aktéry – zejména se jedná o blokády česko-rakouských hraničních přechodů. Vzhledem k tomu, že v očích české veřejnosti nešlo o příliš populární vystoupení, se těchto blokad domácí OOS neúčastnily, někteří z jejich členů v rozhovorech uvádějí, že s takovou formou ani nesouhlasili.

Toto období zahrnuje roky 2000–2003, nejvýraznější je v letech 2000 a 2001. Tato příležitost je podporována zejména negativními politickými prohlášeními vůči JE Temelín, která jsou nejčetnější také v letech 2000 a 2001.

Střety politických reprezentací obou států mají své vyústění v tzv. „melkském“ procesu. Právě období začínající před jeho podepsáním v prosinci 2000 a končící podpisem jeho „bruselského“ dodatku v listopadu 2001 je charakteristické výrazně vyšší četností politických vyjádření politických reprezentací, opět zejména rakouských. Podepsáním „bruselského“ dodatku a následné uzavření kapitoly Energetika v rámci přístupových rozhovorů v prosinci 2001 se tato příležitost výrazně uzavírá a to se odráží i na četnosti vystoupení typu blokad zmíněných v předchozím odstavci. K menšímu nárůstu dochází v letech 2006/2007 v souvislosti s kolaudací obou bloků elektrárny (viz 5.3.3.3).

Po roce 2000 tedy přímá vystoupení domácích OOS prakticky mizí. To je způsobeno jednak uzavřením příležitostí, které končí spuštěním JE Temelín, jednak změnou způsobu, jak OOS vystupují. Soustřeďují se na ty formy prosazování vlastních zájmů, které jsou z jejich hlediska účinnější, například na podání v rámci správního soudnictví nebo lobování; také se mění spektra zájmu, kdy se OOS soustředí na jiná témata.

---

¹⁶⁰O tom ostatně svědčí i poslanecký návrh k uspořádání referenda, který byl na základě petice z roku 2000 předložen 3 poslanci (Ambrozek a Mlynář za US a Buzková za ČSSD).

5.6 K ODHADU BUDOUCÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ A VYSTOUPENÍ

Jako další příležitosti lze do budoucna vnímat zejména záměr dostavby resp. výstavby dvou dalších bloků v lokalitě stávající JE Temelín. Není naopak pravděpodobné, že by se tímto tématem stalo hledání trvalého (hlubinného) úložiště pro vyhořelé jaderné palivo a to zejména proto, že toto možná mnohem problematictější téma může být ještě řadu volebních období odsouváno.

V současné době investor – ČEZ, a. s. – zpracovává dokumentaci k hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí, která bude následně veřejně projednávána. Zdá se, že nelze očekávat taková hromadná vystoupení, jaká byla charakteristická pro počátek 90. let. Tento závěr podporuje i reflexe OOS, která vyplynula z jednotlivých rozhovorů vedených s jejich představiteli. Jde jednak o uvědomění si, že hromadná vystoupení nejsou v České republice vnímána jako příliš efektivní prostředek, jak nacházet mezi veřejností podporu, jednak i o problém, jak najít dostatečný počet těch, kdo se jich budou ochotni přímo zúčastnit¹⁶¹. Dále to je skutečnost, že jaderná energetika je jen jedním z témat, kterými se OOS zabývají.

Pro OOS jsou ale otevřeny příležitosti pro jiná vystoupení. Ty jsou dány zejména výše zmíněnou ochranou v rámci správního soudnictví. Lze tak očekávat, že se budou domáhat svých práv být účastníky řízení týkajících se umístění nových jaderných bloků, ať už podle stavebního nebo podle atomového zákona, budou se soustředit na odbornou činnost a prosazovat vyšší transparentnost rozhodovacích procesů mimo jiné rozšířením účastenství ve správních řízeních, odbornou činností a dalším prosazováním svých názorů lobingem.

---

¹⁶¹Viz. například odpovědi v rozhovoru s Danou Kuchtovou: „Bylo by pro mě moc přínosné, kdyby někdo udělal průzkum, proč lidé masově nechodili. To je povahou. Ti lidé jsou typičtí jihočeští „dřni“, kteří než se k něčemu rozhoupou... To je i případ Sdružení měst a obcí u Temelína, které v podstatě zašlo na úbytě.“ (Zimmelová, 2006 : 22)

„Šli jsme na to moc hrubou sekyrou. Mysleli jsme si, že když dáme na nástěnku ve vesnici zprávu o konání protestu, tak lidé přijdou. Chce to ale osobní kontakty, přesvědčování a málo kontroverzní akce. Určitě bychom požádali rakouskou stranu, aby z Rakouska přijelo méně lidí, protože právě to naráželo na kulturní tradice. Lidé to vnímali tak, že jim Rakušane něco nařizují. Na to jsou citliví.“ (Zimmelová, 2006 : 22)

6 ZÁVĚR

Práce „Jaderná renesance z pohledu vystoupení veřejnosti“ se zabývá vystoupeními organizací občanské společnosti (OOS) vůči jaderné energetice z hlediska struktury politických příležitostí (POS) za uplynulých dvacet let.

Z pohledu vystoupení OOS vůči jaderné energetice byla zkoumána ta, která proběhly v souvislosti s výstavbou, spouštěním a následným provozem jaderné elektrárny Temelín, jež se v uplynulých dvaceti letech v tomto smyslu stala určitým symbolem, na který se soustředila pozornost odpůrců jaderné energetiky.

Struktura politických příležitostí se otevírá především v souvislosti s důrazem na takové oblasti, jako je větší zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů, přístup k informacím a soudní ochrana těchto práv. V environmentální oblasti je pak dále posilována vzrůstajícím zájmem o ochranu životního prostředí a přístup k němu. Práce se tak, v úhlu pohledu svého zaměření, zabývala POS na jednotlivých horizontálních úrovních: mezinárodní (zejména v souvislosti s mezinárodními úmluvami), evropské (komunitární právo, přístupové rozhovory ČR, česko-rakouské vztahy), národní (vliv předchozích úrovní, politika jednotlivých vlád, životní cyklus jaderné elektrárny atd.) a úrovni krajských a obecních samospráv (postoj Jihočeského kraje a obcí v okolí jaderné elektrárny).

Ve sledovaném období je možné vysledovat celkem tři příležitosti: Dvě jsou spojeny s domácími OOS, třetí pak s rakouskými OOS:

První, méně výraznou je rok 1993, kdy za první vlády premiéra Klause vláda nakonec rozhodla o dostavbě JE Temelín. Po tomto rozhodnutí dochází k opakovanému zpoždování dostavby a navyšování ceny a objevují se pochybnosti o její reálnosti – a s tím přichází nová příležitost. Ta se dále otevírá rozpadem vlády premiéra Klause na podzim 1997 a ustanovením vlády premiéra Tošovského v lednu 1998. Tomuto období dominuje rok 1999, ve kterém vláda premiéra Zemana nakonec těsným výsledkem v květnu rozhodla o dostavbě JE Temelín. Uzavření této příležitosti také souvisí s tím, že v letech 1999 a 2000 jsou v JE Temelín po letech prodlužování výstavby dokončovány spouštěcí práce, probíhá aktivace paliva prvního bloku a následné připojení prvního bloku do sítě, a k dalšímu výraznému prodlužování termínů již nedochází.

Z hlediska četnosti vystoupení domácích OOS můžeme vysledovat dva vrcholy, prvním je rok 1993. Druhým vrcholem je období 1997 až 1999, v následujícím roce 2000 je symbolickým závěrem snaha OOS o prosazení národního referenda k zastavení JE Temelín, na jehož podporu probíhá rozsáhlá petiční akce. Rok 1999, resp. jeho první polovinu, samy OOS vnímají jako rozhodující. Po roce 2000 pak vlna přímých vystoupení pořádaných domácími OOS prakticky končí.

Z porovnání dvou výše zmíněných vrcholů dále plyne, že zatímco v roce 1993 byly příležitosti otevřeny relativně krátce, druhá oblast příležitostí, vrcholící již zmíněným rokem 1999, se otevírala postupně, OOS již za sebou měly více zkušeností a navíc získají výraznou podporu i od osobností z politické a kulturní oblasti. Na druhou stranu ale obce v okolí elektrárny proti dostavbě již nevystupují.

Získaná data tak podporují závěr, že četnost protestních vystoupení souvisí s otevřením politických příležitostí, kdy se domácí OOS snaží vstoupit do politických rozhodnutí o dostavbě JE Temelín a ovlivnit je.

Z hlediska příležitostí, ale již ne pro domácí OOS, je výrazné období 2000 až 2003, zejména však konec roku 2000 a celý rok 2001, a to v souvislosti s probíhajícími přístupovými rozhovory a zejména kapitolou Energetika, ve které otázka bezpečnosti JE Temelín sehrála svoji roli. Vlna přímých vystoupení je zastoupena pouze zahraničními, zejména rakouskými aktéry, nejobvyklejší formou je blokáda česko-rakouských hraničních přechodů. Vzhledem k tomu, že v očích české veřejnosti nešlo o příliš populární vystoupení, se těchto blokad domácí OOS neúčastnily, resp. udávají, že s takto vedenou formou protestu nesouhlasí.

Právě v prosinci 2000 je premiéry České republiky a Rakouska uzavřena tzv. dohoda z Melku, na kterou v listopadu 2001 navázal tzv. Bruselský dodatek. Jimi se tento typ vystoupení výrazně snížil, protože rozhodování se přesunula z úrovně politické na úroveň odbornou. K menšímu nárůstu počtu vystoupení dochází ještě v roce 2006/2007 v souvislosti s kolaudací obou bloků elektrárny.

Z pohledu na způsoby a četnost vystoupení OOS ve sledovaném období lze v souvislosti s plánovaným záměrem výstavby nových jaderných bloků v lokalitě JE Temelín uvést, že pravděpodobně nelze očekávat tak výrazná přímá vystoupení, jako jsou ta, která proběhla a jsou zhodnocena v této práci. U OOS lze za uplynulé období vysledovat odklon od této formy vystoupení. To je částečně dáno uvědoměním si, že tato forma nenachází v české společnosti výraznou podporu, resp. tento způsob je jí prakticky cizí. OOS se tak spíše soustředí na expertní a poradenskou činnost, osvětu a lobování. Lze očekávat, že na ochranu svých práv zejména v otázce přístupu k informacím nebo účastenství ve správních řízeních budou využívat instituty dané správním soudnictvím, tedy způsoby, které již úspěšně používají.

7 CONCLUSION

The thesis entitled "The Nuclear Renaissance As Viewed from the Point of Expressions of the Public" deals with the expressions of Civil Society Organizations (CSOs) regarding nuclear energy from the viewpoint of Political Opportunity Structure (POS) in the past twenty years.

From the expressions of CSOs regarding the nuclear energy, the research was focused on those dealing with the construction, start-up and subsequent operation of the Temelin Nuclear Power Plant (Temelin NPP) that has become a certain symbol concentrating the attention of nuclear energy opponents.

Primarily, the political opportunity structure opens up in connection with the emphasis on areas such as greater public participation in decision making, access to information and legal protection of these rights. In the environmental area, it is further strengthened with the increasing interest in such environmental protection and the access to it. Thus the focus of the work dealt with POS on the individual horizontal levels: international (especially in connection with the international treaties), European (Community law, accession negotiations of the Czech Republic, Czech - Austrian relationships), national (influence of the preceding levels, politics of the individual governments, lifecycle of a nuclear power plant etc.) and the level of the regional and community local governments (the attitude of the South Bohemian Region and the communities in the vicinity of the nuclear power plant).

In the studied period it is possible to notice altogether three opportunities - two are connected with the local CSOs, the third with the Austrian CSOs:

The first less noticeable opportunity is the year 1993 when the first government of Vaclav Klaus finally decided to complete the construction of Temelin NPP. After this decision there were repeated delays, increases in costs and also doubts appear as to whether it was realistic to complete the construction - and this brings a new opportunity. This is further opened with the end of the government of Vaclav Klaus in autumn 1997 and appointment of Tosovsky's government in January 1998. This period is dominated by the year 1999 when in May Zeman's government finally decides with narrow majority to complete the construction of the NPP at Temelin. The closure of this opportunity is also connected with the fact that in 1999 and 2000, after years of delaying the construction, the start-up works are getting to their end in the Temelin NPP, the activation of the first fuel block is under way and the subsequent connection of the first block to the network. Moreover, there are no further considerable delays in the deadlines.

Considering the frequency of the expressions of the local CSOs, we may track down two peaks, with 1993 as the first one. The second peak is the period of 1997 to 1999, the following year 2000 as a symbolic was closure marked by the effort of CSOs to enforce the national referendum to stop the Temelin NPP with a large petitionary action in support. The year 1999, or its first half, is perceived as decisive by the CSOs. After 2000 the wave of direct expressions organized by the local CSOs virtually ends.

Comparing the two previously mentioned peaks shows that while the opportunities were opened briefly in 1993, the second area of opportunity, with its peak in 1999, was opening up progressively. The CSOs were more experienced and furthermore, received considerable support from eminent personalities in the political and cultural areas. On the other hand the communities in the vicinity of the power plant were no longer expressing objection to the completion of the plant.

Thus the researched data support the conclusion that the frequency of the protest expressions is connected with opening the political opportunities when the local CSOs try to enter the political decision-making regarding the completion of Temelin NPP and influence it.

Considering the opportunities, but not for the local CSOs, there is a distinctive period of 2000 to 2003, especially the end of 2000 and whole year 2001, in connection with the accession negotiations under way and especially the Energy chapter where the issue of safety of Temelin NPP played its role. The wave of direct expressions is represented only by foreign, especially Austrian actors, with blockades of the Czech-Austrian border crossings as the most common form. In view of the fact that this was not a very popular expression in the eyes of the Czech public, the local CSOs did not take part in the blockages or say that they do not agree with such a form of protest.

In December 2000 the prime ministers of the Czech Republic and Austria make the so-called Melk Agreement, followed up by the so-called Brussels Addendum in November 2001, which noticeably decrease this type of expressions by transferring the decision-making from the political level to the expert level. There is still a minor rise of the expressions in opposition in 2006/2007 in connection with the process of approval of the two blocks of the plant.

Considering the ways and frequency of the expressions of CSOs in the given period, regarding the planned intention to build new nuclear blocks in the Temelin locality it is worth mentioning that most likely there is no reason to expect such distinct direct expressions as those in the past that were evaluated in this work. Over the past period of time it is noticeable that the CSOs divert from this form of expressions. Partially, this is caused by the realization that these forms of objection do not have substantial support from the Czech public or that this way is foreign to it. Thus CSOs are more focused on the expert and advisory activities, enlightenment and lobbying. It can be expected that they will use the protection of their rights, especially in the issue of accessing information or participation in administrative procedures by institutions as granted by the administrative justice, which are methods they already use.

8 RESUMÉ

Práce „Jaderná renesance z pohledu vystoupení veřejnosti“ rozebírá strukturu politických příležitostí (POS) v uplynulých dvaceti letech v souvislosti s výstavou, spouštěním a provozem JE Temelín.

Ve sledovaném období lze z hlediska POS identifikovat celkem tři příležitosti: dvě jsou spojeny s domácími OOS, třetí pak s rakouskými OOS.

První, méně výraznou je rok 1993, kdy vláda nakonec rozhodla o dostavbě JE Temelín. Po tomto rozhodnutí dochází k opakovanému zpoždování dostavby a navyšování ceny a objevují se pochybnosti o její reálnosti – a s tím přichází nová příležitost. Tou je období, kterému dominuje rok 1999, ve kterém vláda těsným výsledkem nakonec v květnu rozhodla o dostavbě JE Temelín. Uzavření této příležitosti také souvisí s tím, že v letech 1999 a 2000 jsou v JE Temelín po letech prodlužování výstavby dokončovány spouštěcí práce a k dalšímu výraznému prodlužování termínů již nedochází.

Z hlediska četnosti vystoupení domácích OOS můžeme vysledovat dva vrcholy, prvním je rok 1993, druhým vrcholem je období 1997 až 1999, kterým odpovídají vrcholy v četnosti vystoupení OOS. Data tak podporují závěr, že četnost protestních vystoupení souvisí s otevřením politických příležitostí, kdy se domácí OOS snaží ovlivnit politická rozhodnutí o dostavbě JE Temelín. Období přístupových rozhovorů se jeví jako příležitost pouze pro rakouské OSS.

9 SUMMARY

The thesis entitled "The Nuclear Renaissance As Viewed from the Point of Expressions of the Public" deals with Political Opportunity Structure (POS) regarding construction, start-up and subsequent operation of Temelin Nuclear Power Plant (NPP) in the past twenty years.

In the studied period it is possible to notice altogether three opportunities - two are connected with the local CSOs, the third with the Austrian CSOs.

The first less noticeable opportunity is the year 1993 when government finally decided to complete the construction of Temelin NPP. After this decision there were repeated delays, increases in costs and also doubts appear as to whether it was realistic to complete the construction - and this brings a new opportunity. This period is dominated by the year 1999 when government finally decides with narrow majority to complete the construction of the Temelin NPP. The closure of this opportunity is also connected with the fact that in 1999 and 2000, after years of delaying the construction, the start-up works are getting to their end in the Temelin NPP and there are no further considerable delays in the deadlines.

Considering the frequency of the expressions of the local CSOs, we may track down two peaks, the first one is 1993 the second is the period of 1997 to 1999, which correspond to peaks in the frequency of expressions of CSOs. Thus the researched data support the conclusion that the frequency of the protest expressions is connected with opening the political opportunities when the local CSOs try to enter the political decision-making regarding the completion of Temelin NPP and influence it. Period of accession negotiations seems to be an opportunity for Austrian CSOs.

10 PŘÍLOHY

- Příloha 2 Výčet organizací, případně i aktérů (pokud souhlasili uveřejněním) se kterými byl veden nestandardizovaný rozhovor
- Příloha 3.1.A Grafická vyjádření přístupů k POS
- Příloha 3.1.B Grafická vyjádření přístupů k POS
- Příloha 3.2.A Maříková H., Petrusek M., Vodáková A. (Eds). Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996, Heslo „veřejnost“, autor J. Linhart, str. 1382.
- Příloha 5.3.A Milníky výstavby, spouštění a provozu JE Temelín
- Příloha 5.3.B Přehled období vlád ČR (ČSFR)
- Příloha 5.3.C Rozbor postojů jednotlivých aktérů k Oznámení záměru dle § 6 zákona č. 100/2001 Sb. - Nový jaderný zdroj v lokalitě Temelín včetně vyvedení výkonu do rozvodny Kočín, 14.8.2008
- Příloha 5.3.D Podíl kladných odpovědí na otázku: „Jak byste v referendu odpověděl(a) na otázku: Chcete, aby se v areálu ETE dostavěly a uvedly do provozu nové moderní jaderné bloky (kladena 2004-2009, v roce 2000 – 20001 otázka „...JETE uvedena do plného provozu“).

Příloha 2

*Výčet organizací, případně i akterů (pokud souhlasili s uveřejněním)
se kterými byl veden nestandardizovaný rozhovor*

- CALLA, o.s.**
  - **Edvard Sequens**

- Jihočeské matky, o.s.**
  - **Monika Machová-Wittingerová**
  - **Jaroslava Brožová**

- Dále byl využit rozhovor vedený s Danou Kuchtovou publikovaný v práci Zimmelové, 2006 (viz. seznam literatury) – jeho autentičnost potvrzena v rámci komunikace s Jihočeskými matkami

- Dalibor Stráský**, energetický konzultant

- SÚJB** 1 pracovník

- ČEZ, a.s. – JE Temelín** 2 pracovníci

|

Příloha 3.1.A

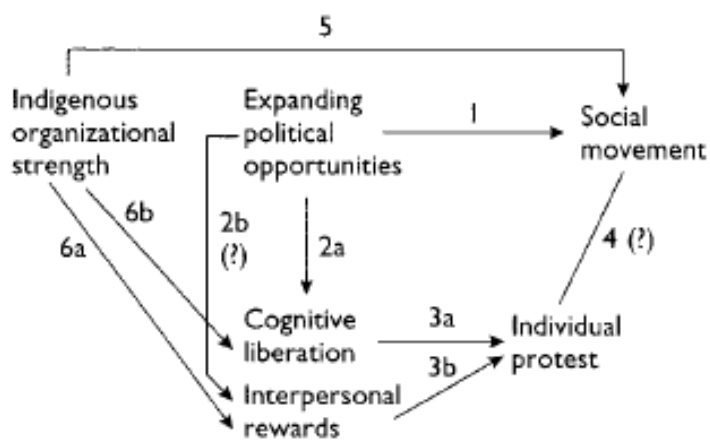
Grafické vyjádření přístupů k POS – McAdam, 1982

(převzato z Opp : 2009, 191).

McAdam's Causal Diagram

The Diagram as a Micro-Macro Model and Its Problems

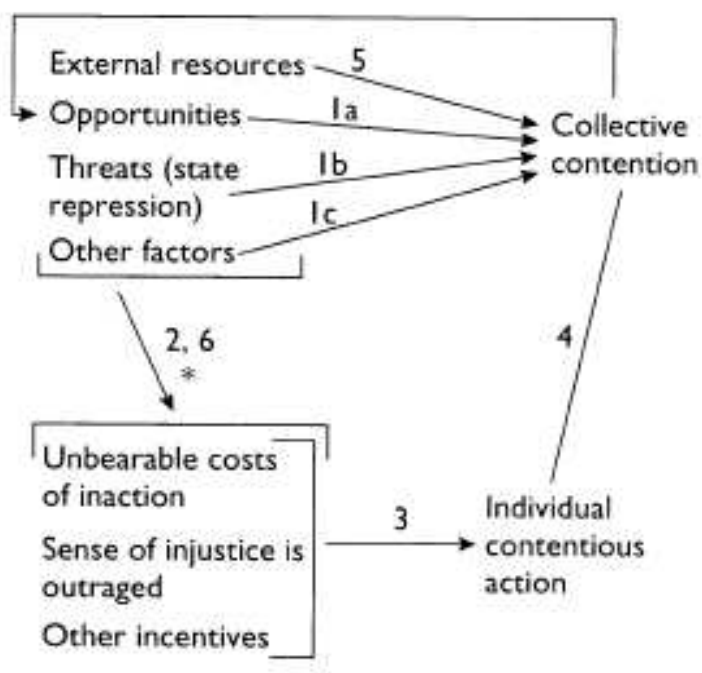
D. McAdam's (1982) political process model about movement emergence: two graphic representations

Příloha 3.1.B

Grafické vyjádření přístupů k POS –Tarrow, 1996

(převzato z Opp : 2009,195).

* Note: It is not clear whether *all* macro factors affect micro factors or whether some micro factors are given (pre-existing incentives, see Figure 6.2). It is further not clear whether some macro factors are analytically related to the micro level.

S. Tarrow's (1998) model about political opportunities and contention

Příloha 3.2.A

Maříková H., Petrušek M., Vodáková A. (Eds). Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996, Heslo „veřejnost“, autor J. Linhart, str. 1382

v zásadě v těchto souvislostech: „Větší část společnosti (resp. národa, lidu), zainteresována na výsledcích ekonomických a společenských aktivit s obecnějším dopadem, na řešení určitého společenského problému, respektive na společenském dění jako takovém.“

Jedná se tak o:

- součást společnosti mimo elity;
- takovou součást společnosti mimo elity, jež je podobně zainteresována na nějakých problémech či zájmech, které se týkají celku, je součástí společenského dění jako takového;
- nejde o homogenní nediferencovanou entitu, veřejnost je strukturovaná;
- strukturace veřejnosti se týká nejen jí jako celku, ale projevuje se také v existenci různých veřejností, například strukturovaných odborně, nebo podle cílového působení elit či institucí, nebo podle příslušnosti k určitým sociálním vrstvám či sociálním útvarům (regionům, urbánním celkům atp.);
- jednotlivé veřejnosti mohou mít své představitele;
- jde o aktéra (aktéry) vlivu na vládu, místa ve státě či jeho částech, ale může jít jen o potenciálního aktéra (aktéry), který své možnosti ponechává bez využití;
- v tomto směru může (mohou) fungovat jako činitel kontrolující moc a řídicí struktury;

podle tohoto pojetí není podmínkou toho, aby byl jedinec součástí veřejnosti, skutečnost, že se aktivně podílí na veřejném životě. Stačí možnost tohoto podílení se.

Příloha 5.3.A

Milníky výstavby, spouštění a provozu JE Temelín
(údaje zásadní z pohledu této práce jsou zdůrazněny)

DATUM	UDÁLOST	Zdroj:
1978	Dohoda mezi tehdejším SSSR a Československem o podpoře při výstavbě.	ČEZ, a.s.
1981	Uzavřena dohoda mezi ČSSR a SSSR o výstavbě JETE.	Hezoučský, 2004
1984	Zpracován projektový úkol 1. a 2. bloku (dokončení projektových prací).	Hezoučský, 2004
1985	Vydáno územní rozhodnutí.	ČEZ, a.s.
1986	Vydáno stavební povolení, zahájeny první stavební práce.	ČEZ, a.s.
1988	Dokončena 1. chladicí věž.	Hezoučský, 2004
1990, leden	Usnesení federální vlády č. 267/90 o zastavení výstavby 3. a 4. bloku.	<i>usnesení č. 267/90</i>
1991	Mezinárodní audit projekčních, bezpečnostních, výstavbových a ekonomických aspektů ETE – NUS Halliburton.	Hezoučský, 2004
1993, březen	Usnesení vlády ČR č. 109/93 o dostavbě 1.a 2. bloku JETE.	<i>vláda ČR – usnesení č. 109/93</i>
1993, květen	Podepsán kontrakt s firmou Westinghouse (WEC) na dodávku řídicího systému a paliva (367 mil USD).	Hezoučský, 2004
1995, červen	Transformace smluv mezi ČEZ a Škodou Praha potvrdila dokončení JETE s ročním spožděním při vyšší hodnotě dodávky o 10% (cca 3,3 mld. Kč).	Hezoučský, 2004
1996, listopad	Zkouška turbíny 1. bloku na cizí páru.	SÚJB

1997, srpen	Rozhodnutím SÚJB stanoveno pásmo havarijní připravenosti na 13 km.	<i>Hezoučský, 2004</i>
1998, červen	ČEZ a Škoda podepsaly dodatek ke smlouvě o spuštění JETE, navýšení celkových nákladů stavby na 98,6 mld. Kč.	<i>Hezoučský, 2004</i>
1998, srpen	Usnesení vlády ČR č. 516/98 o o postupu nezávislého posouzení projektu dostavby jaderné elektrárny Temelín.	<i>vláda ČR – usnesení č. 516/98</i>
1998, prosinec- 1999, leden	Pevnostní a těsnostní zkouška kontejnmentu 1. HVB.	<i>SÚJB</i>
1999, květen	Usnesení vlády ČR č. 472/99 – o dokončení výstavby obou bloků (12.5.1999).	<i>vláda ČR – usnesení č. 472/99</i>
1999, srpen	Předání oznámení a dokumentace MŽP pro zahájení procesu EIA podle zákona č. 244/1992 Sb. na změny v BAPP JETE.	<i>Hezoučský, 2004</i>
2000, únor – duben	Provedení horkých zkoušek na 1. bloku.	<i>SÚJB; Hezoučky, 2004</i>
2000, červenec	Povolení k fyzikálnímu spouštění 1. bloku, 5.7.2000 (zavezení paliva do 1. bloku).	<i>SÚJB, výroční zpráva 2000, Hezoučky, 2004</i>
2000, říjen	První řetězová štěpná reakce – 11.10.2000, 6:10.	<i>Hezoučský, 2004</i>
2000, prosinec	Připojení prvního bloku do sítě – 21.12.2001.	<i>Hezoučský, 2004</i>
2000, prosinec	Podepsání protokolu z Melku.	
2001, leden	Usnesení vlády ČR č. 17/01 – schávelní protokolu z Melku.	<i>Usnesení vlády ČR 17/01</i>
2001, leden	Usnesení vlády ČR č. 65/01 – zřízení komise pro posuzování vlivu JETE na životní prostředí.	<i>Usnesení vlády ČR 65/01</i>
2001, červen	Veřejné slyšení k EIA ve Vídni.	

2001, srpen	Dosaženo výkonu 500 MW (cca 50% nominálního).	<i>Hezoučký, 2004</i>
2001, listopad	Přijaty závěry Melského procesu mezi předsedou vlády ČR zemanem a rakouským kancléřem Schüsselem (29.11.2001).	
2002, leden	Dosaženo výkonu 1002 MW tj. plného výkonu.	<i>Hezoučký, 2004</i>
2002, únor	Usnesení vlády č. 156/02 k melkskému procesu (20.2.2002).	<i>Usnesení vlády ČR 156/02</i>
2002, březen	Fyzikální spouštění 2. bloku.	<i>SÚJB, č.j. 3800/2002, 4.3.2002</i>
2002, červen	Zkušebního provozu 1. bloku.	<i>SÚJB, č.j. 9527/2002, 10.6.2002</i>
2002, červen	Energetické spouštění 2. bloku.	<i>SÚJB, č.j. 10601/2002, 24.6.2002</i>
2003, duben	Zkušebního provozu 2. bloku.	<i>SÚJB, č.j. 7923/2003, 14.4.2003</i>
2004, říjen	Povolení k provozu 1. a 2. bloku.	<i>SÚJB, č.j. 19172/2004 a 19173/2004, 11.10.2004</i>
2005, listopad	MŽP vydalo kladné stanovisko k EIA JETE (28.11.2005).	<i>MŽP</i>
2005, prosinec	KÚ JČ kraje vydal kolaudační rozhodnutí pro 1. blok JETE (16.12.2005).	<i>www.kraj-jihocesky.cz</i>
2006, květen	MMR zrušilo rozhodnutí o kolaudaci JETE. (15.5.2006).	<i>MMR</i>
2006, listopad	Rozhodnutí krajské úřadu Jihočeského kraje o kolaudaci (3.11.2006, účinnost 6.11.2006).	<i>www.kraj-jihocesky.cz</i>
2009, duben	Souhlas Jihočeského kraje s dostavbou 3. a 4. bloku (7.4.2009).	<i>www.kraj-jihocesky.cz</i>

Příloha 5.3.B
Přehled období vlád ČR (ČSFR/ČSSR)

<i>Premiér</i>	<i>Období</i>	<i>pznámka</i>
Jan Fischer	08.05.2009 -	„úřednická“
Mirek Topolánek II	09.01.2007 - 08.05.2009	<i>ODS, KDU-ČSL, zelení</i>
Mirek Topolánek I	04.09.2006 - 09.01.2007	<i>ODS, KDU-ČSL, zelení</i>
Jiří Paroubek	25.04.2005 - 04.09.2006	<i>ČSSD, KDU-ČSL, US-DEU</i>
Stanislav Gross	04.08.2004 - 25.04.2005	<i>ČSSD, KDU-ČSL, US-DEU</i>
Vladimír Špidla	15.07.2002 - 04.08.2004	<i>ČSSD, KDU-ČSL, US-DEU</i>
Miloš Zeman	22.07.1998 - 12.07.2002	„opoziční smlouva“
Josef Tošovský	02.01.1998 - 17.07.1998	„úřednická“
Václav Klaus II	04.07.1996 - 02.01.1998	<i>ODS, KDU-ČLS, ODA</i>
Václav Klaus I	02.07.1992 - 04.07.1996	<i>ODS, KDU-ČLS, ODA</i>
<i>Jan Stráský</i>	<i>2.7.1992-31.12.1992</i>	<i>ČSFR</i>
<i>Marián Čalfa II</i>	<i>27.6.1990-02.07.1992</i>	<i>ČSFR</i>
<i>Marián Čalfa I</i>	<i>10.12.1989-27.06.1990</i>	<i>ČSFR</i>
Petr Pithart	6.2.1990-2.7.1992	ČR

Příloha 5.3.C

Rozbor postojů jednotlivých aktérů k Oznámení záměru dle § 6 zákona č. 100/2001 Sb. - Nový jaderný zdroj v lokalitě Temelín včetně vyvedení výkonu do rozvodny Kočín, 14.8.2008 (čísla v závorkách jsou pořadová čísla dle databáze informačního systému EIA¹⁶²).

<i>Subjekt</i>	<i>obsah vyjádření/připomínky</i>
Temelín (1), KÚ Jihočeského kraje (8+9+11)	infrastruktura
Magistrát ČB, Písek (12), Tábor (13) Krajská hygienická stanice (15), ČIŽP (16), MPO (17), Povodí vltavy (28), Dívčice (3), Protivín (5), MŽP – opk (19), MŽP –ozchčp (20), MŽP-oohpp(21), MŽP-oo (22), MŽP-oeš (23), MŽP-oov(24), MŽP-ooo (25),	okrajové a formální
město Vodňany (6), MÚ Vodňany (14) Paseky (4)	zátěž při výstavbě
Pištín (7)	rozšířit zónu havarijního plánování Nedostatečná dokumentace
SÚJB (18)	podrobné vyjádření, vyjmenovává řadu oblastí které mají být podrobně doplněny zejména s ohledem na to, že dokumentace EIA je veřejná na rozdíl od správních řízení dle atomového zákona
Všemslyce	podrobnější vyjádření, vedle infrastruktury se dotýká i požadavků na hodnocení rizik
Sequens(26), Stráský (27)	Podrobné připomínky směřující k hodnocení rizik, nakládání s odpady, vyvedení výkonu atd.
Organizace pro lepší budoucnost, občanské sdružení (29)	Riziko teroristického útoku např. dopravním letadle, nevhodné geologické podmínky, ovlivnění krajinného rázu.
V havarijní zóně JE Temelín, občanské sdružení (30)	Důsledně posoudit možné havárie včetně tzv. těžkých havárií, důsledně posoudit nulovou variantu, neprůkaznost tvrzení o nezávislost jaderné energetiky na vnějším dovozu, odůvodněný průkaz přínosů, které vyváží rizika (viz. požadavek atomového zákona v § 4 odst. 2.

¹⁶² Jde o nepochopení, protože dokumentace bude teprve zpracována, toto bylo pouze příloha k oznámení záměru

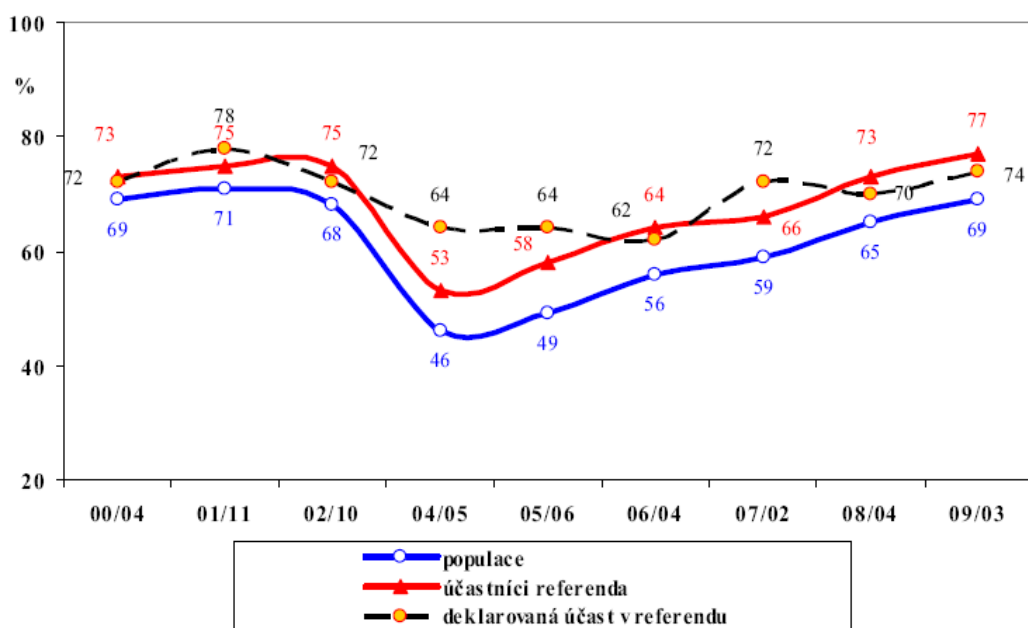
Jihočeské matky, občanské sdružení (31)	Podrobné, zaměřené na rizika.
Halama (32)	Podrobné, zaměřené na rizika (autor je současně předsedou o.s. V havarijní zóně JETE).

Bavorské státní ministerstvo pro ŽP (33), Saské státní ministerstvo pro ŽP (34), Spolkové ministerstvo ŽP(35,36), Úřad dolnorakouské zemské vlády (37), Úřad zemské rady (38), Země Horní Rakousko (39), Spolková země salzburg (40), Město Passau (41), město Tittling (42), město Zwiesel (43), město Freyung (44) dále řada, zejména rakouských občanských sdružení a také 14 vyjádření jednotlivců z Německa a Rakouska: tato vyjádření se dotýkají rizik, nedostatečného zdůvodnění potřebnosti, posouzení alternativ (tj. výroba elektřiny z jiných zdrojů), nakládání s odpady a vyhořelým jaderným palivem, finanční nákladnost, nedostatečnosti podkladů, vyšší odpovědnosti za jaderné škody atd.

Příloha 5.3.D

Podíl kladných odpovědí na otázku: „Jak byste v referendu odpověděl(a) na otázku: Chcete, aby se v areálu ETE dostavěly a uvedly do provozu nové moderní jaderné bloky (kladena 2004-2009, v roce 2000 – 20001 otázka „...JETE uvedena do plného provozu)“

zdroj: STEM

11 ZKRATKY

EIA	Environmental Impact Assessment
EUR	European utility requirements
IAEA	International Atomic Energy Agency (Mezinárodní agentura pro atomovou energii)
INSAG	International Nuclear Safety Group
JE	Jaderná elektrárna
JEDU	Jaderná elektrárna Dukovany
JETE	Jaderná elektrárna Temelín
VS	Vrchní soud
MMR	ministerstvo pro místní rozvoj
MŽP	ministerstvo životního prostředí
MPO	ministerstvo průmyslu a obchodu
NEA	Nuclear Energy Agency
NSS	Nejvyšší správní soud
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OOS	Organizace občanské společnosti
o.s.	Občanské sdružení
POS	Struktura politických příležitostí
RIA	Regulatory Impact Assessment (Hodnocení dopadů regulace)
SEA	Strategic Environmental Assessment
SMOR	Sdružení měst a obcí regionu
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
WENRA	Western European Nuclear Regulators' Association

12 POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ PRAMENY

12.1 LITERATURA

- AHEARNE, John F. (1995). *Budoucnost jaderné energie*. Vesmír 74, 8/95, str. 431.
- BECK, Ulrich (2004). *Riziková společnost. Na cestě k jiné modernitě*. 1. vydání. Praha : SLON, ISBN 80-86429-32-6.
- BENFORD, Robert D (1993). *Frame Disputes within the Nuclear Disarmament Movement*. Social Forces, Vol. 71, No. 3 (Mar.), s. 677-701.
- BENFORD, Robert D. - SNOW, David A. (1998). *The Emotions of Protest: Affective and Reactive Emotions in and around Social Movements*. Sociological Forum, Vol. 13, No. 3, pp. 397-424.
- BENFORD, Robert D. – SNOW, David A. (2000). *Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment*. Annual Review of Sociology, Vol.26, s. 611-639.
- BLEE, Kathleen M. – TAYLOR, Verta (2002). *Semi-Structured Interviewing in Social Movement Research*. In Klandermans, Bert – Staggenborg, Suzanne (Eds.) *Methods of social movement research: Social Movements? Protest, and Contention*. Minneapolis (London) : University of Minnesota Press, s. 92-117. ISBN 0-8166-3594-3.
- BOER, Conie de - CATSBURG, Ineke. (1988) *A Report: The Impact of Nuclear Accidents on Attitudes Toward Nuclear Energy*. The Public Opinion Quarterly, Vol. 52, No. 2 (Summer), s. 254-261.
- CABLE, Sherry – WALSH, Edward J. – WARLAND, Rex H. (1998). *Differential Paths to Political Activism: Comparisons of Four Mobilization Processes after the Three Mile Island Accident*. Social Forces, Vol. 66, No. 4 (Jun.), s. 951-969.
- CAMERON, Peter D. (2007). *The revival of Nuclear Power: An Analysis of the Legal Implications*. Journal of Environmental Law, Vol. 19, Number 1, s.41-87.
- Centrum pro výzkum veřejného mínění, SÚ AV ČR. *Veřejné mínění v lokalitách zvažovaných pro zřízení úložiště radioaktivních odpadů. Závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha, 2007. [cit. 2009-10-04], <http://proe.cz/surao2/zaverecna_zprava_vvm07.pdf>
- CÍSAŘ, Ondřej (2004). *Transnacionální politické sítě: Jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. Brno : MU, MPÚ. ISBN 80-210-3591-9.
- CÍSAŘ, Ondřej (2008). *Politický aktivismus v České republice. Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno : CDK. ISBN 978-80-7325-168-0.
- CLEMENTS, Elisabeth S.. – HUGHES, Martin D. (2002). *Recovering Past Protest: Historical Research on Social Movement*. In Klandermans, Bert – Staggenborg, Suzanne (Eds.) *Methods of social movement research: Social Movements? Protest, and Contention*. Minneapolis (London) : University of Minnesota Press, s. 201-230. ISBN 0-8166-3594-3.

COTGROVE, Stephen – DUFF, Andrew (2009). Middle – Class Radicalism and Environmentalism. In Goodwin, Jeff, Jasper, James M.(Eds.) *The Social Movements Reader : Cases and Concepts*. 2nd edition. Oxford, UK : Blackwell Publishing, s. 75 -83. ISBN 978-1-4051-87.

CULLEY, Marci, R. – HOLLY, Angelique, L (2003). *Women's Gendered Experiences as Long-Term Three Mile Island Activists*. Gender and Society, Vol. 17, No. 3 (Jun), s. 445-461.

Damohorský, M. a kol. (2007). *Právo životního prostředí*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7179-498-1.

DAVIEDS, Richard (1986). *The Effect of the Accident at Chernobyl upon the Nuclear Community*. Science, Technology, & Human Values, Vol. 11, No. 4 (Autumn), s. 59-63.

DELLA PORTA, Donatella - DIANI, Mario (2006). *Social Movements : an introduction*. 2nd edition. Oxford : Blackwell Publishing Ltd, 345 s. ISBN 978-1-4051-0282-7.

European Commission. Special Eurobarometer. Europeans and Nuclear Safety.Report 2006. [cit. 2010-03-30], <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_271_en.pdf>

EISINGER, Peter K. (1973). *The Conditions of Protest Behaviour in American Cities*. The American Political Science Review, Vol.67 : (March).

FAGIN, Adam (2000). *Environmental Protest in the Czech Republic: Three Stages of Post-Communist Development*. Czech Sociological Review, Vol. 8, No. 2, s. 139-156.

FINKEL, Steven E. – MULLER, Edward N. – OPP, Karl-Dieter (1989). *Personal Influence, Collective Rationality and Mass Political Action*. American Political Science Review, 83, 885-903.

FRIČ, P. (2001). *Neziskový sektor v České republice*. Sborník analytických studií pro Strategický program sociálního a ekonomického rozvoje České republiky, podkladová studie č. 28. 1 vydání. Praha: Eurolex Bohemia. IBSN 80-86432-04-1.

GADBOIS, S. a kol. (2007). *Situation concerning public information about and involvement in the decision-making processes in the nuclear sector*. Final report. January 2007 [cit. 2010-03-5], <<http://www.cepn.asso.fr/pdf/Rapport/R303.pdf>>

GAMSON, William A. – MEYER, David, S. (1996). *Framing Political Opportunity*. In McAdam, Doug - McCarthy, John, D. - Zald, Mayer, D. (Eds.) *Comparative perspectives on social movements : Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framing*. Cambridge : Cambridge University Press, s. 275-290. ISBN 978-0-521-48516-6.

GOLDSTONE, Jack A. (2004). *More Social Movements or Fewer? Beyond Political Opportunity Structures to Relational Fields*. Theory and Society, Vol. 33, No. 3/4, Special Issue: Current Routes to the Study of Contentious Politics and Social Change (Jun. - Aug), s. 333-365, <http://www.jstor.org/stable/4144876>.

GUNDRY, K., G. - HEBERLEIN, T., A. (1984). *Do Public Meetings Represent the Public?* Journal of the American Planning Association, s. 174 a násl.

Gunningham, N. *Reconfiguration environmental regulation: the future public policy agenda*. [cit. 2010-01-10], <<http://www.mswg.org/documents/gunninghamreconfigure.pdf>>

HABERMANS, J (2000). *Strukturální proměna veřejnosti. Zkoumání jedné kategorie občanské společnosti* Praha: Filosofia. ISBN 80-7007-134-6.

12 POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ PRAMENY

HANDRLICA, J (2009). *Nad aktuálními otázkami právní úpravy evropské integrace v oblasti mírového využití jaderné energie*. Bezpečnost jaderné energie, ročník 17, str. 213 a násl.

HENDRYCH, D. (2003). *Správní věda – teorie veřejné správy*. Praha: ASPI Publishing. IBSN 80-7201-495-5.

HILGARTNER, S.- BOSK, C.L. (1988) *The rise and fall of social problems: A public arenas model*. American Journal of Sociology 94, 1 July 1988, str. 44 a následující.

JASPER, James M. (2009). *The Emotion of Protest*. In Goodwin, Jeff - Jasper, James M.(Eds.) *The Social Movements Reader : Cases and Concepts*. 2nd edition. Oxford, UK : Blackwell Publishing, 2009. s. 175-184. ISBN 978-1-4051-87.

JAVANAINEN, J. (2006). *Nuclear installation licensing and democratic decision making in Finland: a case study regarding the Olkiluoto 3 nuclear power plant unit and the final disposal repository for spent fuel*. Int. J. Nuclear Law, Vol. 1, No. 1.

JOHNSON, B., B. – SANDMAN, P., M.- MILLER, P. (1992). *Testing the Role of Technical Information in Public Risk Perception*. RISK: Health, Safety & Environment, roč. III, s. 341 a násl.

JOHNSTON, Hank (2002). *Verification and Proof in Frame and Discourse Analysis*. In Klandermans, Bert – Staggenborg, Suzanne (Eds.) *Methods of social movement research: Social Movements? Protest, and Contention*. Minneapolis (London): University of Minnesota Press, s. 62-91. ISBN 0-8166-3594-3.

KADEŘÁBEK, Tomáš (2006). *Zapojování veřejnosti dorozhodování veřejné správy ve věcech životního prostředí a jeho zvláštnosti v případě jaderných zařízení*. Diplomová práce na Právnické fakultě Západočeské univerzity na katedře veřejné správy.

KELLER, J. (1999). *Úvod do sociologie*. Praha: SLON, 1999. ISBN 80-85850-25-7.

KELLER, J. (2007). *Sociologie organizace a byrokracie*. Praha : SLON, 2007. IBSN 978-80-86429-74-8.

KITSCHOLT, Herbert P. (1986). *Political Opportunity Structures and Political Protest: Anti-Nuclear Movements in Four Democracies*. British Journal of Political Science, Vol. 16, No. 1 (Jan.), s. 57-85.

KOOPMANS, Roder – RUCHT, Dieter (2002). *Protest Event Analysis*. In Klandermans, Bert – Staggenborg, Suzanne (Eds.) *Methods of social movement research: Social Movements? Protest, and Contention*. Minneapolis (London) : University of Minnesota Press, s. 231-259. ISBN 0-8166-3594-3.

KORBEL, František a kol. (2005). *Právo na informace*. Praha : Linde. ISBN 80-7201-532-X.

KURZMAN, Charles (1996). *Structural Opportunity and Perceived Opportunity in Social Movement Theory: The Iranian Revolution of 1979*. American Sociological Review, 61, 153-170.

KŘÍŽOVÁ, V. (2000). *EIA pro sklad vyhořelého paliva v areálu jaderné elektrárny Dukovany*. Časopis EIA, roč. V, č. 1.

LYNN, F. M.(1990). *Public Participation in Risk Management Decisions: The Right to Define, the Right to Know, and the Right to Act*. RISK: Health, Safety & Environment, roč. I, str. 95 a násl.

12 POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ PRAMENY

MANSFELDOVÁ, Z.- KROUPA, A. (eds.), (2005). *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: SLON. IBSN 80-86429-53-9.

MARKS, Garry – McADAM, Doug (1999). *On the relationship of political Opportunities to the Form of Collective Action: the case of the European Union*. In della Porta, D- Kriesi, H.- Rucht, D. (eds.). *Social Movement in a Globalizing World*. New York : Macmillan. IBSN 0-312-21938-5.

MAŘÍKOVÁ H.- PETRUSEK M.- VODÁKOVÁ A. (eds.), (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha : Karolinum. IBSN 80-7184-099-8.

McCOMAS, K., A.- SCHERER, C., W. (1991). *Reassessing Public Meetings as Participation in Risk Management Decision*. In: RISK: Health, Safety & Environment, roč. 9, str. 347 a násl.

McADAM, Dough (1996). *Conceptual origins, current problems, future directions* In McAdam, Doug - McCarthy, John, D. - Zald, Mayer D. (Eds.) (1996) *Comparative perspectives on social movements : Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framing*. Cambridge : Cambridge University Press, s. 23-40. IBSN 978-0-521-48516-6.

McCARTHY, John, D. – SMITH, Jackie – ZALD, Mayer, N. (1996). *Accessing public, media, electoral, and governmental agendas*. In McAdam, Doug - McCarthy, John D. - Zald, Mayer D. (Eds.) (1996) *Comparative perspectives on social movements : Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framing*. Cambridge : Cambridge University Press, s. 291-311. IBSN 978-0-521-48516-6.

MEYER, David S. – STAGGENBORG, Suzzane (1996). *Movements, Countermovements, and the Structure of Political Opportunity*. *American Journal of Sociology*, Vol. 101, No. 6 (May), s. 1628-1660. <<http://www.jstor.org/stable/684696>>

MEYER, David S. (1993). *Protest Cycles and Political Process: American Peace Movements in the Nuclear Age*. *Political Research Quarterly*, Vol. 46, No. 3 (Sep), s. 451-479.

MEYER, David S. (2004). *Protest and Political Opportunities*. *Annu. Rev. Sociol.*, 30:125-45.

MEYER, David S. - MINKOFF, Debra C. (2004). *Conceptualizing Political Opportunity*. *Social Forces*, Vol. 82, No. 4 (Jun), pp. 1457-1492. <<http://www.jstor.org/stable/3598442>>

MEZŘICKÝ, V., (ed.), 2005. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha: Portál. IBSN 80-7367-003-8.

MULLER, Edward N. (1985). *Income Inequality, Regime Repressiveness, and Political Violence*. *American Sociological review*, 50, 47-61.

NEBESÁŘ, M., - BROM, V. (2002). *Informování veřejnosti a komunikace se sdělovacími prostředky v průběhu spouštění prvního bloku jaderné elektrárny Temelín*. *Bezpečnost jaderné energie*, 10(48), č. 9/10, str. 341.

OPP, Karl-Dieter (2009). *Theories of Political and Social Movements : A multidisciplinary introduction, critique, and synthesis*. 1st edition. Abingdon, UK : Routledge, 406 s. IBSN 978-0-415-48389-6.

PEKÁREK, J. – JANČÁŘOVÁ, I. (2003). *Právo životního prostředí. I. díl*. Brno: Masarykova univerzita.

POTŮČEK, M. a kol. (1997). *Nejen trh*. Praha: SLON. IBSN 80-85850-26-5.

12 POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ PRAMENY

- POTUČEK, M. a kol. (2005). *Veřejná politika*. Praha: SLON, IBSN 80-86429-50-4.
- POTUČEK, Martin – MUSIL, Jiří – MAŠKOVÁ, Miroslava (eds.), (2008). *Strategické volby pro českou společnost, teoretická východiska*. 1. vydání. Praha : SLON. IBSN 978-80-86429-1.
- RENN, O. - WEBLER, T. - JOHNSON, B., B. (1991). *Public Participation in Hazard Management: The Use of Citizen Panels in the U.S.* RISK: Health, Safety & Environment, roč. 2, str. 197 a násl.
- ROSA, Eugene A. - DUNLAP, Riley E. (1994). *Poll Trends: Nuclear Power: Three Decades of Public Opinion*. The Public Opinion Quarterly, Vol. 58, No. 2 (Summer, 1994), s. 295-324.
- ROSA, Eugene A. – DUNLAP, Riley E. (1994). *Poll Trends: Nuclear Power: Three Decades of Public Opinion*. The Public Opinion Quarterly, Vol. 58, No. 2 (Summer), s. 295-324.
- RUCHT, Dieter (1996). *The impact of national contexts on social movement structures: A cross-movement and cross-national comparison..* In McAdam, Doug - McCarthy, John, D. - Zald, Mayer, D. (Eds.) (1996) *Comparative perspectives on social movements : Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framing*. Cambridge : Cambridge University Press, s. 185-204. IBSN 978-0-521-48516-6.
- RYAN Charlotte – GAMSON, William A. (2009). *Are Frames Enough ?* In Goodwin, Jeff, Jasper, James M.(Eds.) *The Social Movements Reader : Cases and Concepts*. 2. vydání. Oxford, UK : Blackwell Publishing, s. 167 -174. IBSN 978-1-4051-87.
- ŘÍHA, J. (2001). *Posuzování vlivů na životní prostředí*. Praha: Vydavatelství ČVUT. IBSN 80-01-02353-2.
- SAUNDERS Clare (2009). *It's Not Just Structural: Social Movements are not Homogenous Responses to Structural Features, but Networks shaped by Organisational Strategies and Status.* *Sociological Research Online*, Volume 14, Issue 1. <<http://www.socresonline.org.uk/14/1/4.html>>
- SHRIVER, Thomas E. – MESSER, Chric (2009). *Ideological Cleavages and Schism in the Czech Environmental Movement*. Human Ecology Review, Vol. 16, No. 2.
- SIDNEY TARROW (1996). *States and opportunities: The political structuring of social movements*. In McAdam, Doug - McCarthy, John, D. - Zald, Mayer, D. (Eds.) (1996) *Comparative perspectives on social movements : Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framing*. Cambridge : Cambridge University Press, s. 41-61. IBSN 978-0-521-48516-6.
- SNOW, David – ZURCHER, Louis A. - EKLAN-OLSON, Sheldon (1980). *Social Networks and Social Movements: A Microstructural Approach to Differential Recruitment*. American Sociological Review, Vol. 45, No. 5 (Oct.), s. 787-801.
- SNOW, David A. – ROCHFORD, Burke E. - WORDEN, Steven K.- BENFORD, Robert D. (1986). *Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation*. American Sociological Review 51, No. 4 (Aug.), s. 464-481.
- SNOW, David A. – TROM, Danny (2002). *The Case Study and the Study of Social Movements*. In Klandermans, Bert – Staggenborg, Suzanne (Eds.) *Methods of social movement research: Social Movements? Protest, and Contention*. Minneapolis (London) : University of Minnesota Press, s. 146-172. IBSN 0-8166-3594-3.

12 POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ PRAMENY

TARROW, Sidney (1996). *Social movement and the state: Thoughts on the policing of protest*. In McAdam, Doug - McCarthy, John, D. - Zald, Mayer, D. (Eds.) (1996) *Comparative perspectives on social movements : Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framing*. Cambridge : Cambridge University Press, s. 41-61. ISBN 978-0-521-48516-6.

TARROW, Sidney (1998). *Power in Movement : Social Movements and Contentions Politics*. 2nd edition. Cambridge : Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-62947-8.

TARROW, Sidney (1988) *National Politics and Collective Action: Recent Theory and Research in Western Europe and the United States*. Annual Review of Sociology, Vol. 14, s. 421-440.

TICHÝ, M. (2006). *Ovládání rizika. Analýza a management*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck. ISBN 80-7179-415-5.

WALSH, Edward J. (1986). *The Role of Target Vulnerabilities in High-Technology Protest Movements: The Nuclear Establishment at Three Mile Island*. Sociological Forum, Vol. 1, No. 2 (Spring,), pp. 199-218.

WALSH, Edward J. (1988). *New Dimensions of Social Movements: The High-Level Waste-Siting Controversy*. Sociological Forum, Vol. 3, No. 4 (Autumn), s. 586-605.

WELSH, Ian (2001). *Anti-nuclear Movements: Failed Projects or Heralds of a Direct Action Milieu?*. Sociological Research Online, Vol. 6, No. 3,
<<http://www.socresonline.org.uk/6/3/welsh.html>>

ZIMMELOVÁ, Lenka (2006). *Série rozhovorů na téma „Jaderná elektrárna Temelín*. Bakalářská práce na fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity na katedře mediálních studií a žurnalistiky.

ZNEBEJÁNEK, František (1997). *Sociální hnutí*. 1. vydání. Praha : SLON. ISBN 80-85850-31-1.

12.2 ZÁKONY

zákon č. 500/2004 Sb. */	správní řád
zákon č. 100/2001 Sb. */	zákon o posuzování vlivů na životní prostředí
zákon č. 106/1999 Sb. */	o svobodném přístupu k informacím
nařízení č. 11/1999 Sb. */	o zóně havarijního plánování
zákon č. 123/1998 Sb. */	o právu na informace o životním prostředí
zákon č. 18/1997 Sb. */	o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů
zákon č. 2/1993 Sb. */	o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást Ústavního pořádku České republiky
zákon č. 17/1992 Sb. */	o životním prostředí

zákon č. 114/1992 Sb. */ o ochraně přírody a krajiny

zákon č. 183/2006 Sb. */ stavební zákon

*/ v platném znění

poznámka: použité předpisy komunitárního práva jsou citovány přímo v textu resp. v poznámce pod čarou.

12.3 VEŘEJNĚ POLITICKÉ DOKUMENTY

Usnesení vlády ČR č. 267/1990

Usnesení vlády ČR č. 109/1993

Usnesení vlády ČR č. 516/1998

Usnesení vlády ČR č. 728/1998

Usnesení vlády ČR č. 472/1999

Usnesení vlády ČR č. 17/2001

Usnesení vlády ČR č. 65/2001

Usnesení vlády ČR č. 156/2002

Usnesení vlády ČR č. 342/2003

Usnesení vlády ČR č. 303/2004

Politika územního rozvoje České republiky, 2008

Státní energetická koncepce, 2004

Aktualizace státní energetické koncepce, únor 2010

12.4 DOKUMENTY MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ

IAEA. *Independence in regulatory decision making: INSAG-17 / a report by the International Nuclear Safety Group.* Vienna : IAEA, 2006. ISBN 92-0-113303-0.

IAEA. *Safety culture. Safety Series - INSAG-4 / a report by the International Nuclear Safety Group.* Vienna : IAEA, 1991. ISBN nepřiděleno.

IAEA. *Stakeholder involment in nuclear issues: INSAG-20 / a report by the International Nuclear Safety Group.* Vienna : IAEA, 2006. ISBN 92-0-111206-8.

OECD-NEA (2002). *Society and Nuclear Energy: Towards a Better Understanding* Paříž : OECD.

OECD-NEA (2000). *Stakeholder Confidence and radioactive Waste Disposal,* Paříž : OECD.

12.5 INTERNETOVÉ ZDROJE

(pokud není název zřejmý z vlastní www adresy, je v pravém sloupci rozepsán)

www.calla.cz	
www.cez.cz	
www.detizeme.cz	
www.europeanutilityrequirements.org	stránka organizací EUR
www.euronuclear.org	European Nuclear Society
www.greenpeace.cz	
www.hnutíduha.cz	
www.iaea.org	Mezinárodní agentura pro atomovou energii
www.i-eps.cz	Ekologický právní servis
www.jihoceskematomy.cz	
www.jihocestatatkove.cz	
www.mpo	
www.mzp.cz	Ministerstvo životního prostředí
www.nea.fr	Nuclear Energy Agency (NEA)
www.nss.cz	Nejvyšší správní soud
www.oizp.cz	Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí, o.s.
www.pilaw.cz	Public Interest Lawyers Association (Asociace pro právo veřejného zájmu)
www.sujb.cz	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
www.un.org	United Nations
www.wenra.org	Western European Nuclear Regulators' Association
www.zelenazivotu.com	V havarijní zóně jaderné elektrárny Temelín, o.s.
www.zelenykruh.cz	Asociace ekologických organizací Zelený kruh